

QORSHAHA ISKU-XIDHKA
WAXBARASHADA BARBAARINTA
EE GOBOLKA WASHINGTON

**ARAGTI LA
WADAAGO**

Qorshaha Iskuxirka Waxbarashada Barbaarinta ee Gobolka Washington (ELCP): oo ah Aragtii la Wadaago waxaa abuuray oo daabacay shabakadda ELCP sannadkii 2022. Liiska dhammeyskatiran ee ka qeybqaatayaasha shabakada ELCP waxa laga heli karaa dhammaadka dhukumentigan. Daabacaadan waxa suurto-galiyey Lambarka Deeqda 90TP0069 ee ka imaanaya Office of Child Care, Administration for Children and Families, US Department of Health and Human Services (Xaafiiska Daryeelka Caruurta, Maamulka Caruurta iyo Qoysaska, Waaxda Caafimaadka iyo Arrimaha Bulshada ee Maraykanka). Xogta ku qoran waa kaliya masuuliyada qoraayaasha oo ma matalayso aragtida rasmiga ah ee Child Care, the Administration for Children and Families, or the US Department of Health and Human Services (Xaafiiska Daryeelka Caruurta, Maamulka Caruurta iyo Qoysaska, Waaxda Caafimaadka iyo Arrimaha Bulshada ee Maraykanka).

TUSMADA BUUGA

SOO-DHAWEYN KA TIMID GUDIDA HAGIDA	4
BAAQ TALLAABO	6
HIIGSIGA, HIMILADA, IYO QIYAMKA	7
HOGAAMINTA BULSHADA	9
JAANTUSKA CARUURTA IYO QOYSASKA GOBOLKA WASHINGTON	12
NATIIJOOYINKA, HADAFYADA, IYO SIYAASADAHA QORSHAHA ISKU-XIDHKA	13
NATIIJADA QEYBTA 1: BULSHOYIN XOOGAN IYO NIDAAM WAXBARASHO ASAASI AH OO WAXTARLEH	13
NATIIJADA QEYBTA 2: QOYSASKA XOOGAN, DEGAN, DARYEEL IYO TAAGEERO LEH	25
NATIIJADA QEYBTA 3: KHIIRADAH WANAAGSAN EE WAXBARASHADA ASAASIGA	35
NATIIJADA QEYBTA 4: SHAQAAL XOOGAN OO CAAWINAYA WAXBARASHADA ASAASIGA	47
NATIIJADA QEYBTA 5: CARUUR IYO QOYSASKA CAAFIMAAD QABA	59
GABO-GABADA	68
ERAY-BIXINTA IYO SHURUUDAH MUHIIMKA AH	70
KAQEYB-QAATAYAASHA SHABAKADA ELCP IYO MAHADNAQA	76
TIXRAACYADA IYO XIGASHADA	80
LIFAAQA: AAHFAAHINTA NIDAAMKA CO-CREATION (WADA-DEJINTA)	85

SOO-DHAWEYN KA TIMID GUDIDA HAGIDA

Qorshahan Isku-Xidhka Waxbarashada Asaasiga (oo loogu yeedhi doono "Qorshaha Isku-Xidhka" inta ka hadhay dukumiintiga) waxa dardar-galiyey kumaankun qof oo ka tirsan kooxaha iyo bulshooyinka dhammaan gobolka Washington. Ilaa iyo bilowgii, gudida hagidu waxay ahaayeen laf-dhabarta dhammaan hawshan. Halkan, qaar kamid ah codadkooda ayaa kugu soo dhaweynaya wadashaqayntaan xiisaha leh.

“ Waxaan jeclaan lahaa in dhammaan qoysaskeena gobolkani dareemaan in la matalayo iyo inay jiraan dad u ololeynaayey iyaga. Waxaan rabaa in ay helaan adeegyo daboolaya baahiyaha qoyskooda ayagoona u helaya qaab dhaqan ahaan ku haboon. Waxaan rabaa in qoysasku helaan "kalsooni" markay raadinayaan adeegyo. ”

—Sheryl Fryberg, Grandmother, Agaasimaha Betty J. Taylor Early Learning Academy, kaaro u Qareema Xaquuqaha Qabaaalka iyo Sinnaanta Isirka

“ Nidaamka abuuray qorshahani wuxuu codsaday in dhammaan aragtiyaha la wadaago, laga qeyb noqdo, oo ta ugu muhiimsan, la dhageysto. Markasta waxbaanu kala barannay. Waxaanu ku horumarnay ujeedo iyo dadaal wadajir ah. Waanu cabsaneynay, walaacsaneyn, geesinimo muujinay, xanaaqsaneyn, oo xiiso lahayn. Waxaanu dareenay muhiimada shaqadan lagama maarmaanka ah. ”

—Susan Anderson-Newham, Early Learning Supervising Librarian, Hanaanka Maktabadda Ismaamulka Pierce

“ Isla kulankii koobaadba waxaan isbadal ka dareemay qolka! Waxaanu ku hawlanayn wada-dejinta hadafyada bilaabmay iyagooy laf-dhabar u yihiin dadka—caruurta, qoysaska, iyo shaqaalaha—iyo isticmaalka aqoonta rasmiga ah iyo khibrada xubnaha bulshada. Waxay ahayd xoreyn si loogu shaqeeyo qaab sharfaya xubnaha bulshada iyo khibradahooda nolosha oo aysan u yeerinayn nidaamyo ayaga ka soocan! ”

—Sandy Maldonado, Agaasimaha, Child Care Aware WA/Child Care Provider Advocate (Ka awraqabka Daryeelka Caruurta ee WA/ U qareemidda Bixinta Daryeelka Caruurta)

“ Waxaan rajeynayaa in dadku u helaan khibrad sahlan isticmaalka iyo dhex-mushaaxa nidaamyadeena waxbarashada asaasiga. Waxaan rabaa in qoysaska iyo adeeg-bixiyayaashu helaan waxay u baahan yihiin si ay u caawiyaan caruurta gobolka Washington. ”

—Susan Barbeau, Agaasimaha Guud, 5TA TIIR EE LAGAMA maarmaanka ah

“ Waxaan rabaa in dhammaan dadku dareemaan badqab, ka mid ahaansho iyo kalsoonida barnaamijyadeena waxbarashada asaasiga ah si aan qofna u dareemin in aanay waxba ugu hadhsaneyn halkaasi isaga ama qoyskiisa ama bulshadiisa. ”

—Ninder Gill, shaqaale ka tirsan machadka, North Seattle College (achadka North Seattle)

BAAQ TALLAABO

Waxaan rabnaa in dadku dareemaan tani...

Inay ku dareemaan maskaxdooda, jidhkooda, iyo nafahooda. Inay dareemaan oo arkaan isbadelka sida aan rabno inaan u shaqeyno. Sida aan rabno in qofba qofka kale u ahaado bulsho ahaan. Sida aan rabno inaan u shaqeyno maaha haysashada awooda ka timaada mansabyada shaqadeena laakiin waa binaadanimada kuwa la macaamila nidaam kasta, adeeg-bixiye kasta, ama wakaalad kasta oo gobolkeena ah. Nafo badan ayaa lagu waayey oo hadda lafteeda nafo badan ayaa khatar ku jira haddii ayeynaan u wada dhisin oo u dejin qorshaha ahmiyad ku siinaya shaqadeena xoreynta dadka.

Qeyba muhiima oo qorshahan ah iyo dhaqdhaqaaqa soo-afjarida nidaamka dulmiga ah waxay inooga baahan yihiin inaan ka haysano sawir dhammeystiran khibradaha noloshaada iyo waxa aad u baahan tahay si aad u horumartid. Ma jirto guul bilaa fikirkaaga ah. Ma jiro qorshe waxtar leh fikirkaaga la'aantii. Majirto tiro xog ah oo sawir ka bixin karta qaabka cadaaladdu u egtahay—marka loo eego dadka Madowga ah, dadka Asalka ah, iyo Dadka aan caddaanka ahayn; kuwa bixiya adeegyada guryaha; ardayda luuqadaha barata; kuwa maskax ahaan ka duwan dadka kalecaruurta; qoysaska wajahaya hoy la'aanta; qoysaska cunto la'aantu hayso; kuwa leh awoodaha muuqda iyo kuwa aan muuqan iyo in kaloo badan— ayada oo aysan jirin aqoontaada, rabitaankaaga, iyo wanaaggaagu.

Haddii ayeynaan gobol ahaan ka dhex arki karin cunuga waxkasta oo aynu qabano, markaa sidee ayeynu u kobcin karnaa isaga? Sidee ayeynu u caawin karnaa isaga? Sidee ayeynu u jeclaan karnaa isaga? Fariintani kaliya maaha baaq tallaabo. Tani waa yeedhmo isbadel. Nagusoo biir anagoon kaliya odhaneyn waanu aaminsanahay shaqadan, balse isbadelkan weyn ee gobolkeena.

—Mike Browne (isaga/wixiisa), Sr. Agaasimaha Lamacaamilka Bulshada, Dejinta Waxbarashada ee Jaamacada Washington

HIIGSIGA

Gobolka Washington waa goob canug kasta uu ka bilaabo nolol aasaas adag oo guul ah leh ayada oo lagu salaynayo nidaamyo waxbarashada aasaasiga ah oo loogu tala galay qoyska oo ah kuwo adag, dhaqan ahaan ku haboon, adeegyada, iyo kaalmooyinka taasoo horseedaysa sinnaanta bulshada iyo badqabka dhammanan caruurta iyo qoysaska.

HIMILADA

Qorshaha Isku-Xidhku waa inuu xoojiyaa awooda waalidiinta gobolka Washington, daryeel-bixiyayaasha xirfadlayaasha waxbarashada asaasiga ah, shuraakada bulshada, Bulshooyinka Dhaladka, wakaaladaha gobolka, iyo dejiyayaasha siyaasadu inay:

- ku dhiirigaliyaan horumar wanaagsan iyo diyaargarowga dugsiga ee caruurta ugu yaryar gobolka Washington (laga bilaabo xanaanada hooyada ilaa da'da sideed jir);
- ku taageeraan qoysaska caruurta yaryar;
- meesha kaga saaraan nidaamka takoorka iyo dulmiga ee nidaamka waxbarashada asaasiga; iyo
- kor ugu qaadaan adeeg-bixiyayaasha iyo xirfadlayaasha u adeegaya caruurta iyo qoysaska gobolka.

QIYAMKA

QOYSASKA IYO CARUURTU WAA NOO AT LAF-DHABARTA DHAMMAAN WAXKASTA OO AAN SAMEYNO

Waxaanu xaqiijinaynaa muhiimada xanaaneynta cunuga dhankasta— xaga bulshada-shucuurta, maskaxda, iyo korniinka jidhka; dhaqanka, isirka, jingsiga, aqoonsiga; caqiidada, iwm.— waxaanan maalgashanaa xidhiidhadooda ay la leeyihiin bulshada, qoyska, iyo is-aqoonsiga. Waxaanu xushmaynaa kala duwanaanshaha iyo awoodaha caruurta iyo qoysaska, waxaanan xaqiijinaa soo kabashada ay la yimaadaan. Qoysasku waxay fursad u haystaan inay sheegaan waxa loo baahan yahay oo ay la dejiyaan barnaamijyada daboolaya baahiyahaasi.

WAXAANU QADARINAA DHAQANKA

Dhammaan shaqada aanu qabano waxay qadarinaysaa oo xaqiijinaysaa dhaqamada gaarka ah iyo baahiyaha caruurta iyo qoysaska si aan u beerno khibrado togan. Tani waxa ka turjumaya xeerarkeena, adeegyadeena, iyo manhajkeena, iyo kala duwanaanshaha shaqaalaheena waxbarashada asaasiga ah.

QIYAMKA (SII SOCOTA)

WAXAANU KU HOGAAMINAA SINAAN ISIR

Nidaamka waxbarashada asaasiga ah wuxuu koobsanayaa racial equity theory of change (isbadalka macnawiga ah ee sinnaanta isirka) si loo hubiyo in “barnaamijyada, siyaasadaha iyo go'aamada maalgalintu si wanaagsan loo gudbiyey oo ahmiyad la siiyey si looga jawaabo khibradaha, aragtiyaha, iyo baahiyaha dadka midabka.”¹ Dhammaan shuraakadu waxay abuurayaan caawimooyin iyo adeegyo saxaya takoorka taariikhiga ah iyo dhibaatooyinka taariikhiga ah ee ka dhashay takoor hore oo saameeya caruurta iyo qoysaska maanta.

WAXAANU LA SHAQEYNAA BULSHOYINKA

Bulshooyinku waxay saamayn xoogan ku leeyihiin oo ka qayb yihiin maxsuulka ugu wanaagsan ee caruurta iyo qoysaska ee heer kasta. Waxaan sidan sameynaa anagoo fahamsan in bulshooyinka guduhu, gaar ahaan kuwa ka fog fursaduhu, ku yihiin khubaro fahamka baahiyaha gaarka ah iyo xalka. Ururada waxbarashada asaasiga ah iyo bulshooyinka ay u adeegaan waxay dhisaan is-aaminaad dhexmarta shuraakada waxaanay wada abuuraan adeegyada iyo istaraatiijiyadaha. Bulshooyinka guud ahaan gobolka midba midka kale ayuu kabartaa waxyaabaha ku saabsan hirgalinta hawlaha waxbarashada asaasiga ah.

WAXAAN NAHAY KUWO DAAHFURAN OO U FURAN BULSHADAYADA

Dhammaan dhinacyada nidaamka waxbarashada asaasiga ahi waa kuwo la xisaabtami kara caruurta iyo qoysaska Washington. Go'aamada iyo hawlaha waa kuwo la heli karo, muuqan kara, oo loo sharaxay hab ay fahmi karaan bulshooyinka kala duwan.

WAXAAN ISTICMAALNAA HAWLO DABACSAN OO LALAQABSAN KARO

Waxaanu doonaynaa inaan qaadno talaabo wayn iyo inaan saxno hawsha marka loo baahdo jawaabta caqabadaha waawayn ee sinaanta. Shaqadayada waxay ku salaysan tahay cilmi-baadhis, natiijo aqooneed, iyo hawlo ay bulshadu ka warqabto.

WAXAANU KU TIIRSANAHAY XOG SI AAN U WARGALINO GO'AAMADA

Waxaanu ururinaa xogta ka timaada meelo kala duwan, oo ay ku jiraan sheekooyinka bulshooyinka, si aan u hubino in dhammaan caruurta iyo xikmada qoyska iyo baahiyaha, gaar ahaan kuwa aadka uga fog fursada, dhaqaajinta go'aan samaynta. Waxaanu la shaqaynaa bulshooyinka si aan u abuurno hab lawadaago iyo fahamka ku saabsan macluumaadkan.

WAXAA NAGA GO'AN HORUMARINTA TAYADA

Waxaanu ilaalinaa tayada sare ee hawlaha waxbarashada asaasiga ah iyo adeegyada iyadoo la faaqidayo natiijooyinka caruurta iyo qoysaska lagu faquuqay haybta iyo isirka. Waxaanu dib u eegnaa hawlaha hadda oo waxaan samaynaa isbadalo ku salaysan waxaanu ogaanay. Gaadhista tayo sare waxay u baahan tahay tababar adag iyo taageero ka timaada dhamaan cida la shaqaysa caruurta iyo qoysaska.

HOGAAMINTA BULSHADA

Qorshahan Isku-Xidhku waa maxsuulka nidaam laba sano qaatay oo wadashaqayn, nidaamka ay bulshadu horseedka katahay. Gudida hagida bulshada ayaa had iyo jeer ah muhiimada laf-dhabarta dadaalkan: laga bilaabo qeexida hiigsiga, himilada, iyo qiyamka maalmaha u horeeya ilaa shaqadooda hadda ee hirgalinta qorshaha, had iyo jeer waa hagayaasha mashruuca iyo hormuudka.

Mashruucan waxaa kujira daraasayn qotodheer oo balaadhan kuwaasoo ah xaqiiqooyinka waxbarashada asaasiga ah ee Gobolka Washington. Sababtoo ah kelmada "qiyaamta baahiyaha" waxay caan ka tahay guud ahaan qaybta waxbarashada asaasiga ah, waxa lagu isticmaali doonaa dhokumantigan dhexdiisa. Sikastaba ha ahaatee, waa muhiim inaad ogaato in arintan lagu fuliyay awood ku salaysan nidaam. Nidaamku wuxuu siinaya tixgalin wayn raadinta oo dhokumantiga kaliya uun maaha baahiyaha iyo caqabadahe, laakiin sidoo kale wuxuu siinayaa xoojin iyo fursado, sida lagu arkay—laga maqlay—bulsho iyo koox kasta.

Macluumaadka lasoo ururiyay ee wajiga qiimaynta baahiyaha lagu bixiyay xogta, labadaba xisaab ahaan (tiro) iyo xuruurf ahaanba (ku salaysan kawaramid), taasoo ku qotonta hadafyada istaratijiyadaha Qorshaha Wadashaqaynta. Nidaamyada ay kumanaanka dadka ku lug leeyihiin gaadhistan, oo markay kaqaybqaataana, waxa lagu qeexayaa bogagan soo socda iyo lifaaqa. Awooda taageerada bulshada ee waxbarashada asaasiga ah, iyo awooda hogaaminta guud ahaan qaybta, waa kuwo waadix ah guud ahaan.

SAFARKA HAWLAHA WADASHAQAYNTA BULSHADA

Qiimaynaha Baahiyaha Guud ahaan Gobolka

- 2019**
1. Gudida Hogaanku Waxay Aqoonsatay Hiigsiga, Himilada, Qiyamka, iyo Meelaha Maxsuulka
  2. Xogta Xuruurfta ah ee ay Soo Ururiyeen Kooxaha Waxbarashada Asaasiga ah Guud ahaan Goboka
  3. Xogta Xuruufta ah ee Lagasoo Ururiyay Kulamada Bulshada Gobolada
  4. Gaadhista Dadwaynaha—Xog Ururin Onlaayn ah #1
- 2020**
5. Soo Koobista Baahiyaha iyo Awoodaha

6

7

8

Wadaagista Hadafyada & Istaraatiijiyadaha

2020 6. Habaynta Kooxda Isku Imaatinka

7. Hadafyada iyo Istaraatiijiyadaha Lasoo Dheegay
Iyadoo la Isticmaalayo Hab Shaybaar ah

2021 8. Gaadhista Dadwaynaha—Xog Ururin Onlaayn ah #2

2021

9

Horumarinta Dokumantiga Qorshaha

2021 9. Horumarinta Qorshaha Iskuxidhka ee Waxbarashada
Asaasiga ah

10. Horumarinta Qorshaha Wada-xidhiidhka

2022 11. Talooyinka Qorshaha Hirgalinta Iskuxidhka
Waxbarashada Asaasiga ah

11

10

2022

Faahfaahin intaa kabadan oo la xidhiidha waji kasta oo ah nidaamka wadashaqaynta, fadlan ka dheeho gunaanadka.

JAANTUSKA WASHINGTON STATE'S CHILDREN AND FAMILIES

Tirada Caruurta Kusugan Gobolka Washington, 2013–2017, marka loo eego Haybta/Isirkay¹

	DA'DA		
	Dhalashada-8 Sano	Dhalashada-5 Sano	6-8 Sano
Hindi Maraykan ah Alaska Dhalad ah (AI/AN)	10,352	6,835	3,517
Eeshiyaan	53,175	34,572	18,603
Madow Afrikaan Maraykan ah	29,929	20,051	9,878
Hispanic/Latino	178,032	116,811	61,221
Jinsiyo Badan	77,491	51,760	25,731
U Dhashay Hawaiian Jasiirada Pacific (NH/PI)	6,122	3,550	2,572
Cadaan	457,270	301,444	155,826
Aan Lagaranayn	1,643	1,123	520
WADARTA GUUD	814,014	536,146	277,868

Tirada caruurta, marka loo eego haybta/isirka

268,540

Gobolka Washington waxa ku sugan 268,540 **oo dhalaan iyo socod barad ah**, kuwaas oo iskugu jira kuwo markaas dhashay iyo kuwo ilaa 36 bilood jirra.²

1/2

Kudhawaad kala badh caruurta 8 sanno jirrada ah ama kasii yar **ayaa ah caruurta aan caddaanka ahayn**.³

35,000

In ka badan 35,000 oo ah caruurta 9 sanno jirrada ah ama kasii yar ayaa ku nool **bulshooyinka reer miyiga ah**; kaliya wax 16,000 ka badan ayaa ka yar da'da 5 sanno.⁴

1/3

Saddex meeloodow meel dhamaan caruurta 8 sanno jirrada ah ama kasii yar waxay la noolyihiin qoysas dakhligoodu yahay ama ka hooseeyo 200% heerka **faqriga ee fadaraalka**.⁵

12%

Boqolkiiba Laba iyo Toban (12%) caruurta 5 sanno jirrada ah iyo wixii ka yar waxay qabaan **baahiyo caafimaad oo daryeel u baahan**.⁶

1 KAMID AH 15 KII

Intii u dhaxaysay 2018-19, ku dhawaad 38,000 caruur ah oo kayar da'da 6, ama 1 cunug kasta oo kamid ah 15, wuxuu waajahayay hoy la'aan (soo jiidama ama muuqda) **Washington**. Isla wakhtigaas, ku dhawaad kala badh caruurta hoyga haysata **marka la eego heer qaran** waxay kayar yihiin 6 sano da' ahaan.^{7,8}

“ Nidaamyadii hore ee dulmiga ahaa waxay u shaqeeyaan qaabkii ay dadka caddaanka ah u diyaarsadeen ee dhaqanka u ahaa waxayna wali sii wadaan gacan bidixayn, faquuq, iyo in ay xeerar dhaqanka ku saabsan kusoo rogaan bulshada gobolkeena. Haddii aan doonayno natiijooyin sidaan ka duwan, masii wadi karno inaan wax iskumid ah qabano. ”

—Hogaamiyaha Wakaalada

QAYBTA NATIIJADA 1

BULSHOYIN AWOOD LEH
IYO NIDAAMKA WAXBARASHO
ASAASI AH OO TAYO LEH

ASAASKA

BULSHOYIN AWOOD LEH IYO NIDAAMKA WAXBARASHO ASAASI AH OO TAYO LEH

Waa maxay "nidaamka waxbarashada asaaska ah?" Waa dhamaan qaybaha balaadhan iyo isku xidhnaanta dadka caanka ah. Waa dhammaan qaybaha awood u siinaya qoysaska inay daryeelaan carruurtooda, iyo in bulshooyinka ay daryeelaan qoysaskooda. Nidaamku wuxuu ka hadlayaa dhammaan dadka iyo ururada kuwaasoo door ka ciyaara taageerada caruurta, waalidka, daryeel bixiyaasha, iyo shuraakada bulshada maxaliga ah. Tan waxa kujira shaqaalaha xirfada leh, kala duwan ee ay shaqadu ka go'antahay kuwaasoo la shaqeeya isla markaana la nool bulshadeena. Waxa sidoo kale kujira lataliyaasha siyaasada, siyaasad dajiyaasha, maalgaliyeyaasha, dhakhaatiirta caruurta, adeegayaasha bulshada, dhakhaatiirta, iyo shaqaalaha guud ahaan gobolka, Dadka Dhaladka ah, wakaaladaha iyo ururada gobolada iyo fadaraalka, iyo qaar kaloo badan.

Nidaamka waxbarashada aasaasiga ah waxa kujira qof kasta oo ay saamaysay waxbarashada asaasiga ahi iyo cid kasta oo danaynaysa guusha caruurta iyo qoysaska gobolkeena.

Nidaamka waxbarashada asaasiga ah waa inay ka go'anaato habaynta, wadashaqayn adag, iyo wada xisaabtan ay wadaagaan DHAMAAN shuraakadu. Si aan si toos ah meesha uga saarno sinaan la'aanta mudada soo jirtay oo aan u wanaajino natiijada bulshada laga bilaabo kuwo fursaduhu ka duragsan yihiin, hagaajinta nidaamku waa inay ubuc u ahaato khibrada nool ee caruurta, qoysaska iyo kuwa iyaga daryeelaya.

Mid kamid ah asaaska qorshaha iskuxidhkan wuxuu ahaa qorshihii waxbarashada xiliga hore ee gobolka oo dhan ka soo la dhammaystiray 2010. Wuxuu aqoonsaday baahida jirta ee ah in la abuuro oo la xoojiyo nidaamka iskuxidhan kaasoo taageeraya hawlaha waxbarashada aasaasiga ah. Taageerooyinka nidaamka waxaa kujira waxyaabaha sida siinta adeegyada hadda jira ee maalgalinta waxbarashada asaasiga ah, hagaajinta awooda isticmaalka xogta lala socdo iyo aqoonsiga halka istaraatiijiyadu ku guulaysanayso ama ku guul daraysanayso, abuurista shabakad waxbarashada asaasiga ah ee heer gobol iyo shuraakada guud ahaan gobolka, xoojinta fahamka dadwaynaha ee muhiimada waxbarashada aasaasiga ah, iyo inkaloo badan. Hawlihii lagu gaadhay istaraatiijiyadahaas waxay aasaas u noqdeen hagaajinta qaybta xigta, oo ay kujiraan:

AASAASKA (SII SOCOTA)

- Waxay kordhinaysaa maalgalinta awood u siinaysa in adeegyada waxbarashada aasaasiga ah lasiiyo caruur iyo qoysas badan.
- Hawlaha Dadka Laga Tirada Badanyahay ee bilaawga iyo hirgalinta siyaasadaha, go'aamada maalgainta, nashqadaynta barnaamijka, qeexitaanada, heerarka, cabiraadaha, iyo tababarada kuwaasoo saameeya caruurtooda iyo qoysaska.
- Shabakad horey u jirtay oo ka kooban iskaashato toban ah oo heer gobol ah kuwaas oo gobolka oo dhan kajira, iskuna xiran ayaga oo adeegsanaya Washington Communities for Children (Bulshooyinka Caruurta ee Washington, WCFC). Arrintaani waxay saaxiibada gobolka iyo ismaamulka oo dhanba awood usiinaysaa sidii ay diiradda u saari lahaayeen wadashaqaynta si ay u taageeraan natiijooyinka kasoo baxaya caruurnimada xiliga hore.
- Shaqada hore si loo abuuro nidaam wadashaqayneed oo lagu ururinayo, lagu faaqidayo, oo lagu wadaagayo waxbarashada asaasiga ah macluumaadka kaa caawinaya inaad la socoshada guud ahaan horumarka gobolka ee waxbarashada aasaasiga ah.

CAQABADAHA

BULSHOYIN AWOOD LEH IYO NIDAAMKA WAXBARASHO ASAASI AH OO TAYO LEH

Abuurista bulsho awood badan micnaheedu waxaa weeye dhagaysiga waxyaabaha ay bulshadu ogtahay inay shaqaynayaan, waxay ogyihiin in uu hor taagan yahay, iyo kaga jawaabista qaab iskaashi ah. Tani waxay u baahan tahay fudaydinta codadka bulshooyinkaasi iyadoo laga dhigaayo ubucda doodaha, go'aamada, iyo tallaabooyinka saameynaya nolosha caruurtooda iyo qoysaskooda.

Bulshooyinka waa inay lahaadaan cod balaadhan iyo door wayn oo ah abuurista nidaamka waxbarashada asaasiga ah. Isla markaasina, nidaamka waxbarashada aasaasiga ahi waa inuu awood u yeeshaa inuu si joogto ah ula qabsado awooda isbadalada iyo baahiyaha bulshooyinka gaarka ah ee guud ahaan gobolka. Shaqada lagu abuurayo nidaam waxbarasho asaasi ah oo wanaagsan waxa lagu hagi karaa iyadoo laga jawaabay dhawr su'aalood:

- Sidee nidaam sidan u balaadhan loo habeyn karaa iyadoo aan laga joojinayn inuu noqdo mid ay hogaamiso bulshadu oo macquula?
- Waa maxay xabagta isku xidhaysa qaybaha uu ka kooban yahay nidaamkan balaadhani?
- Sidee ayay dhammaan dhinacyada ku lugta leh nidaamka waxbarashada aasaasiga ahi u noqon karaan kuwo diyaarsan si howshaan looga gungaaro?
- Sidee shaqada loogu qaban karaa si wada jir ah, iyadoo bulshooyinku ay hormuud ka yihiin?
- Sidee ayaa hogaamada faca xiga loo aqoonsan karaa oo loo caawin karaa—dadka u olalayn doonaa, oo ka kooban qaybo kala duwan oo ka mid ah adeegyada nidaamka caruurta iyo qoysaska?

In la abuuro nidaam wanaagsan oo waxbarashada aasaasiga ah waxay u baahan doontaa iskuxidh cajiib ah oo dhexmara bulshooyinka iyo dadka deegaanka iyo shuraakada gobolka. Waxay u baahan doontaa qaybo—oo ay ku jiraan daryeelka caafimaadka, waxbarashada aasaasiga ah, waxbarashada K-12, waxbarashada sare, guriyeynta, iyo kuwa kale—si ay u jebiyaan caqabadaha muddada dheer oo ay u wada shaqeeyaan. Shuraakadu waa inay isku hayaan dadka, siyaasadaha, go'aanada maalgalinta, barnaamijyada, adeegyada, iyo caawinta si ay u noqdaan hal mid oo xoogan, iyo isku-haynta nidaamka waxbarashada asaasiga ah kaasoo wax kaqabanaya caqabadahan soo socda:

- Wuxuu adkaynayaa oo uu caawinayaa shaqada waxbarashada aasaasiga ah ee heer gobol iyo mid guud ahaan ismaamulka ahba. Waxay wanaajin karaan adeegyada la bixiyo, oo waxay kordhin karaan latalinta waxbarashada aasaasiga ah ee heerka maxaliga ah iyo kan heer gobolka ahba.
- Horumarinta maalgalin jiraysa oo ah waxbarashada aasaasiga ah iyo barnaamijyada taageerada qoyska iyo adeegyada muhiimka u ah buuxinta baahiyaha caruurta iyo qoysaska. Tani waxay u baahan doontaa iskaashi dhex mara badhasaabka, Qowmiyadaha Qabaa'ilka, bulshooyinka gudaha, u doodayaasha, sharci-dejinta gobolka, iyo hay'adaha gobolka.

CAQABADAHA (SII SOCOTA)

- Wuxuu horumarinayaa dadaalada wacyigalinta bulshada si loo xoojiyo fahamka, tallaabada, iyo caawimada waxbarashada asaasiga ah.
- Wuxuu siiwadaya inuu horumariyo shaatiga, shuruucda, iyo aqoonta xirfadeed ee loo baahan yahay ee u sahlaya adeeg-bixiyayaashu inay gutaan shaqadooda iyo in waalidku helaan hubaal ah inay helayaan daryeelka ugu tayada fiican.
- Wuxuu ururinayaa, darsayaa oo soo sheegayaa xogta iskaashiga bulshooyinka si muujiyo guusha, baahiyaha, iyo natiiyooyinka aan wacneyn aan dheeliga tirneyn ee shakhsiyaadka bulshada. Sinaanta waa in lagu daraa dhammaan qiimeynta barnaamijyada.
- Wuxuu isticmaalayaa haayadaha isku-xidhka gobolka si ay uga caawiyo wakaaladaha gobolka iyo shuraakadu inay ka wada shaqeeyaan siyaasada, go'aamada maalgalinta iyo barnaamijka, abuurida nidaam midaysan oo lagu caawinaayo caruurta iyo qoysasku si ay u helaan adeegyada iyo caawimada ay u baahan yihiin.

“ Waxaan ku biiray madasha waalidka ee lagaga doodayey sharci-dejinta barnaamijyada waxbarashada asaasiga ah ee gobolka Washington. Waxaanu ka shaqeynay qiyaastii labo sano hurdo badqabta. Tani waxay ii ahayd arin wax-ku ool ah aniga. Waxaan ku waayey mid ka mida gabdhahayga SIDS sidaasi darteed waxaan ku faraxsanahay badqabka. Isticmaalka codkayga iyo la wadaagida dadka kale waxay qeyb ka ahayd korniinkayga iyo soo-kabashada. Waxaan haystay fursado badan—waxaan siiyey Xildhibaan Patty Murray abaal-marin, waxaan noqday Safiir Waalid, oo waxaan ka aqbalay marti-qaad urur bulsho oo ka shaqeeya sinaanta isirka. Xataa kaliya shan sano kahor, waxaan ahaa darbi-jiif haysata lix caruura iyo gabadhayda oo geeriyootay. Waligay maan sawiran halkaan maanta joogo. Kaliya uma ololeeyo naftayda laakiin sidoo kale waalidka kale. Waxaan rabaa inay ogaadaan in haddii baahiyahooda aan la daboolin ama haddii si cadaaladaro ah loola dhaqmo, inay hayaan cod ay isticmaali karaan.

—Waalid

XAQIIQOOYIN DEGDEGA

Baahida la Qiyaasay ee Barnaamijyada iyo Adeegyada Waxbarashada Asaasiga ah ee Gobolka Washington

Barnaamijka/adeega	Baahida/ kuhaboonaanshaha la qiyaasay	Isticmaalka /helitaanka la qiyaasay	Farqiga u dhaxeeya baahida iyo isticmaalka/ helitaanka
Daryeelka caruurta ee shaatiga leh ¹	251,000 caruura	112,000 caruura	139,000 caruura
Waxbarashada Asaasiga ee Caruurta iyo Adeegyada Bilaashkat ³	42,797 caruura	21,869 qeybood	20,928 caruura
Adeegyada Bilaashkat ³	81,572 Caruura	4,097 qeybood	77,475 caruura
Early Support for Infants and Toddlers (Caawimada Asaasiga ah ee Caruurta yar-yar iyo Socod Baradka, ESIT) ⁴	Wax xog ah lagama hayo	17,658 caruura (iskugeyn sanadle ah)	Wax xog ah lagama hayo
Barnaamijyada Asaasiga ah ee Caruurta iyo Adeegyada Kahortaga (ECLIPSE) ⁵	3,593 caruurta inta 1% ugu jirta khatarta ugu badan	747 caruura	2,846 caruura
Family, friend and neighbor care (Daryeelka qoyska, saaxiibka iyo dariska) ⁶	Wax xog ah lagama hayo	26,524 caruura	Wax xog ah lagama hayo

FIIRO-GAARA: Kalmada “qeybo” waxa caadiyan isticmaala deeq-bixiyayaasha iyo adeeg-bixiyayaasha. Waxa weeyi micneheedu in ka badan hal cunug ayaa loo adeegi karaa sanadkii haddii qoysku guuro ama ka baxo barnaamijka ama adeega.

XAQIIQOOYINKA DEGDEGA

(SII SOCOTA)

Qiyaastii 25% wadarta bulshada Washington waa **dadka aan caddaanka ahayn**, halka ilaa 50% caruurta ka yar da'da 8 yihiin caruurta aan caddaanka ahayn.⁷

Waalidiinta, daryeel-bixiyayaasha, adeeg-bixiyayaasha waxbarashada asaasiga, u-ololeeyayaasha, iyo xirfadlayaasha kale ee la shaqeeya caruurta iyo qoysasku waxay muujiyeen baahida loo qabo **nidaam xoogan, maaliyad** joogto ah oo waxbarashada asaasiga gobolka ah.⁸

Qiyaastii 21% dhammaan **kiisaska COVID** ee gobolka Washington, waxay lasoo sheegay ilaa bilowgii xanuunka, caruurta da'da dhalashada ilaa 19.⁹

Kaqeybqaatayaasha bulshadu waxay xoojiyeen baahida loo qabo **isku-xidh dheeriya oo adeegyada** dhammaan waaxaha ah, iyo wakaaladaha gobolka, iyo dadaalada degmada iyo gobolka.¹⁰

Maqnaanshaha hal nidaam si **la isku dhexgaliyo oo laa maamulo xadidka** fahamka baahiyaha bulshada iyo waxtarka adeegyada caruurta iyo qoysaska.¹¹

Waxa ka jira 10 Washington Communities for Children (Bulshooyinka Caruurta ee Washington, WCFC) dhammaan qeybaha gobolka Washington oo la leh **iskaashi aamina** in ka badan 600 ururo iyo shakhsiyaad shuraako ah.¹²

46% dhammaan reer Washington ayaa **bilaa imtarnad ah** ama leh xawaari aad u haseeyo oo wax lagula dego. Tani waxay kordhinaysaa sinaan la'aanta ka jirta waxbarashada asaasiga ah iyo nidaamyada waxbarasho ee K-12.¹³

HADAFYADA

BULSHOORYIN AWOOD LEH IYO NIDAAMKA WAXBARASHO ASAASI AH OO TAYO LEH

Hadafka A ➤ **Qadarinaya Bulshooyinka Aan caddaanka ahayn**

Nidaamka waxbarashada asaasiga ah wuxuu qadarinayaa Madowga, Dhaladka iyo Dadka Midabka leh. Bulshooyinka aan caddaanka ahayn leh waxay wada dejiyaan siyaasada, istaraatiijiyada horumarinta iyo hrigalinta, ee keenaya barnaamijyo iyo adeegyo lagula xisaabtami karo bulshooyinkaasi natiijooyinkooda.

Hadafka B ➤ **Maalgalinta Natiijooyin Sinaana**

Maalgalin xoogan iyo siyaasado taageeraya natiijooyin sinaana oo caruurta, waalidiinta, daryeel-bixiyayaasha iyo qoysaska ah.

Hadafka C ➤ **Kasoo-Kabashada Xanuunka**

Wuxuu caawimo siinayaa qoysaska, barnaamijyada, adeegyada iyo taageerada lagu caawinayo qoysasku si ay ula tacaalaan saameynta dhaqaale ee xanuunka, una ilaashadaan shaqaalaha waxbarashada asaasiga ah, oo ay dib ugu dhisaan nidaamyo ganacsi oo waara.

Hadafka D ➤ **Horumarinta Joogto ah**

Dhammaan adeegyada iyo caawimooyinka waxbarashada asaasiga ah waxay horumarinayaan oo u saxayaa nidaamyada horumarinta joogtada ah ee sahlaya dabacsanaanta iyo isbadelka faa'idada u leh Madowga, Dhaladka iyo Dadka Midabka leh iyo bulshooyinka taariikh ahaan iyo imikaba hagrada, oo waxa ka jira ka qeybgalka waalidka, daryeel-bixiyayaasha iyo qoysaska ee qaab micno leh.

Hadafka E ➤ **Codka Bulshada iyo Iskaashiga**

Bulshooyinka guduuhu waxay awood u leeyihiin inay sharxaan baahiyahooda, hantidooda, rajooyinkooda – oo ay la yeeshaan iskaashi siman, iyo awooda lagu saameynayo, nidaamka xeerarka, siyaasadaha, iyo go'aamada gobolka oo dhan ee balaadhanaya.

Hadafka F ➤ **Kaabayaasha Nidaamka**

Wuxuu xoojinayaa caawimada asaasiga ah ee nidaamka waxbarashada asaasiga ah (sida, ururinta xogta, maalgalinta, maamulka iyo nidaamyada isku-xidhka, wada-xidhiidhka, adeegyada, iwm.). Kaabayaashu waxay siin doonaan khayraade barnaamijyada, adeegyada iyo caawimooyinka lagu guulaysanayo.

ISTARAATIJIYADAHA

BULSHOYIN AWOOD LEH IYO NIDAAMKA WAXBARASHO ASAASI AH OO TAYO LEH

ISTARAATIYADA

1

WAXAY TAAGEERAYSAA
HADAFKA A & F

Waxay hirgalinaysaa nidaam, **xog-ururin ah oo balaadhan** kaasoo lala sameeyey gobolka iyo shuraakada bulshada, oo ay ku jiraan la shaqeynta Madowga, Dhaladka iyo Dadka Midabka leh, taasoo loo heli karo loona isticmaali karo qorsheynta iyo dabo-galka horumarka.

ISTARAATIYADA

2

WAXAY TAAGEERAYSAA
HADAFKA F

Diyaari **sharaxaadaha saxda ah** ee “u diyaargarawga dugsiga” iyo “u diyaargarowga nolosha” iyo qeexitaanada/heshiiska waxa kujira ”nidaamka waxbarashada asaasiga ah.”

ISTARAATIYADA

3

WAXAY TAAGEERAYSAA
HADAFKA F

Waxay horumarinayaan **natiijada qaab-dhismeedka cabirka iyo isla xisaabtanka isku-xidhan** ee loo isticmaali doono lasocoshada iyo qiimeynta Qorshaha Isku-Xidhka.

ISTARAATIYADA

4

WAXAY TAAGEERAYSAA
HADAFKA D

Wuxuu abuurayaa fursado rasmiya (oo ay ku jiraan qoysaska iyo hogaamiyayaasha midabka) si **loo wada-nashqadeeyo loona qiimeeyo nidaamyada lagu yareynaayo kala duwanaanshaha isirka ee waxbarashada asaasiga ah**. Bulshooyinka midabku waxay wada-nashqadeynayaan oo wada horumarinayaan barnaamijyo daboolaya baahiyaha bulshooyinkooda.

ISTARAATIYADA

5

WAXAY TAAGEERAYSAA
HADAFKA C

Waxay kordhinaysaa isticmaalka khayraadka kasoo kabashada xanuunka. Waxay siinaysaa caawimo bulshooyinka si ay u daboolaan baahiyaha muhiimka ah ee qoysaska, adeeg-bixiyayaasha, iyo barnaamijyada waxbarashada asaasiga ah.

ISTARAATIYADA

6

WAXAY TAAGEERAYSAA
HADAFKA C

Waxay kordhinaysaa khayraadka miisaaniyada (gudaha, gobolka iyo fadaraalka) ee waxbarashada asaasiga ah iyadoo la isticmaalayo nidaam qoondayn loo siman yahay ah. Waxay kordhinaysaa isticmaalka maalgashiyada gobolka iyo fadaraalka isku dhafan ee barnaamijyada waxbarashada asaasiga ah. Waxay aqoonsanaysaa baahida korodhka heerka ee adeegyada iyo barnaamijyada daryeelka caruurta (oo ay ku jiraan laakiin aan lagu koobnayn heerarka kabka).

ISTARAATIYADA

7

WAXAY TAAGEERAYSAA
HADAFKA A & E

Waxay maalgalinaysaa oo taageeraysaa codka waalidka ee dhammaan heerarka go'aan qaadashada. Kobci wadooyinka hogaaminta oo ay ku jiraan isticmaalka tababarayaal iyo lacagaha maaliyadeed ee Madowga, Dhaladka Waalidiinta Midabka iyo bulshooyinka taariikh ahaan iyo imikaba la hagraday.

ISTARAATIYADA

8

WAXAY TAAGEERAYSAA
HADAFKA E

Waxay siinaysaa khayraad si ay u caawiso **qaababka qorsheynta iyo isku-xidhka qeybaha** gobolka si loo hubiyo in gobolkasta leeyahay cod loo siman yahay oo dejinta nidaam waxbarasho asaasi ah oo qadarinaya qoysaska iyo adeeg-bixiyayaasha bulshooyinka maxaliga ah, gaar ahaan bulshooyinka la hagraday inta u badan.

QEYBTA NATIIJADA 1

QEYBTA NATIIJADA 2

QEYBTA NATIIJADA 3

QEYBTA NATIIJADA 4

QEYBTA NATIIJADA 5

ISTARAATIIJIYADAHA (SII SOCOTA)

ISTARAATIIYADA 9

WAXAY TAAGEERAYSAA
HADAFKA A, D & E

Waxay fiirinayaan oo horumarinayaan **hirkalinta qorshayaal tayo leh**, iyadoo qiimeynaya sida tayada loo cabirayo, sida magdhowga loogu xidhayo tayada, sida tayada ay u helayaan caruurta, qoysaska iyo adeeg-bixiyayaashu. Waxay qiimeynayaan saameynta sharaxaado tayo leh iyo hirkalinta qorshayaasha tayada ee Madowga, Dhaladka iyo Bulshooyinka Midabka iyo bulshooyinka la hagrada.

ISTARAATIIYADA 10

WAXAY TAAGEERAYSAA
HADAFKA A & F

Waxay la shaqeynayaan waalidiinta iyo shaqaalaha si loo horumariyo ama **loo cusbooneysiyo shuruucda** ay hagayaan nidaamyada sinaanta iyo la dagaalanka takoorka.

ISTARAATIIYADA 11

WAXAY TAAGEERAYSAA
HADAFKA A, B, D & F

Waxay meesha ka saaraysaa “kala qeybsanaanta dhijitaalka” ee caruurta iyo qoysaska, iyadoo u sahlaya inay isticmaalaan tiknoolajiyad loogu tala galay Dadka madowga ah, Asalka ah iyo kuwa aan caddaanka ahayn, iyo bulshooyinka taariikh ahaan iyo imikaba la hagrada, sinaan dheeraada.

“Waalidiintu waa macalimiinta koobaad. Caruurta waxay u baahan yihiin inay bartaan dhaqankooda iyo taariikhdooda. 5 sano ee ugu horeeya waa aasaaska ugu muhiimsan waxaanay baranayaan waxa ugu badan. Haddaba ku biir qiyamkaasi muhiimka ah si ay u dareemaan qiimeyn wakhtiyada ugu qaalisan ee waxbarashada iyo korniinka caruurta. Waxa muhiima inay ogaadaan taariikhdooda dhabta ah, inay kasoo jeedaan Boqoro iyo boqorado.”

—Waalid

QAYBTA NATIIJADA 2

QOYSASKA XOOGAN,
DEGAN, DARYEEL IYO
TAAGEERO LEH

ASAASKA

QOYSASKA XOOGAN, DEGAN, DARYEEL IYO TAAGEERO LEH

Qoysas xoogan, adkaysi leh waxay siiyaan caruurta jaceylka iyo daryeelka ilaalinaya korniinkooda iyo horumarkooda, dhisaya seeska mustaqbal ifiya. Qoysasku waxay si fiican u awoodaan inay xanaaneeyaan korniinka caruurtooda marka baahiyahooda asaasiga ah la daboolo. Tani waxa ku jira baahida deegaan badqaba oo amni ah; guri degan, cunto, dhar iyo gadiid; fursado waxbarash iyo shaqaaleysiin; helitaanka daryeel caafimaad oo waxtar leh; iyo fursadaha ilaalinta xidhiidhada—leh dhammaan caawimada loogu talagalay ee qoysaska kala duwan wakhtiyadan adag.

Bulshooyinku waxay sidoo kale ka caawin kartaa inay helaan adeegyada iyo caawimooyinka ay u baahan yihiin, goobta iyo goorta ay u baahan yihiin. Dhowr bulsho ayaa diyaariyey nidaam Help Me Grow (I Caawi aan Horumaree), khayraad iyo gudbin oo loogu talagalay in lagu caawiyo qoysaska haysta caruurta yaryar. Nidaamyadan waxaa loogu talagalay in lagu hago qoysaska iyadoo la marayo shabakad adeegyo balaadhan ah oo lagu xidhayo caawimooyinka bulshada ee ku haboon. Qoysasku waxay sidoo kale u isticmaali karaan khayraadkan iyo nidaamka gudbinta si loo helo kabka, iyadoo la siinayo qeybo dhan oo khayraadka ay u baahan yihiin ah.

Nidaamka waxbarashada asaasiga ah ee gobolka Washington wuxuu dhisayaa sees ku saleysan caawinta qoysaska – sees u dabaaldegena oo dhiirigalinaya dhaqanka, luuqada, caqiidada, iyo riyooyinka qoyska waxaanay ixtiraamaysaa qaababka kala duwan ee dadku iskugu yimaadaan qoys ahaan. Waxay sidoo kale u baahan tahay aqoonsiga iyo dabarjarka siyaasadaha iyo xeerarka abuuraya caqabadaha sinaanta iyo wadajirka. Shaqadani waxa la qabtay iyadoo lagu saleeyey kuwan soo socda:

- Wakaalado badan oo gobolka ah iyo barnaamijyada caawinaya qoysasku waxay isticmaalaan nidaam cilmi-baadhis ku saleysan Xoojinta Nidaamka Qoyska. Wuxuu ku saleysan yahay taageerida awoodaha qoyska, horumarinta korniinka canuga, iyo yareynta suurtoagalnimada xadguduba iyo dayacaada. Iyadoo diirada la saarayo shan awood-qoys oo caalami ah, bulshooyinka iyo adeeg-bixiyayaashu waxay si fiican uga qeyb noqon karaan, u taageeri karaan, oo la shuraakoobi karaan waalidiinta si loogu guulaysto natiiyooyinka ugu wanaagsan ee caruurta.
- Barnaamijyada gobolka qaar ayaa loogu talagalay in lagu caawiyo labadaba caruurta iyo fadka waaweyn ee daryeela iyaga isla halmar: tani waxa loogu yeedhaa nidaamka "labo jiil". Nidaamkani wuxuu ku saleysan yahay qoyska, wuxuuna siinayaa caawimo iyo fursadaha dhammaan qeybaha qoyska, oo lala shaqeeyo qoysaska khabaro ahaan iyadoo la aqoonsanaayo baahiyahooda, hadafkooda, iyo tilmaamahooda.
- Shaqada caawimada caruurta iyo taageerida qoysasku si ay u xaqiijiyaan riyooyinkoodu waxay bilaabantaa inta lagu jiro xiliga uurka, marka dabarka isku haya caruurta iyo qoysaskoodu sameysmo. Barnaamijyada iyo adeegyada gobolka iyo degmadu waxay ka caawiyaan qoysaska ilmo filaya inay aqoonsadaan waxay u baahan yihiin iyo khayraadka ay heli karaan si ay u taageeraan caafimaadka hore iyo korniinka. Hadiyadaha bulshadu waxay sidoo kale ku xidhaan qoysaska dadka kale ee dhex mushaaxaya farxadaha iyo caqabadaha waalidnimo.

CAQABADAHA

QOYSAS XOOGAN, DEGAN, DARYEEL IYO TAAGEERO LEH

Qoysasku waxay sheegaan inay rabaan inay dareemaan awood, deganaan, daryeel, badqab, iyo caawimo. Haddana wali nidaamka ay isku heleeyaan waa gaabis badanka. Qoysas badan ayaan dareemi karin amni iyo adkaysi waayo baahiyahoodii asaasiga ahaa ayaan la daboolin. Waxay la halgamaan quutal daruuriga oo bulshooyinku badanka ma leh khayraad ay wax kaga qabtaan baahiyaha labada jiil, oo leh siyaasado qaran, gobol iyo degmo oo kasii daraya sinaan la'aanta. Inta badan barnaamijyadu kama jawaabaan baahiyaha gaarka ah iyo doorashooyinka qoysaska waxaanay ku guul daraystaan inay wax ka bartaan qoysaska waxa u shaqeynaya. Waxa jira seesas badan oo lagu dhisayo, laakiin qaar ka mida seesaskani sidoo kale waxay muujiyaan baaxada shaqada hadhsan si loo xaliyo caqabadaha ugu badan.

Nidaamka waxbarashada asaasiga ah ee gobolka Washington waa inuu wax ka qabtaa labo khatarood oo dabo-dheeraaday isla markaana la xidhiidha badqabka qoyska: walaaca sunta ah iyo faqriga. Taariikh ahaan, labadan xaaladood waxa inta badan waajahay, oo ay si weyn u haleeleen, caruurta iyo qoysaska ka tirsan Madowga, Dhaladka, ama Dadka Midabka leh.^{1,2} Culaysyada faqriga iyo walaacu wuxuu ku kordhay qoysask badan iyo bulshooyinka kadib xanuunka, isagoo ku adkeeyey dadka waaweyn inay daryeelaan lafahooda iyo caruurtoodaba. Xalka bulshadu hogaaminayso ayaa looga baahan yahay inuu wax ka qabto heerarka sare ee walaaca kasoo saameyn kara caafimaadka waalidka iyo ilmaha yar. Qoysasku waxay u baahan yihiin caawimooyin si ay u yareeyaan caqabadaha qotodada dheer ee mushkiladaha faraha badan sida xanuunada, hoos u dhaca dhaqaale, iyo masiibooyinka dabiiciga ah kuwaasoo sii kordhin kara kala duwanaanshaha bulshooyinka.

Xanuunku wuxuu abuurayaa dalab badan oo adeegyada iyo khayraadka ah, laakiin bulshooyin badan ayaan u diyaarsaneyn inay uga jawaabaan si kuhaboon. Latacaalida caqabadahani waxay u baahan doontaa isku-xidh iyo wada-shaqeyn dhex marta degmada oo dhan, gobolka, iyo shuraakada heer bulsho ee taageerta qoysaska. Waa inay u fududaataa dhammaan qoysasku inay ku helaan caawimada saxda ah, meesha ku saxda ah, wakhtiga saxda ah. Shabakad isku-xidhan gobolka oo dhan oo macluumaad, khayraad, iyo gudbin leh una sahlan in qoysasku isticmaalaan ayaa loo baahan yahay. Tani waxay ka caawin doontaa qoysasku inay wax ka qabtaan arimaha kahor intaanay gaadhin heer mushkiladeed, iyadoo yareynaysa walaaca oo abuuraysa deganaan mudo-dheer iyo adkaysi.

Hadafyada iyo istaraatiijiyadaha raacaa waxay ka turjumayaan dadaalka wax lagaga qabanayo caqabadaha iyadoo la dhisaayo nidaam waxbarasho asaasiya oo ku saleysan shuruucdan soo socota:

- Deji nidaam balaadhan oo diirada saaraya badqabka caruurta **dhanka qoyskooda**, iyo badqabka qoyska **dhanka bulshadiisa**.
- U dabaaldego oo wax ka baro khibradaha iyo guulaha qoyska—oo ay ku jiraan bulshooyinka midabka, Bulshooyinka laga Tirada Badan yahay, iyo qoysaska ajaanibta ah—oo u samee fursado ay ku dejiyaan kuna abuuraan adeegyada iyo caawimooyinka u shaqeynaya iyaga.

CAQABADAHA (SII SOCOTA)

- Bixinta barnaamijyo, adeegyo, iyo taageerooyin kuwaasoo buuxinaya dhamaan qoysaska halkaasoo— lasiinayo waxay u baahan yihiin, xiliga iyo goobta ay u baahan yihiin. Majiro qoys reer Washington ah, oo ay kujiraan kuwo aan hoyga lahayn ama meelaha fog degan, oo aan lagu faquuqin caawimada ama ay waajahaan heerar culaysyo ah si ay u helaan caawimada ay u baahan yihiin.
- Dhiirigali isdhexgalka iyo xidhiidhka kala dhexeeya waalidka, qoysaska, daryeel bixiyaasha kuwaasoo ku dhisma adkaynta iyo hadyadaha.
- Hubi in bixiyaashu ay haystaan taageerada ay u baahan yihiin si ay u isticmaalaan nidaamyada labada fac.
- Sii wad inaad balaadhiso oo aad adkayso kahortaga, shuraakada, iyo doorka muhiimka ah ee shabakada iskuxidhka.

QEYBTA NATIJIJADA 1

QEYBTA NATIJIJADA 2

QEYBTA NATIJIJADA 3

QEYBTA NATIJIJADA 4

QEYBTA NATIJIJADA 5

XAQIIQOOYIN DEGDEGA

Deganaanshaha Qoysku Waxay Saamaynaysaa Awooda ay Kusii Socon Karaan Caruurtu

Caruur yar-yar kuwaasoo ku nool **guri degan** oo waalidkoduna ay awoodaan taageero maaliyadeed ayaa ka caafimaad badan, inuu buuxiyo hiigsiyada koritaan, iyo inuu diyaar u noqdo inuu ku biiro dugsiga barbaarinta oo uu noqdo mid ku guulaysta dugsiga^{3,4}

XAQIIQOOYINKA DEGDEGA (SII SOCOTA)

26% kamida ahdadka degan Washington ma haystaan **khayraad ay ku daboolaan baahiyahooda**, oo ay kujiraan cunto ku filan, guryo badqaba oo degan, ama gaadiid laysku halayn karo.⁵

Dadka Dhaladka, Madawga, iyo Casaanka ah ee reer Washington waxay waajahayaan **heer faqri oo aad uga sareeya** celceliska gobolka, sida caruurta yar-yar iyo dhalinyarta, dumarka, dadkad naafada ah, soogalootiga iyo qaxoontiga, LGBTQIA+, iyo dadka degan miyiga.^{6,7}

Dumarkasta oo uur leh, hooyooyinka cusub, dhalaanka iyo caruurta kayar shanta sano waxay helaan caawimo buuxinaysa **baahiyahooda nafaqo iyo caafimaad**. Sanadkii 2021, 53,868 dumar iyo 142,536 dhalaan/caruur oo ku sugan Washington ayaa kaqayb qaatay Barnaamijka Nafaqaynta Women, Infants, and Children (Dumarka, Dhalaanka, iyo Caruurta Gobolka, WIC) . Guud ahaan **kala badh dhamaan caruurta** joogta Washington waxay kujiraan barnaamijka WIC.⁸

260% ↑

Intii lagu jiray xanuunkii safmarka ahaa, waxa jirtay in 260% ay kordheen wicitanada **Caawinta Dumarka uurka leh WA “khadka shaqaynaya”** ee waalidka. Qoysas badan ayaa raadinaya taageero si ay ula tacaalaan dareenka caafimaadkooda inta lagu gudo jiro xiliga uurka iyo kadib dhalista.⁹

- Waxa laga warbixiya in xanuunka COVID si xoogan u saameeyay **dabeecadaha calaamadaha caafimaad iyo dhaqanka** iyadoo ay ugu wacan tahay gaadhsiinta daawada oo durugsan, fogaanta bulsho iyo cawaaqibka siyaasadeed. Qaar kamid ah dhaqanada ay waajaheen caruurtu waxa kamid ah in wer-wer dareemaan xiliga iskuulka iyo qoomamo dhaqan ama "dhaqan xumo," iyo dhibaato xaga dhexgalka bulshada ah iyo isbadalada asxaabtiisa iyo dadka waawayn.¹⁰
- Qoysaska haysta caruurta yar-yar, waxa jira **korodh xaga iskubuuqa ah** kaasoo la xidhiidha waxyaabaha aan la hubin ee saamaynaya waxbarashada iyo caafimaadka caruurtooda ku sugan dugsiga iyo daryeelka cunuga. Waxyaabahan keena isku buuqu waxay si wayn u saamayn karaan werwerka, iskubuuqa, iyo caafimaad la'aanta arimaha waalidka iyo daryeel bixiyaasha.¹¹

HADAFYADA

QOYSAS XOOGAN, DEGAN, DARYEEL IYO TAAGEERO LEH

Hadafka A Adkaysiga Waalidka

Waalidku waa kuwo caafimaad qaba, adkaysi leh oo ka hela fursado taageero xarumaha caafimaaadka ee kolba ay u baahdaan. Qoysaska buuxiya baahiyaha asaasiga ah ee qoysaskooda, sida badqabka, guriyaynta, gaadiidka, cuntada, dharka, nadaafada iyo shaqaalaysiinta. Taageero ayaa la siiyay dhamaan qoysaska, oo ay kujiraan reeraha waalidka kaliya joogo, caawinta waalidka caruurta xanaaneeya iyo kan aan xanaanaynba, iyo LGBTQIA+ waalidka.

Hadafka B Helitaanka Iskuxidhka Bulshada

Dhamaan qoysasku waxay sii wadaan helista helitaanka iskuxidhka bulshada kaasoo wax wayn ka taraya waajihitaanka khibrado cajiiba, dhaqan iyo luuqad.

Hadafka C Helitaanka Khayraadka

Qoysaska haysta caruurta yar-yar waxay awood u leeyihiin inay aqoonsadaan, isku xidhaan, helaan kabka ka imanaya adeegyada iyo taageerada ay u baahan yihiin. Gaadhista qoysasku waxay awood u siinaysaa adeegyada si loo xakameeyo xaalada, xarumaha qoyska, dhaqan ahaan laga jawaabo, awood siinta, iskuxidhka, iyo siinta deegaano ay qoysasku ku dareemayaan xalisooni iyo taageero.

ISTARAATIJIYADAHA

QOYSAS XOOGAN, DEGAN, DARYEEL IYO TAAGEERO LEH

ISTARAATIYADA

1

WAXAY TAAGEERAYSAA
HADAFKA A

Buuxi baahiyaha aasaasiga ah ee qoysaska, adigoo u habaynaya – oo dhisaya – istaraatiijiyado ay aqoonsanayaan kooxda **Shaqada Yaraynta Faqriga** (<https://dismantlepovertyinwa.com/>).

ISTARAATIYADA

2

WAXAY TAAGEERAYSAA
HADAFKA A

Taageer oo **kordhi wakhtiga firaqada** waalidka si ay u helaan waalidku wakhti ay ku caawiyaan qoysaskooda iyo caafimaadka caruurtooda kuwaasoo guud ahaan leh da'a kasta iyo heer kasta.

ISTARAATIYADA

3

WAXAY TAAGEERAYSAA
HADAFKA B

Kordhinta fursadaha waalidka iyo qoysaska si ay u helaan taageero oo **la dhiso aaminaada xidhiidhada shaqsiga ah** iyadoo loo marayo kordhinta iyo kor u qaadista taageerada asxaab ilaa asxaab kale, kooxaha si shakhsi ah (ama onleen ah) iyo si aan toos ahayn/onleen/kooxaha baraha bulshada iyo shaqaalaysiinta hogaamada bulshada si ay ugu adeegaan xafiisyada qoysaska ee dugsiga ama heerarka degmada oo ay uga caawiyaan dhaqaajinta badalada iyo nidaamyada dugsiyada, suurogalnimada baahiyaha gaarka ah ee bulshooyinka (tusaale, bulshooyinka reer miyiga ah iyo bulshooyinka haysta khayraadka kooban, ka taageerida luuqado kala duwan, ka jawaabista dhaqanada iyo caadooyinka kala duwan).

ISTARAATIYADA

4

WAXAY TAAGEERAYSAA
HADAFKA C

Balaadhi baadhista xasaasiga ah **ee uurka** si loo sameeyo kalasaarid balaadhan oo taageerada suurogal kadhigta sida (badqabka, guriyaynta, dhaqaalaha, koritaanka cunuga, caafimaadka maskaxda, iwm.) oo ay la socdaan gudbino iyo kawarqab si loo buuxiyo baahiyaha qoyska.

ISTARAATIYADA

5

WAXAY TAAGEERAYSAA
HADAFKA C

Balaadhi **khayraadka macluumaadka guud ahaan gobolka** si looga caawiyo waalidka iyo qoysaska inay ku xidhnaadaan adeegyada iyo taageerada ay u baahan yihiin, iskuxidh daryeelkooda, oo sii jawaab celinta fursado gudbin, oo kasoo bilaabanta dhalmada ilaa galitaanka dugsiga.

ISTARAATIYADA

6

WAXAY TAAGEERAYSAA
HADAFKA C

Balaadhi taageerooyinka qoyska ee bulshada taasoo dhaqan ahaan siinaysa **dhaq-dhaqaaq taageero** si ay uga caawiso waalidiinta iyo qoysaska inay helaan adeegyada iyo taageerada ay u baahan yihiin, oo ay kujiraan gaadhis dheeraada si loola xidhiidho cida taariikh ahaan markii hore iyo hadaba aan loo adeegin.

ISTARAATIYADA

7

WAXAY TAAGEERAYSAA
HADAFKA A

Balaadhi jawaabaha dhaqanka **ee taageeraya waalidiinta** – oo ay kujiraan waxbarashada ku salaysan guriga iyo tan ku salaysan bulshada qoyska, nidaamyada labada jiil si loo dhiso awooda iyo xirfadaha (iyadoo la taageerayo dadka waawayn iyo caruurta jooga guriga), balaadhinta booqashada macalinka dugsiga barbaarinta kahor intaan loo bilaabin dugsiga si loo dhiso xidhiidhka kala dhexeeya xubnaha qoyska iyo caruurta kale, iyo daryeelka nasashada ee waalidka haysta caruurta naafada ah.

QAYBTA NATIJIYADA 1

QAYBTA NATIJIYADA 2

QAYBTA NATIJIYADA 3

QAYBTA NATIJIYADA 4

QAYBTA NATIJIYADA 5

“Dhalashada gabadhayda, waxaan ogaaday in naftaydu ay rabto inay noqoto aabo wanaagsan laakiin wax fikrad ah kamaan haysan sidaan u noqonayo. Qayb kamid ah noloshayda waxaan kusoo koray hooyo igu xadgudbaysa oo qaybta kale ee noloshaydana waxaan igu wareegsanaa qoysas daroogada isticmaala, waligay kamaan fikirin sida loo noqdo waalid wanaagsan. Marka inantayda la qoray ECEAP, waxaan ka maagmaagayay inaan ku lug yeesho, laakiin waan sameeyay. Shaqaaluhu waxay arkeen kartida aan u leeyahay waalid ahaan wayna soo dhaweeyeen. Waxay iga caawiyeen inaan helo GED, inaan sidoo kale helo liisanka wadista gaadiidka, oo aan dajista hadafyo. Markii ugu horaysay, waxaan bilaabay inaan ka fakaro mustaqbalkayga. Magaranayo halkay joogi lahayd noloshaydu hadda haddii aanan heli lahayn barnaamijkan. ECEAP iyo Madaxa Bilaabista kaliya maaha barnaamijyo cunuga lagu taageerayo. Waa barnaamijyo qoysaska lagu dhiiragalinayo kuwaasoo xoojinaya qoysaska kana caawinaya in ay noqdaan kuwo nolosha meel wanaagsan ka gaadha.

”

—Waalid

“ Inaan noqdo qof cunug daryeeli kara waa waxa ugu
adag ee aan qabtay markaan caruurta korinayo.
U qalmi la'aanta daryeelka ilmaha ayaa iga joojisay
inaan sii wato xirfadayda oo aan sii wato shaqada. ”

—Waalid

QAYBTA NATIIJADA 3

KHIBRADA WANAAGSAN
EE WAXBARASHADA
AASAASIGA AH

ASAASKA

KHIBRADAHA WANAAGSAN EE WAXBARASHADA ASAASIGA AH

Abuurista khibradaha wanaagsan ee waxbarashada asaasiga ah macnaheedu waxa weeyi inaad ka jawaabto wax kasta oo ku saabsan koritaanka caafimaadka qaba ee cunuga, oo ay kujiraan dhaxalka, dhaqanka, luuqada, awooda, baahiyaha, doorbidida qoyska, iyo khibradaha nolosha, oo ay kujiraan u bandhignaanta dhibaato soo gaadha. Dhamaan caruurta iyo daryeel bixiyaashoodu waa inay dareemaan in la maqlayo, la ixtiraamayo, oo la siiyo fursad si ay u gaadhaan riyooyinkooda. Waa inaan cunugna lagu soocin iyadoo loo eegayo isirkiisa, jinsigiisa, awoodiisa, luuqadiisa, ama halka uu kasoo jeedo. Khibradaha wanaagsan ee waxbarashada asaasiga ahi waxay ka tarjumaysaa oo ay uga jawaabtaa siyaabo badan oo carruurtu u koraan oo u kobcaan, noocyada badan ee daryeelka ay rabaan qoysasku, oo taageerada ay u baahan yihiin waa inay caawiyaan carruurta iyo daryeelayaashooda waaweyn si ay u sii wadaan hawsha.

Nidaamka waxbarashada asaasiga ah ee gobolka Washington inta badan waxa loogu yeedhaa "nidaamka gudbinta iskudhafan." Tan macnaheedu waxa weeyi waxay bixiyaan khibrado kala duwan oo lagu bixiyo goobo kala duwan – toos ah, aan toos ahayn, guri ku salaysan, goob ku salaysan – gudaha goobaha shabakada bulshada, oo ay kujiraan xarumaha daryeelka cunuga, guryaha, dugsiyada, maktabadaha, goobaha nasashada, ururada diiniga ah, madxafyada, xarumaha madadaalada, iyo xarumaha adeegyada bulshada. Kuwa bixiya adeegyada iyo taageeradu way ku kala duwan yihiin sida khibradaha la bixiyo, oo ay ku jiraan xirfadlayaasha waxbarashada asaasiga ah; qoyska, asxaabta iyo deriska; kalkaalisooiyin iyo dhakhaatiir; macalimiinta; la-taliyayaal iyo shaqaale bulsho; iyo qaar kaloo badan.

Khibradaha wanaagsan ee waxbarashada asaasiga ahi waxay u baahan tahay shuraako balaadhan oo ah heerar maamul goboleed, gobol, iyo maxali si ay iskugu xidhaan noocyada kala duwan ee daryeelka iyo taageerada la bixiyay. Tusaale ahaan, xidhiidhka ka dhexeeya dawlado kala duwan iyo heshiisyada u dhexeeya Dadka Dhaladka ah iyo haayadaha gobolka ayaa abuurta in laga taageero waxbarasho asaasi ah oo tayadeedu aad u sarayso kana faa'idaysteen bulshooyinka Dhaladka ah ama kuwo u dhaw.

Nidaamka iskudhafka ee gobolka Washington wuxuu arkay koritaan la tixgalin karo tobankii sano ee lasoo dhaafay, korodhka kala duwanaanshaha iyo xadiga khibradaha waxbarashada asaasiga ah ee ay helayaan caruurta iyo qoysaska. Qaar kamid ah asaaska la dhisayo waxa kujira kuwan soo socda:

- Early Childhood Education and Assistance Program (Waxbarashada Asaasiga ah iyo Barnaamijka Caawinta, ECEAP) waa barnaamijka barbaarinta Washington kaasoo u diyaarinaya caruurta 3 ilaa 4 jirrada ah ee ka soo jeeda qoysaska sida ugu fog fursadda guusha dugsiya iyo nolosha kalaba. Bixiyaasha ECEAP iyo bulshooyinka guduhu waxay la shaqeeyaan qoysaska si ay uga taageeraan koritaanka caafimaadka, adkaysiga caruurta iyagoo siinaya xarumo caruurta loogutalagay, waxbarasho asaasiya oo shaqsi ah iyo iskuxidhka adeegyo caafimaad oo asaas u ah awooda qoyska ee ku salaysan taageerada. Ballaadhinta dheeraadka ah ee barnaamijkan ayaa la filayaa.

AASAASKA (SII SOCOTA)

QEYBTA NATIJADA 1

QEYBTA NATIJADA 2

QEYBTA NATIJADA 3

QEYBTA NATIJADA 4

QEYBTA NATIJADA 5

- ECEAP hore waxay bixinaysaa adeegyo maalin dhamaystiran, sanad dhamaystiran oo loogu talagalay dhalaanka iyo raad barradka, laga bilaabo dhalashada ilaa da'da 3. ECEAP hore waxay diirada saaraysaa hagaajinta guud ahaan cunuga iyadoo siinaysa waxbarasho balaadhan, caafimaad iyo adeegyo taageero qoys caruurta aadka u nugul ee kunool Washington. Macluumaadka ka imanaya dhawaan ECEAP hore hirgalintisu waxay muujinaysaa dalab aad u badan oo ku saabsan adeegyadan. Sharci dejinta gobolku waxa ay sameeyeen maalgashi cusub oo ECEAP Hore ah.
- Barnaamijka Madaxa Bilawga ee fadaraalku wuxuu siinayaa xadi adeegyo iyo taageerooyin qoysaska iyo caruurta, da'adoodu u dhaxayso 3-5. Intaa waxa dheer, Barnaamijka Head Start-ka Hore wuxuu siinayaa adeegyo dumarka uurka leh iyo caruurta da'doodu u dhaxayso 0-3. Waxa sidoo kale kujira Shaqaale Soogalooti ah iyo Kuwo Xili kaliya Shaqeeya ee Barnaamijka Madaxa Bilawga laga bilaabo dhalashada caruurta ilaa da'da 5, oo barnaamijka Madax Bilawga wuxuu u adeegayaa Hindida Maraykanka ah iyo Dadka u dhashay Alaska caruurtooda laga bilaabo dhalashada ilaa da'da 5 iyo qoysaskooda.
- Adeegyada Booqashada guriga ee gabadha uurka leh, waalidka cusub, iyo qoysaska haysta caruurta cusub iyo caruurta yar-yar ee loo kordhiyay. Soo-booqdayaasha gurigu waxay la shaqeeyaan qoyska si ay u taageeraan xidhiidhka waalidka iyo ilmaha oo ay u koriyaan si caafimaad qabta.
- Dooroshooyinka qoysaska kuwaasoo raba daryeel cunug ay u sameeyaan family, friends and neighbors (qoyska, asxaabta iyo jaarka, FFN) waa la xoojiyay iyada oo la abuurayo kabitaanno taageera bixiyayaasha FFN. Daryeelka FFN waxa uu aqoonsadaa xigmadda guud ee hodanka ah, dhaqanka iyo luqadda la wadaago, badalista muddaynta, iyo ilaalinta kharashka lagu heli karo daryeelka ilmaha ee ay bixiyaan qoyska, asxaabta, iyo deriska.
- Hagajinta waxbarashada asaasiga ah, nidaamka aqoonsiga wanaajinta tayada Washington waxa loo sameeyay si loogu hubiyo in qoysaska iyo caruurta ay helaan adeegyo tayo sare leh, bixiyaal daryeel cunug kuwaasoo hela tababarka iyo taageerada ay u baahan yihiin, oo qoysaskuna waxay awood u leeyihiin inay raadsadaan daryeel cunug oo tayo sare leh iyo barnaamijyo waxbarashada asaasiga ah.
- Early Support for Infants and Toddlers (Taageerada Asaasiga ah ee Dhalaanka iyo Socod Baradka, ESIT) barnaamijku wuxuu bixinayaa xarumo qoys, adeegyada shaqsiga ah ee caruurta laga bilaabo dhalashada ilaa da'da 3 sanno kuwaasoo ah naafo ama leh dib u dhacyo koritaan.
- Barnaamijka Early Childhood Intervention and Prevention Services (Barbaarinta Caruurta iyo Adeegyada Ilaalinta, ECLIPSE) wuxuu bixinayaa barnaamijyada dawo-siinta qoysaska iyo carruurta, laga bilaabo dhalashada ilaa da'da 5, kuwaas oo la waajahay dhaawac dhibaatooyin adag carruurnimada hore.

CAQABADAHA

KHIBRADAHA WANAAGSAN EE WAXBARASHADA ASAASIGA AH

Iyadoo aasaaska nidaamka gaadhsiinta isku dhafan ee gobolka Washington uu xooggan yahay, shaqo badan ayaa loo baahan yahay si loo abuuro khibrado waxbarashada asaasiga ah oo tayo sare leh oo ka jawaabaya dhammaan awoodaha, baahiyaha, iyo rajada qoysaska. Samaynta doorashooyinka daryeelka carruurta ee dhammaan qoysaska waxay u baahan tahay wax ka qabashada dhowr caqabadood oo udub dhexaad u ah: awood-siinta daryeelka, helitaanka nooca iyo xadiga daryeelka loo baahan yahay, taageeridda kuwa bixiya daryeelka, iyo dhisidda nidaam waxbarashada asaasiga ah oo caddaalad ah.

Farqiga u dhexeeya isirka, dakhliga, iyo goobta ayaa jira. Gaadhitaanka natiijooyin badan oo ay u siman yihiin dhammaan carruurta iyo qoysaska waa inay udub dhexaad u noqdaan ficiladeena. Tan waxaa ka mid ah samaynta goobo kala duwan oo bixiyayaasha si ay ugu adeegaan bulshada sii kordhaysa ee kala duwan, oo ay la socoto taageerada iyo tababbarka dhammaan bixiyayaasha ay u baahan yihiin si ay u guuleystaan (eeg qaybta soo socota: "A Xoojinta iyo Taageerada Shaqaalaha Waxbarashada Asaasiga ah").

Kharashka badan ee daryeelka cunugu waa mid aan macquul u ahayn qoysas badan oo ku nool gobolka Washington. Kharashka sanadlaha ee daryeel dhamaystiran oo tayo sare leh oo loogu talagalay cunug keli ah oo ku jira xarun xannaano carruur oo sharci leh ayaa ka badan kara kharashka sannadlaha ah ee waxbarashada gobolka ee jaamacadaha dadweynaha ee Washington.

Marka lagu daro kharashka daryeelka, qoysas badan ayaa sidoo kale kala kulma caqabado helista daryeelka ay u baahan yihiin. Caqabadaha gelitaanka iyo helitaanku waa kuwa ugu waaweyn qoysaska ku nool miyiga iyo meelaha fogfog, kuwa leh baahiyo luuqadeed iyo dhaqan oo gaar ah, iyo kuwa leh carruur leh baahiyo gaar ah.

Abuuritaanka fursadaha waxbarashada asaaska ah dhammaan qoysaska waxay u baahan doonaan ficillo dheeraada sidoo kale:

- Doorashooyinka daryeelka tayada sare leh ee dhallaanka iyo socod baradka ayaa loo baahan yahay si wax looga qabto gaabiska weyn ee daryeelka dhallaanka. Sannadahan ugu horreeya waa marka maskaxda ilmuhu u korayso heerka ugu dhakhsaha badan ee¹, taasoo ka dhigaysa khibradaha waxbarashada asaasiga ah mid wanaagsan oo muhiim ah. Tani sidoo kale waa koox aad u nugul, aad ugu nugul khataraha caafimaadka waxayna aad ugu dhowdahay inay la kulmaan nidaamka daryeelka carruurta marka loo eego da' kasta oo kale².
- Shabakada booqashada guryaha iyo adeegyada waa in la balaadhiyaa oo la waafajiyaa si loo taageero siyaabaha kala duwan ee dhaqamada oo bulshaduna xanaaneeyaan caruurtooda ugu yar-yar. Marka qoysasku helaan taageerada guriga ku salaysan, carruurtu si fiican ayay ugu diyaar garoobaan dugsiga, dhibaataaynta iyo dayacadu aad bay u yar tahay, oo dabarka iskuhaya waalidka iyo cunugana wuu xoogaysanayaa³.

CAQABADAHA (SII SOCOTA)

- Bixiyeyaashu waa inay haystaan taageerada iyo agabka ay u baahan yihiin si ay u kobciyaan wanaagga bulsho iyo shucuureed ee cunuga, oo ay ku jirto fahamka wargelinta dhaawacyada iyo daryeelka ku salaysan bogsashada. Qoysaska iyo bixiyeyaasha waxay u baahan yihiin taageero weyn oo lagu maareynayo kalaguurka —taasoo saameynaysa awoodda cunuga si uu ula qabsado isbeddelka.
- Taageero dheeraad ah waa in la siiyaa waalidiinta, daryeelayaasha, iyo bixiyeyaasha jecel oo daryeela carruurta naafada ah ama dib u dhaca korriinka haleelay, iyo kuwa la kulmay dhibaato. Cunug kastaa waa inuu noqdaa, waana inuu dareemo, qayb dhamaystiran oo ka mid ah jawi soo dhawayneed oo u dabbaaldega awoodahooda gaarka ah.

“ Wiilkayga ugu yar waxa laga helay Trisomy 21, oo inta badan loo yaqaan Down Syndrome, markii uu dhashay. Waxa uu ku dhashay 41 toddobaad waxana uu miisaankiisu ahaa 8 lbs. 13 oz. Dhawr daqiiqo ka dib markii aan dhalay, dhakhtarkaygii ayaa kursi soo jiiday oo gacanta i qabtay oo igu yidhi, ‘ma aragtaa wax khaldan wiilkaaga?’ Halkaa marka ay marayso, dhammaan baqdintaydii iyo shakigii ayaa ii rumoobay, waxaana qalbigaygu dareemay in uu u kala jabay dhawr qaybood oo aanay jirin xabag ku filan adduunkan kortaala taasoo gacan ka geysan karta hagaajinta.

Markuu jiray hal bil ee caafimaadkiisa la hubiyay, bixiyahayagu wuxuu noo gudbiyay adeegyada Barbaarinta Caruurta...Wiilkeena waxaa lagu qoray barnaamijka Dhalashada ilaa Saddexaad wuxuuna u qalmay daaweynta biyaha, daawaynta hadalka, daawaynta shaqada, daaweynta jidheed, iyo daaweynta quudinta. Dhammaan daawayntani waxay ka caawiyeen xirfadihiisa garasho, jidheed, dareen, iyo dhaqdhaqaaqa xubnaha.

Weligayba waan uga mahadcelinayaa daawayntan. Waxaan si xoog leh u rumaysanahay in haddii aysan ahaan lahayn kooxda barbaarinta caruurta ee cajiibka ah, wiilkeenu ma joogi lahayn meesha uu hadda joogo. Markasta waxay ku qornaan doonaan meel gaar ah oo qalbigayga ah.

—Waalid

”

XAQIIQOOYIN DEGDEGA

U diyaargarowga Dugsiga Barbaarinta ee Gobolka Washington (2019–2020 sanad dugsiyeedka)⁴

Kooxda Dadka	Diyaargarowga
Dhamaan Caruurta	51.5%
Dakhliga Qoyska <185% Heerka Faqriga Fadaraalkal	35.4%
Caruurta aan caddaanka ahayn	44.9%
Bartayaasha luuqada Ingiriisiga	35.8%
Qoysaska Soogalootiga ah	21.6%
Waajihitaanka deganaansho la'aanta guriyaynta	30.3%
Ardayda naafada ah	22.4%
Caruurta kujirta daryeelka koritaanka	29.3%

XAQIIQOOYINKA DEGDEGA

(SII SOCOTA)

4,090

Bishii Juun 2022, 4,090 adeeg bixiye ayaa ka qaybqaatay **Waxbarashada** Asaasiga, waxaana loo adeegay 102,762 caruura laga bilaabo dhalashadooda ilaa ay gaadhayaan 5 sano jir. Carruurta, 74% ka mid ah waxaa u adeegayey xarumaha daryeelka carruurta ee sharciyaysan, 15% guryaha daryeelka cunuga qoyska, iyo 11% ECEAP ama goobaha Madaxa Bilawga.⁵

26,524

Inkastoo aan la garanayn tirada saxda ah ee carruurta **helaya daryeelka saaxiibka qoyska iyo deriska**, 2018, 26,524 carruur ah ayaa daryeel ka helay daryeel bixiyaasha FFN ee u qalma kabka.⁶

\$

Gobolka Washington, kharashka **sannadlaha ee daryeelka labada galin ee tayada sare leh ee hal ilmood** oo ku jira xarunta daryeelka carruurta ee sharciga leh waxay u dhaxaysaa \$9,240 ilaa \$16,200, taasoo badan kharashka sannadlaha ah ee waxbarashada gobolka ee jaamacadaha dadweynaha ee Washington.⁷

47%

47% waalidiinta aan shaqayn balse shaqo raadiska ahi waxay u arkaan **daryeel la'aanta carruurta inay caqabad** ku tahay helitaanka shaqada.⁸

118,000

Ku dhawaad 118,000 qoys oo leh caruur yar-yar (kasoo bilaw dhalashada ilaa da'da 4) ayaa ku nool **goobo aan ku filneyn daryeelka ilmaha**, ama "meelaha daryeelka carruurta."⁹

QAYBTA NATIJADA 1

QAYBTA NATIJADA 2

QAYBTA NATIJADA 3

QAYBTA NATIJADA 4

QAYBTA NATIJADA 5

HADAFYADA

KHIBRADAHA WANAAGSAN EE WAXBARASHADA ASAASIGA AH

Hadafka A Awoodista iyo Helitaanka Adeegyada

Adeegyada waxbarashada asaasiga ah ee wanaagsan iyo taageerooyinka (oo ay ku jiraan daryeelka carruurta da'da dugsiga) ayaa diyaar ah oo ay awoodi karaan dhammaan carruurtu, iyada oo xoogga la saarayo helitaanka dadka Madow, Dadka Dhaladka ah, Dadka Midabka leh, kuwa leh baahiyaha gaarka ah, iyo kuwa ku yaal meelaha miyiga ah.

Hadafka B Taageerada iyo Adeegyada Carruurta Qabta Baahiyaha Adag ee Gaarka ah

Carruurta leh baahiyaha gaarka ah, dhaawacyada iyo dhibaatooyinka kale waa la ilaaliyaa oo qoysaskoodu waxay helaan taageerada iyo adeegyada ay u baahan yihiin.

Hadafka C Helitaanka Hawlaha Bulshada ee ka baxsan Daryeelka Cunuga ee Taageera Koritaanka Cunuga

Bulsho kastaa waxay heli kartaa qayb ahaan oo dhaqan ahaana waanu soo dhawaynaynaa iyo hawlaha (tusaale, maktabadaha, meelaha lagu nasto, madxafyada, iwm.), oo lagu bixiyo fudaydinta soo dhawaynta, luqadda ay doorteen, oo ay ku heli karaan kharash la'aan qoysaska, baabi'inta sinnaan la'aanta dadka madow, kuwa dhaladka ah iyo Bulshooyinka Midabka ah iyo bulshooyinka taariikh ahaan soo jiray oo hadda aan loo adeegin.

Hadafka D Kalaguurka Tooska ah

Kalaguurka carruurta iyo qoysaska (laga bilaabo dhalimada ka hor ilaa fasalka 3aad, da'aha iyo inta u dhaxaysa barnaamijyada iyo adeegyada) waa kuwo siman, soo dhawaynaya oo hubiya sii socoshada carruurta.

ISTARAATIJIYADAHA

KHIBRADAHA WANAAGSAN EE WAXBARASHADA ASAASIGA AH

Samee tababbarka **dareen bulsheed ee caalamiga ah oo** si diyaar ah oo sahlan looga heli karo xirfadlayaasha waxbarashada asaasiga ah, waalidiinta, daryeel bixiyaasha, qoysaska iyo shuraakada bulshada iyadoo diiradda la saarayo ka-hortagga cunsuriyadda, hawlaha bogsashada udub dhexaad u ah, ku habboonaanta dhaqanka iyo luqadda, si loo daboolo baahiyaha bulshooyinka kala duwan, ee carruurta dhalada ka hor ilaa fasalka 3aad.

ISTARAATIYADA

1

HADAFYADA TAAGEERADA

A & B

ISTARAATIYADA

2

WAXAY TAAGEERAYSAA

HADAFKA A

ISTARAATIYADA

3

HADAFYADA TAAGEERADA

A, B & C

ISTARAATIYADA

4

HADAFYADA TAAGEERADA

A & B

ISTARAATIYADA

5

HADAFYADA TAAGEERADA

A, B, C & D

ISTARAATIYADA

6

WAXAY TAAGEERAYSAA

HADAFKA A

Kor u qaadida adeegyada waxbarashada asaasiga ah ee qoysaska dakhligoodu hooseeyo iyo qoysaska la halgamaya inay awoodaan daryeelka cunuga. Beddel u-qalmitaanka dakhliga gobolka (ay ku jiraan daryeelka cunuga, ECEAP, booqashada guriga iyo dhammaan barnaamijyada kale ee waxbarashada asaasiga ah) laga bilaabo Heerka Faqriga Fadaraalka ilaa Dakhliga Dhexdhexaadka ah ee Goobta, oo meesha ka saaraya kabka adeegyada adoo ku daraya dhowr heerar oo kabab ah iyo wax wada-bixin.

Aqoonso oo ku celceli **barnaamijyada ballan-qaadka ah**, oo ay ku jiraan barnaamijyada bulshada loo diyaariyay, kuwaasoo si guul leh u gaadhay, ku hawlan oo taageeraya waxbarashada iyo horumarinta dadka Madow, Dadka Dhaladka ah, Carruurta Midabka iyo qoysaskooda, oo ay ku jiraan kuwa bartayaasha luqadda Ingiriisiga, iyo bulshooyinka markii hore iyo ayaa haddaba aan loo adeegin.

Ballaadhinta tayada sare leh ee doorashada dugsiga si loo abuuro hab isku dhafan oo loogu adeegayo caruurta 3- iyo 4-sano jirka ah kuwaasoo hubinaya helitaanka korodhka iyo joogtaynta, guud ahaan noocyada barnaamijka. Barnaamijyada iyo adeegyadu waxay la shaqeeyaan qoysaska waxayna siiyaan taageero wax ku ool ah bulshooyinka iyo carruurta aan la daryelin.

Kordhi helitaanka adeegyada guriga ku salaysan ee waalidiinta uurka leh iyo qoysaska haysta dhallaanka cusub iyo carruurta yar-yar si ay u taageeraan caafimaadka jidheed, bulsho iyo dareen ee carruurta, iyada oo diiradda la saarayo qoysaska khatarta ugu weyn kujira, oo ay ku mid yihiin booqashada guriga, barbaarinta caruurta, booqashooyinka dhalashooyinka cusub, iwm.

Hubi in dhaqamada, caadooyinka iyo luqadaha gurigu ay si buuxda ugu dhex milmeen barnaamijyada waxbarashada asaasiga ah, adeegyada, taageerada iyo hawlaha carruurta dhalata ilaa fasalka 3aad. Tusaalooyinka waxaa ka mid ah in lagu daro caadooyinka sheeko ee bulshooyinka Maraykanka u dhashay, horumarinta manaahijta, fursadaha lagu barto luqadaha guriga, isticmaalka dhiirrigeliyayaasha, adeegsiga hagayaasha nidaamka dhaqan ahaan ka jawaabaya iyo fududaynta ciyaarta iyo kooxaha waxbarashada.

QAYBTA NATIJIYADA 1

QAYBTA NATIJIYADA 2

QAYBTA NATIJIYADA 3

QAYBTA NATIJIYADA 4

QAYBTA NATIJIYADA 5

ISTARAATIJIYADAHA (SII SOCOTA)

ISTARAATIYADA

7

WAXAY TAAGEERAYSAA

HADAFKA D

Abuur nidaamyo isku-xidhan **oo caawinaya caruurta, waalidiinta iyo qoysaska iyadoo la marayo kala-guurka** laga bilaabo daryeelka xaamilada ilaa fasalka 3aad, oo ku saleysan badqabka, waxbarashada caruurta, oo abuuraya xidhiidho xoogan oo lala yeesho adeeg-bixiyayaasha iyo macalimiinta cusub. Caawimooyinku waxay meesha kasaari doonaan natiijooyinka sinaan la'aanta Madowga, Dhaladka iyo Dadka Midabka leh.

ISTARAATIYADA

8

WAXAY TAAGEERAYSAA

HADAFKA C

Maalgali hawlo bulsho **oo dhaqanka u wanaagsan** oo u sahlaya waalidiinta iyo daryeel-bixiyayaashu inay helaan khayraadka caawinaya horumarka caruurta iyo macaamilka bulshada oo xoojinaya qoysaska (tusaale, hawlaha dhaqanka, beerta-nasashada, kooxaha ciyaaraha iyo waxbarashada, maktabadaha, iwm.).

ISTARAATIYADA

9

WAXAY TAAGEERAYSAA

HADAFKA B

Abuur deegaan iyo adeegyo loo dhanyahay laga bilaabo dhalashada ilaa fasalka 3aad adoo kaashanaya qoysaska u sahlaya caruurtooda leh baahiyaha gaarka ah ee balaadhan inay la bartaan oo la koraan caruurta qayrkood ah.

“Waxaan jecelahay kama danbeysta inaan hubo inaan taageeray caafimaadka iyo korniinka bulsho iyo shucuureed ee canug. Waxaanan aaminsanahay inay taasi usii gudbin doonaan, xidhiidhaddooda iyo bulshooyinkooda, oo ah natiijada ugu wanaagsan ee qofkasta.”

—Adeeg-Bixiye

NATIIJADA QEYBTA 4

SHAQAALE XOOGAN
OO CAAWINAYA
WAXBARASHADA ASAASIGA

ASAASKA

SHAQAALE XOOGAN OO CAAWINAYA WAXBARASHADSA ASAASIGA AH

Shaqaalaha waxbarashada asaasiga ah ee gobolka Washington waxa ku jira: adeeg-bixiyayaasha barbaarinta caruurta; macalimiinta; adeegbixiyayaasha family, friend and neighbor (qoyska, saaxoobada iyo dariska) booqdayaasha guriga; hogaamiyayaasha iyo macalimiinta maamulka; dhakaatiirta; tababarayaasha; xirfadlayaasha caafimaadka maskaxda; dhakhaatiirta cilmi-nafsiga caruurta, caawimada qoyska khubaro; adeeg-bixiyayaasha la shaqeeya caruurta leh dibu dhaca iyo naafada; iyo qaar kaloo badan oo ka ciyaari kara door muhiima nolosha caruurta iyo qoysaskooda. Xirfadlayaasha aadka u tabobaran – iyo aqoonta, dadaalka, iyo kalgacalka ay la yimaadaan shaqadoodu – waxay saameyn weyn oo toogan ku leedahay caruurta ay u adeegaan. Sidoo kale, waxay saameyn weyn ku leeyihiin deganaanta qoysaska iyo awooda bulshooyinkeena.

Shaqaaale xoogan oo caawiya waxbarashada asaasiga ah wuxuu daruuri u yahay abuurida iyo ilaalinta tayada sare ee adeegyada waxbarashada asaasiga ah ee deegaanada kala duwaan ee gobolkeena. Nidaamkeena gudbinta isku-dhafaan wuxuu u sahlayaa qoysasku inay ku helaan daryeelka goobo ama qaabab aad ugu haboon baahiyahooda – sida family, friend and neighbor care (daryeelka qoyska, saaxiibada iyo dariska daryeelka); qoysaska iyo caruurta; xarumaha daryeelka caruurta; xafiisyada shaqada bulshada; xarumaha caawimada qoyska, iyo qaar kaloo badan. Midkasta oo ka mida deegaanadan wuxuu u baahan yahay dad waaweyn oo daryeeliya, xirfad leh inay siiyaan adeegyo tayo sare leh caruurta iyo qoysaska. Shaqaaluhu wuxuu ka gudanayaa doorar muhiim ah deegaanka waxbarashada asaasiga ah. Kaliya ma siiyaan faa'ido weyn iyo xoriyad caruurta iyo qoysaska, waxay ku xoojiyaan khibradahan iyagoo xushmaynaya dhaqanka, luuqada, iyo baahiyaha gaarka ee dadka ay u adeegaan.

Marka laga yimaado muhiimada ay ku leeyihiin nidaamka waxbarashada asaasiga ah, shaqaalaha gobolka Washington ee waxbarashada asaasiga ah waxay waajeheen cadaadis dhaqaale iyo caafimaad iyo sidoo kale caqabado horumarinta xirfadaha ah (fiiri Caqabadaha). Tani waxay ku sababtay dad badan oo leh hibo, naxariis inay ka tagaan xirfadoodii. Tani laguma xalin karo kaliya in la saxo dhibaatooyinka shaqaalaha waxbarashada asaasiga ah, ama iyagoo lagu noqonaayo sida shaqaalaha loo caawiyey kahor xanuunka. Caqabadahani waxay soo taxnaayeen kahor 2020, oo kaliya waxa sii kordhiyey xaqiiqooyinka nolosha ee xanuunka safmarka caalamiga ah. Taas badelkeeda, diirada waa in la saaraa waxka-qabashada sinaan la'aanta dabo-dheeraatay si dib loogu dhiso looguna sawiro sida shaqaalaha waxbarashada asaasiga ah loo caawinayo.

Qaar ka mida horumarinaha dhawaantan ee nidaamku waxay caawin doonaan dib u dhiska iyagoo noqonaya bar-bilowga dadaal balaadhan, oo saameyn weyn leh. Kuwaan waxaa kamid ah, laakiin aanan ku koobneyn:

- Iskaashiga iyo kaqeybgalka bulshada ee diirada saaraya u abuurida shaqaale kala duwan oo xirfad leh waxbarashada asaasiga ah, kuwaas oo loo aqoonsaday xirfadahooda, khibradooda iyo kalgacalkooda, oo ka turjumaya dhaqamada iyo luuqadaha qoysaska ay u adeegaan.
- Iskaashiyada, khayraadka iyo shaqaaleysiinta si ay si fiican ugu adeegaan bulshooyinkooda reer miyiga ah.

AASAASKA (SII SOCOTA)

- Khayraad iyo caawimo loo kordhiyey xaqleyaasha ganacsiyada/ adeeg-bixiyayaasha daryeelka caruurta ee soo kabashadooda joogtada ah, iyadoo loo sahlaayo helitaanka kabka caafimaadka, tababarka, waxbarida, iyo caawimooyinka ganacsi si loo dhiso awooda ay ku bixinayaan adeegyo tayo sare leh.
- Siyaasadaha iyo tallaabooyinka lagu taliyey si loo horumariyo shaqaaleysiinta iyo haysashada shaqaale xirfad leh, iyo magdhowga keenaya sinaanta mushahar ee macalimiinta waxbarashada asaasiga ah iyo K-12.

CAQABADAHA

SHAQAALE XOOGAN OO CAAWINAYA WAXBARASHADSA ASAASIGA AH

Dadaal geesinimo leh oo isbadel leh ayaa daruuri ah si loo xaqiijiyo hiigsiga shaqaale xoogan oo caawiya waxbarashada asaasiga ah.

Xirfad daryeesha rabitaanka, farxadda, iyo kalksoonida caruurta iyo qoysaska, badqabka adeeg-bixiyayaashu waa muhiim. Haddaba shaqada xirfadlayaasha waxbarashada asaasiga ah qaban karaan waxay noqon kartaa mid cadaadis badan. Heerarka hoose ee magdhowga, culayska kharashka iyo wakhtiga ee shuruudo sii socoda oo waxbarasho, niyadjabka, iyo aragagaxa ka yimaada qoysaska caawinaya iyo caruurta waajahday dhibaatooyin maskaxeed waa qodobo kooban oo kordhinaya walaaca shaqaalaha. Sidaasi darteed, badqabka shaqaaluhu wuxuu ku jiraa khatar, taasoo ku keenaysa shaqaale badan inay ka tagaan shaqada oo shaqaaluhu xoog ugu yaraadaan deegaan waxbarashada asaasiga ah. Waxa lagama maarmaan ah in laga faa'idaysto fursadan si loo badelo qaabka shaqaalaha loo shaqaaleysiinaayo, loo haynaayo, ee loo caawinaayo. Iyadoo dadaalo soo-kabasho oo dhowr ah bilaabmeen, haddana dhowr caqabadood oo waaweyn ayaa wali hor taagan.

- Shaqaalaha waxbarashada asaasiga ah ee gobolka Washington si fiican ugama turjumaan kala-duwanaanshaha balaadhan ee caruurta iyo qoysaska ay u adeegaan. Dadaalo toos ah waa in la sameeyaa si loo shaqaaleysiyo loona helo shaqaale kala duwan. Ilaa iyo inta shaqaaluhu lamid noqonayaan, ka turjumaan, oo dareemaan bulshooyinka ku xeeran, kala duwanaanshaha natiijooyinka caruurta, caqabadaha ka mid ahaanshaha fasalada, iyo farqiga caawimada ee adeeg-bixiyayaasha labada luuqadood meesha lagama saari doono.
- Fursado horumarin xirfadeed oo tayo sare leh lana heli karo waa u muhiim dadaalada shaqaaleysiinta iyo helida iyo daryeelida hogaamiyayaasha marka horeba joogay deegaanka waxbarashada asaasiga ah. Laakiin in badan oo ku jira shaqaaluhu waxay waajahaan caqabado– sida luuqada, tiknoolajiyada, iyo goobta – taasoo si weyn u saameysa helitaanka fursadahan. Waxa intaasi dheer, fursado badan oo tababaro iyo horumarin kala duwan ah ayaa lagama maarmaan ah, sida tababarada xoojinaya kartida dhaqamada kala duwan, taageeraya adeeg-bixiyayaasha u adeegya caruurta leh baahiyaha gaarka ah, iyo daryeelka dadka waajahay dhibaata maskaxeed.
- Fursadahan horumarinta xirfadlayaashu waxay u baahan yihiin in laga heli karo xirfadaha kala duwan ee shaqaalaha oo loo bixin karo qaabab yareynaya culayska kharashka iyo wakhtiga kaqeybgalka. Marka laga yimaado intaasi, caawimada gaarka ah ee xidhiidhka ku saleysan tababarka iyo waxbaridu waa muhiim si loo hubiyo in shaqaaluhu awoodaan inay si waxtar leh u daboolaan baahiyaha gaarka ah ee caruurta, qoysaska, iyo bulshooyinka ay u adeegaan.
- Tiro badan oo xirfadlayaasha shaqaalaha waxbarashada asaasiga ah ayaa qaata mushahar yar. Waxay helaan lacago aan u dhigmin waxbarashadooda iyo khibradooda shaqo, siiwadida waxbarashada iyo shahaadada, ama kartida luuqada iyo dhaqanka. Mushaharku uga dhigmo ka qarykood ee nidaamka dugsiga K-12.

CAQABADAHA (SII SOCOTA)

- Kharashka badan ee ka shaqeysiinta ganacsiga daryeelka caruurtu aad buu uga badan yahay waxa qoysasku bixin karaan¹. Waalidiinta iyo adeeg-bixiyayaashu waxay sheegeen hoos u dhac inuu xataa ku badan yahay meelaha miyiga ah iyo adeeg-bixiyayaasha u adeegaya ciyaalka yaryar ama caruurta leh baahiyaha gaarka ah. Adeeg-bixiyayaashu inta badan ma awoodaan inay bixiyaan mushaharka shaqaalaha ee ka turjumaya kharashka nolosha, gaar ahaan meelaha magaalooyinka ah. Ganacsiyada daryeelka caruurtu marka horeba waxay ku shaqeeyaan faa'ido dhaqaale oo aad u yar, oo shuruudaha soo kordhaya kaliya waxay kusii kordhinayaan cadaadiska la tacaalida dheelitrnaan dhaqaale. Caqabadahani xataa waxay ku culus yihiin adeeg-bixiyayaasha waajahaya dhibaatooyin dheeriya, sida kala duwanaanshaha luuqada ama dhaqanka.

“ Waligay ilaawi maayo khibrada cunugaygu ka helay daryeel-bixiyaha caruurta ee ugu wanaagsan oo aan waligay la kulmo. Adeeg-bixiyaha, cilmiga-badan ee cajiibka ah, wuu ku cusbaa shaqada, laakiin sida muuqata wuxuu lahaa qalbi iyo shakhsiyad macalin weyn. Waxay si dhakhsaha ah canugayga (kaddib 2) neerfaha wax qabay dareensiyeen badqab, jaceyl, iyo ixtiraam. Arimaha kooban ee soo baxay waxa ku jira, in aan awooday inaan si wacan ula sheekaysto iyaga oo aan arko isbadelada dhacaya. Waxaan awooday inaan kaga tago cunugayga "dugsiga" maalinkasta anoo huba inay helayso wakhti fiican oo si fiican loo daryeelayo, taasoo ii sahashay inaan ku noqdo shaqaale fiican shaqadayda.

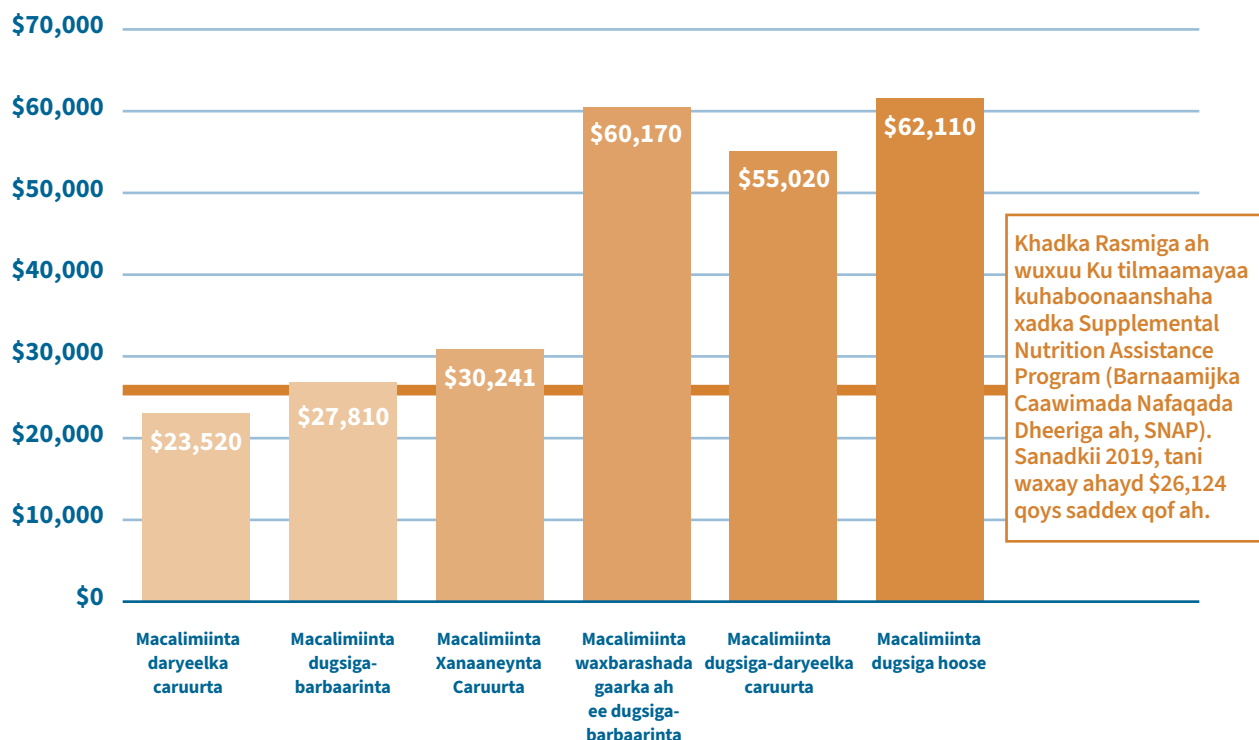
Markii xanuunka COVID dhacay, waxaan nasiib u helnay inaan shaqaaleysiino isla macalimadan inay noqoto daryeelaha cunuga hal sano ilaa aanu karantinimaynay. Waa sababta aanu ugasoo kabanay xanuunka. Canugaygu (oo imika ah 5 sanno jir) wuxuu ku faraxsanahay inuu arko maalinkasta oo uu barto wax ka badan wixii aan sawiran karaayey waligay. Kulankeena iyo booqashada macalimiinta ee Dugsiga-barbaarinta wuxuu ka faalooday heerka "fiican" ee canugaygu ka marayso da'deeda, oo mahada oo dhana waxa iska leh macalimadaasi bixisay wakhtiga ay ku ogaatay canugayga, ugu diyaarisay shaqooyinka caawinaya korniinkeeda, una saamaxday inay aad u horumarto.

—Waalid

”

XAQIIQOOYIN DEGDEGA

Celceliska Sanadlaha Dakhliga Shaqaalaha ee Xirfadlayaasha Waxbarashada Barbaarinta ee Gobolka Washington (2018).²

“Waxaynu dhammaan jeclaan lahayn inaan siino lacagta shaqaaluhu aynu aaminsanahay inay u qalmaan. Waxaanu ku dheeli-tiraynaa taasi kharashkaadka kordhaya ee qoysaska inuu u dhigmo halgankooda si ay u sameeyaan miisaaniyad. Nasiib daro, labaduba kooxaha la halgamaya – waalidiinta iyo shaqaalaha.

—Adeeg-Bixiye

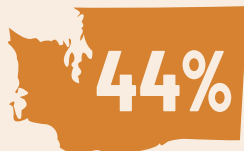

XAQIIQOOYINKA DEGDEGA

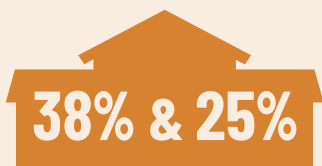
(SII SOCOTA)

36,000

Qiyaastii 36,000 **macalimiinta daryeelka caruurta ah** ayaa ku jiray shaqaalaha sanadkii 2020.³

 44%

Iskudarka xanuunka iyo mushaharka hooseeya ayaa sabababy hoos-u-dhac **weyn oo dhanka shaqaalaha waxbarashada asaasiga ah** ee gobolka ah. Qiyaastii 44% ka mida macalimiinta daryeelka barbaarinta caruurta gobolka ayaa laga joojiyey shaqada ama la fasaxay intii lagu jiray xanuunka COVID.⁴

 38% & 25%

Sanadkii 2021, xog-ururinta adeeg-bixiyayaasha daryeelka caruurta ayaa ogaatay in 38% ka mida xarumaha shatiga haysta ee daryeelka caruurta ay **lahaayeen boosas macalimiin oo banaan**, iyo 25% guryaha shatiga haysta **oo aan lahayn kalkaaliye shaqaale**.⁵

36%

Qiyaastii 36% ka mida **shaqaalaha waxbarashada asaasiga ayaa ah dadka midabka leh**, halka gabi ahaanba kala badha bulshada gobolka ee caruurta ka yar 5 jir yihiin caruurta midabka.⁶

Isbarbadhiga **ardeyda K-12 iyo macalimiinta** ayaa tilmaamaysa inay badan yihiin shaqaalaha cadaanka ah ee waxbarayaa iyo ardey kala duwan oo kordhaysa.⁷

Shahaadada Heerka Koobaad ee Jaamacada ee barbaarinta caruurta ayaa la ogaaday inay ku jirto **kuwa ugu mushaharka yar** ee 80 aqoonta guud ee koolejyada la tixgaliyey.⁸

QAYBTA NATIJADA 1

QAYBTA NATIJADA 2

QAYBTA NATIJADA 3

QAYBTA NATIJADA 4

QAYBTA NATIJADA 5

HADAFYADA

SHAQAALE XOOGAN OO CAAWINAYA WAXBARASHADSA ASAASIGA AH

Hadafka A Shaqaale Kala Duwan

Shaqaalaheena barbaarinta caruurta mid xoogan, xirfad leh, kala duwan, la dagaamada takoorka oo ixtiraama dhaqanka, isla markaana leh qaabab kala duwan oo uu ku caawiyo siiwadida waxbarashada, shaqaaleysiinta iyo haysashada shaqaale kala duwan oo xirfad sare u leh shaqada barbaarinta caruurta.

Hadafka B Tababarka iyo Caawimooyinka Shaqaalaha

Khayraadka ayey heli karaan si uu ugu sahlo shaqaalaha adeegyada iyo caawimooyinka goobta, guriga iyo bulshada si ay u dareemaan nafis, kalsooni iyo dhaqan la ixtiraamayo dhanka caawimada caruurta ku jirta daryeelka, oo ay ku jiraan caruurta waajahday dhibaatooyin maskaxeed caruurta leh baahiyo gaara iyo qoysaska u baahan caawimo soo-kabasho.

Hadafka C Kor-Uqaadista Magdhowga

Dadka ku jira shaqaalaha daryeelka barbaarinta caruurta waxa loogu magdhawabayaa si fiican labadaba lacag ahaan iyo khayraadka aan lacagta ahayn.

ISTARAATIJIYADAHA

SHAQAALE XOOGAN OO CAAWINAYA WAXBARASHADSA ASAASIGA AH

ISTARAATIYADA

1

WAXAY TAAGEERAYSAA

HADAFKA B

Balaadhi helitaanka madal dhexe, dhaqanka ixtiraamaysa, la dagaalanta eexda, takoorka **asaasna u ah tababarka** dhammaan adeeg-bixiyayaasha. Tababarada waa in lagu saleeyaa cilmi-baadhis iyo waayo-aragnimo bixinaya daryeel caruureed oo tayo sare leh, oo fahmaya qaababka snidaamyada iyo haayaduhu u wadeen sinaan la'aanta Madowga, Dhaladka iyo Dadka Midabka leh.

ISTARAATIYADA

2

WAXAY TAAGEERAYSAA

HADAFKA B

Sii **tababar ku saleysan soo kabasho iyo la dagaalanka takoorka waxbarasho**, oo ay ku jiraan saameynta dhibaatooyinka maskaxeed ee Dadka madowga ah, Dhaladka iyo Dadka aan Caddaanka ahayn, ilaa goobaha shaqaalaha waxbarashada asaasiga ah, oo ay ku jiraan dugsiga barbaarinta fasalka 3aad macalimiinta dhiga.

ISTARAATIYADA

3

WAXAY TAAGEERAYSAA

HADAFKA A

Asaasiyan **u badel qaababka xirfad** iyo horumarinta aqooneed ee shaqaalaha kala duwan, oo diirada saaraya Dadka madowga, Dhaladka iyo Dadka aan Caddaanka ahayn, oo ay ku jiraan kala duwanaanshaha jinsigu. Wadooyinku waxay qiimeyn doonaan khibrada iyo kartida la muujiyey, oo ay weheliyaan waxbarasho mudnaan leh iyo tababaro.

ISTARAATIYADA

4

HADAFYADA TAAGEERADA

A & B

Kordhi tirada **hogaamiyayaasha kala duwan** ee waxbarasho asaasiga ah ee Madowga, Dhaladka iyo Dadka kasoo jeeda bulshooyinka aan Caddaanka ahayn. Nidaamyada waxa ku jiri kara fursado tababar, helitaanka waxbarida ku saleysan bulshada, iwm.

ISTARAATIYADA

5

WAXAY TAAGEERAYSAA

HADAFKA C

Kor u qaad magdhowga si loo hubiyo in dhammaan xirfadlayaasha shaqaalaha waxbarashada asaasiga ah qaadanayaan mushahar siman (oo uu ku jiro kabku).

ISTARAATIYADA

6

WAXAY TAAGEERAYSAA

HADAFKA C

Kor u qaad haysashada shaqaale xoogan, oo ay ku jiraan fursadaha horumarinta xirfada si ay wax uga bartaan midba midka kale iyadoo lagu saleynayo baahiyaha bulshada.

ISTARAATIYADA

7

WAXAY TAAGEERAYSAA

HADAFKA B

Balaadhi **helitaanka adeegyada la wadaago** (sida, latalinta caafimaadka iyo caafimaadka maskaxda, nidaamyada soo kabashada iyo caawimada shaqaale iyo dhisida awooda maamul) ee luuqadaha iyo qaababka anfacaya dhammaan, si adeeg-bixiye kastaaba u guulaysan karo, oo ay ku jiraan bulshooyinka miyiga.

ISTARAATIYADA

8

WAXAY TAAGEERAYSAA

HADAFKA B

Sii **latalinta caafimaadka daryeelka caruurta** xirfadlayaasha waxbarashada asaasiga ah ee ku haboon dhaqan ahaan iyo luuqad ahaan qoysaska iyo bulshada.

ISTARAATIYADA

9

WAXAY TAAGEERAYSAA

HADAFKA C

Dhis wacyigalinta bulshada ee sababaysa u ololeynta miisaaniyada iyo tallaabooyinka siyaasada ee wax ka qabanaya baahida lagu koddhinaayo magdhowga si kor loogu qaado deganaanta shaqaalaha waxbarashada asaasiga ah.

QAYBTA NATIJIYADA 1

QAYBTA NATIJIYADA 2

QAYBTA NATIJIYADA 3

QAYBTA NATIJIYADA 4

QAYBTA NATIJIYADA 5

“

Waxaanu uga mahadnaqynaa shaqaalaha iyo maamulka dugsiga barbaarinta inay siiyeen adeeg iyo waxbarasho binaadanimu canugayga. Waxaanu nahay qoys reer Ciraaq ah, waxaanna nimid Mareykanka sideed bilood uun kahor. Waxaanu ku hadalnaa Carabi oo ma naqaano luuqada Ingiriisida. Imika waxaanu ku jirnaa dhammaantayo dugsiga. Xaaskayga iyo anigu waxaanu uga baranaynaa Ingiriisida Luuqad Labaad ahaan koolejka deegaanka. Waxaanu haysanaa labo hablood oo mataano ah oo ku jira dugsiga barbaarinta. Wiilkaygu wuxuu ku jiraa dugsiga barbaarinta, taasoo sababtay isbadel weyn oo ku yimid shakhsiyadiisa, fikirkiisa, iyo dheelitirnaantiisa bulsho. Barnaamijkan ayaa ku mahadsane, wuxuu bartay tirooyinka iyo xarfaha. Wuxuu qoraa magaciisa, wuxuu garanayaa midabada, wuxuuna ku hadlaa Ingiriisi. Imika waxaan u tixgaliyaa tani guusha ugu weyn ee canugayga iyo guusha ugu weyn ee shaqaalaha waxbarasho, taasoo door weyn ka ciyaartay markiiba.

”

—Waalid

“Xataa niyad wanaagsan, waxaanu ku sameynaa niyaadmo xaqiiqdii inta badan ay heli karaan kuwa sameeya halganka ugu yar. Taasina waa ka qeyb dhibka nidaamka, oo oo qeyb ayaan ka nahay nidaamkaasi, sidoo kalena qeyb ka mida dhibkaasi.”

—Dhakhtar

**NATIIJADA
QEYBTA 5**

**CARUURTA IYO
QOYSASKA
BADQABA**

ASAASKA

CARUUR IYO QOYSAS BADQABA

Barbaarinta hore waa wakhtiga la dhiso aasaas adag oo loogu talagalay caafimaadka nolosha oo dhan - si loo hubiyo in qoysasku helaan waxay u baahan yihiin carruurtooda si ay u bilaabaan dhinaca noloshooda caafimaad dhan walba ah. Gobolka Washington wuxuu si joogto ah u maalgeliyay barnaamijyo iyo adeegyo tayo sare leh si loo taageero caafimaadka qoysaska iyo carruurta, oo ay ku jirto hirgelinta Apple Health (caymiska caafimaadka ee qoysaska dakhligoodu yar yahay). Natiiyo ahaan, caafimaadka cunuga (sida lagu tilmaamay arrimo ay ka mid yihiin dhimashada dhallaanka, tirada dhalmaada oo hooseeya, bararka iligga xumaada, iyo baahida adeegyada caafimaad ee gaarka ah) ayaa si joogto ah u soo wanaagsanaaday qaar badan, inkasta oo aanay dhammaantood ahayn, qoysaska.

Helitaanka guri caafimaad iyo booqashooyin caafimaad oo joogta ayaa muhiim ah. Laakiin taasi waa hal qayb oo keliya oo ah waxa ay uga baahan yihiin carruurta inay caafimaad qabaan. Arimaha kale ee muhiimka ah waxaa kamid ah:

- Waxa ay carruurta la kulmaan marka ay aduunka yimaadaan, iyo deegaanka ay tahay in ay maraan iyaga iyo qoysaskooda, ayaa saameyn caafimaad noloshooda oo dhan ah ku leh. Cilmi-baadhayaashu waxay u tixraacaan deegaanka qoyska inay yihiin "wax go'aamiya caafimaadka bulshada." Tani waxa ay tilmaamaysaa xasiloonaada dhaqaale ee qoyska, fursadaha waxbarasho tayo leh, helitaanka daryeel caafimaad, isku xidhka bulshada iyo taageerada, iyo xaafadaha muhiimka ah iyo waxyaabaha ku wareegsan. Marka carruurta iyo qoysasku ay xaaladahan noloshooda sameeyaan, way horumaraan.
- Wax badan ayaa laga bartay saameynta dhibaatooyinka ay ku leedahay korriinka carruurnimada, oo ay ku jirto saameynta xoogga leh ee dhibaatooyinka ay ku leedahay caafimaadka iyo badqabka nolosha oo dhan. Saamaynta dhibaatooyinka iyo iskubuuqa ayaa kaga safka hore iyo udub dhexaad u ah nidaamka waxbarashada asaasiga ah ee hadda, sababtoo ah siyaabaha xanuunku u saameeyay waaya-aragnimada carruurta, qoysaska iyo bixiyeyaasha. Qaar badan ayaa la kulmay khasaare weyn, xasillooni darro iyo faquuq. Iyada oo laga jawaabay, khayraadka iyo barnaamijyada lagu taageerayo carruurta iyo daryeelayaashooda ayaa laga abaabulay gobolka oo dhan. Xanuunka ayaa iftiimiyay sida ay muhiimka ugu tahay nidaamyadeenna inay ka jawaabaan baahiyaha deg-dega ah iyo kuwa mustaqbalka fog ee qoysaska iyo bixiyeyaasha si ay u taageeraan koritaanka caafimaadka carruurta.
- Wadashaqeyn adag ayaa loo baahan yahay si loo taageero caafimaadka carruurta iyo qoysaska, laga bilaabo dhalmaada ka hor ilaa qaangaarnimada. Wadashaqeyntu waxay keentay in taageerooyinka caafimaadka iyo korriinka lagu daro goobo badan oo waxbarashada asaasiga ah. Xidhiidho iskaashi oo adag ayaa sidoo kale ka dhex jira Bulshooyinka Dhaladka ah, Maamulka Health Care Authority (Daryeelka Caafimaadka) Gobolka Washington, Department of Health (Waaxda Caafimaadka) ee Gobolka Washington, Department of Children, Youth, and Families, (Waaxda Carruurta, Dhalinyarada, iyo Qoysaska) ee Gobolka Washington Cutubka Washington ee Akadamiyada Maraykanka ee Dhakhaatiirta Carruurta, maamulka caafimaadka deegaanka, cisbitaalada, Dhakhaatiirta carruurta, iyo kuwa kale oo ka tirsan bulsho weynta caafimaadka. Xidhiidhadani waxay sii ahaan doonaan kuwo muhiim u ah wax ka qabashada baahiyaha hadda jira iyo kuwa degdega ah si carruurta iyo qoysasku u dhistaan aasaas adag u ah caafimaadka iyo badqabka.

CAQABADAHA

CARUUR IYO QOYSAS BADQABA

Hagaajinta natiijooyinka caafimaadka ee carruurta iyo qoysaska waa in ay diiradda saaraan oo ay u jawaabaan "qofka oo dhan." Shaqaalaha caafimaadka, xubnaha qoyska, bixiyeyaasha waxbarashada asaasiga ah iyo kuwa kale waa in ay ilaaliyaan daryeelka jidheed, dabeecad, dareen, iyo badqabka bulsho ee cunuga ama qoyska. Waxay u baahan tahay wada shaqayn ka dhaxaysa kuwa la shaqeeya carruurta iyo qoysaska si loo gaadho natiijooyin caafimaad oo wanaagsan. Siinta daryeelka guud ee qofku sidoo kale waxay u baahan tahay:

- Diirad saarista natiijooyinka caafimaadka kahor, inta lagu jiro iyo ka dib uurka. Taasi waa tallaabada ugu horreysa ee xagga caafimaadka carruurta iyo taageeridda waalidiinta caafimaadka qaba.
- Hubinta in dhammaan qoysasku ay haystaan taageerooyin bulsho iyo inay helaan daryeel caafimaad oo kala duwan, oo ay ku jiraan caafimaadka maskaxda, caafimaadka afka, iyo caafimaadka guud ee jidhka, goorta iyo meesha ay u baahan yihiin. Bulsho badan ayaa adeegyadan gabaabsi ku yihiin.
- Balaadhinta iskaashiga bixiyayaasha daryeelka caafimaadka iyo bulshooyinka si loo go'aamiyo waxa caawinta daryeelka caafimaad ee dheeraadka ah kaasoo loo baahan yahay iyo sida loogu daro taageeradaas nidaamka waxbarashada asaasiga ah.
- In la daboolo baahiyaha qoyska oo dhan oo gacan ka geysta caafimaadka nolosha oo dhan - xasilooni dhaqaale, helitaan waxbarasho tayo sare leh, helitaanka daryeel caafimaad, isku xidhka xaafadaha iyo isku xidhka bulshada.

Faa'iidooyinka caafimaadka wanaagsan si isku mid ah uma waajahaan dhammaan dhallaanka, carruurta yar-yar, iyo qoysaska gobolkayaga. Kala duwanaanshiyaha hadda iyo kuwa soo jireenka ah ee natiijooyinka caafimaadka qoyska ayaa u baahan in meesha laga saaro. Tusaale ahaan, in kasta oo gobolka Washington uu leeyahay mid ka mid ah heerarka dhimashada dhallaanka ee ugu hooseeya ee qaranka, heerka dhimashada dhallaanka Dadka Madow/Afrikaanka Maraykanka ah ama Hindida Maraykanka ah/Alaskanka Dhaladka ah ayaa aad uga sarreeya heerka dhallaanka caddaanka ah. Tirada dhallaanka hooseeya ee carruurta Madow/Afrikaanka Maraykanka ah wuxuu ku dhacaa ku dhawaad laba jeer heerka guud ee gobolkayaga. Intaa waxaa dheer, carruurta waxay helaan taageerada ay u baahan yihiin si ay u guuleystaan, waalidiintooda, daryeelayaashooda, iyo macalimiintu aad ayay ugu yar tahay inay helaan khayraad ku filan.

Tallaabooyinka la qaaday si loo abuuro natiijooyin caafimaad oo ku saabsan carruurta iyo qoysaska waa inay sidoo kale ka jawaabaan heerarka cusub ee iskubuuqa iyo dhibaatooyinka uu keenay xanuunkii. Taageerada iyo adeegyada ay heli karaan carruurta, daryeelayaashooda dadka waawayn ah, iyo bixiyeyaasha waxbarashada asaasiga ah waa inay ahaadaan kuwo loogu tala galay dhibaatooyinka maskaxda soo gaara, lagu saleeyay soo bogsashada, oo ku habboon baahiyaha gaarka ah iyo awooda bulshada dhexdeeda. In ka badan sidii hore, taageerrada carruurta, qoysaska iyo bixiyeyaasha waxay u baahan yihiin caafimaad iyo korriin wanaagsan oo waxay sameyn karaan isbeddel hadda iyo sanadaha soo socda.

“ Hal wiil oo 3 jir ah ayaa dhakhtarkiisa carruurtu u soo gudbiyay adeegyada caafimaadka maskaxda. Wuxuu ahaa mid cadhaysan marka uu guriga iyo bulshada dhexjoogo. Wuxuu dugsiga yimaadaa isagoo war-warsan oo cadhoonaya. Wuxuu wax ku dhuftay hooyadii, walaalkii iyo macalinka. Dhowr bilood kamuu qaybqaadan hawlaha dugsiga barbaarinta. Ma uusan soo qaadin boombale, calaamadiye ama cunto, mana la hadlin lamanuu falgalin cidna ama shaynaba... Lataliyaha caafimaadka maskaxda ayaa qoyska ku xiray dhakhtarka ku hadla luqadooda. Qoysku waxay heleen daawaynta toddobaadlaha ah iyo taageerada guriga... Dabayaaqadii jiilaalka, waxa uu bilaabay in uu wax ku cuno fasalka dhexdiisa, ku ciyaaro alaabta carruurtu ku ciyaarto oo uu ka qayb qaato mashaariicda farshaxanka. Waxa uu bilaabay in uu ilmo kale kula hadlo afkiisa hooyo waxaana la arkay isaga oo ku faraxsan isdhexgalka dadka kale ee fasalka.

”

—Hogaamiyaha Wakaalada

XAQIIQOOYIN DEGDEGA

La-kulanka ama La-soo-gaadhsiinta Qodobbada Khatarta ah ee Dhaawaca Carruurta Gobolka Washington

Arinta Khatarta ah	Dadka ay saamaysay
Ku lug lahaanshaha daryeelka cunugat ¹	47,341 dhalashada caruurta ilaa 8 sano (2019)
Dibada guriga/meelayanta daryeelka korniinka ²	2,836 dhalashada caruurta ilaa 8 sano (2019)
Khibrada Hoy La'aanta ³	38,000 dhalashada caruurta ilaa 6 sano (2018-2019)
Fakhriga (dakhliga qoyska <100% heerka fakhriga fadaraalka) ⁴	137,355 dhalashada caruurta ilaa 8 sano (2017)
Ogaanshaha baahiyaha daryeelka caafimaadka gaarka ah ⁵	65,615 dhalashada caruurta ilaa 5 sano (2016-2017)
Xabsiga waalidka ⁶	4,109 dhalashada caruurta ilaa 5 sano (2020)

XAQIIQOOYINKA DEGDEGA

(SII SOCOTA)

Washington waxay leedahay mid ka mid ah heerarka dhimashada **dhallaanka ugu hooseeya** ee qaranka, oo lagu qiyaasay ku dhawaad 4.5 dhimashada dhallaanka 1,000kii dhallaanka ee nool guud ahaan. Si kastaba ha ahaatee, heerka dhimashada dhallaanka ee madow/ Afrikaanka Maraykanka ah iyo Hindida Maraykanka ah/Alaskanka Dhaladka ah waa 8.5 oo 7.8 1,000 kamid ah ayaa nolol ku dhasha, iyo. 4.09 kii 1,000 kamid ah ayaa nolol ku dhasha marka loo eego caruurta cadaanka ah.⁷

Heearka **miisaanka hooseeya ee dhalashada** gobolka Washington badanka way ka yar yihiin celceliska qaranka, ilaa 5% (marka la barbardhigo wax ka badan 8% qaranka). Si kasta ha ahaatee Dadka Madowga/Caruurta Afrikaanka Mareynkanka waxay waajahaan miisaan hoose oo dhalasho marka la barbardhigo heerka dhammaan caruurta gobolka Washington (9.1% barbadhig. 5.1%).⁸

Macaanka iyo dhiig-karka hooyada, oo labaduba jordhiya khatarta ciladaha ddhalasho, iyo dhalashada aan sadkiisa ahayn, waxay waxay kordheen Washington tobankii sanee u danbeeyey: laga bilaabo 9.5% ilaa 10% iyo laga bilaabo 8% ilaa 8.9%, siday u kala horeeyaan.⁹

Helitaanka caafimaadka maskaxda iyo hab-dhaqanka daryeelka iyo daryeelka dhibaataada maskaxeed waa farqi muhiima oo saameyn weyn ku leh caruurta iyon qoysaska Washington:

- Sanadkii 2016, Xog-ururinta Qaranka ee Caafimaadka Caruurtu waxay tilmaamtay qiyaastii 19% caruurta gobolka Washington ah inay waajeheen hal ama wax ka badan oo **khibradaha adag ee caruurta ah** (ACEs, qodobada khatarta dhibaataada maskaxda), oo ku dhawaad 15% waajeheen mid ama labo ACEs.¹⁰
- Si taas la mida, caruurta leh dibu dhaca korniin ama naafo waxay waajeheen **khatarta hakinta ama eris**. In badan 75% ka mida eriska dugsig barbaarinta ayaa ah caruurta helaaya adeegyada waxbarasho gaara.¹¹

HADAFYADA

CARUUR IYO QOYSAS BADQABA

Hadafka A Helitaanka Caawimooyinka Balaadhan oo Caafimaad

Dhammaan bulshooyinku waxay heli karaan khayraadka ay ku caawinayaan caafimaadka qoyskooda, oo ay ku jiraan caafimaadka iyo horumarinta caruurtooda, iyo inay hubiyaan sinaan la'aanta dabo-dheeraatay ee natiijooyinka caafimaadka ee Madowga, Dhaladka iyo Dadka Midabka leh in meesha laga saaro.

Hadafka B Siiwadida Adeegyada

Samee oo ilaali adeegyo caafimaad oo loo siman yahay isir ahaan, isku dhafan oo isku-xidhan kuwaasoo si joogto u siiya caawimooyin kor u qaadis iyo kahortag (aanu jirin farqi nidaamsan).

ISTARAATIJIYADAHA

CARUUR IYO QOYSAS BADQABA

ISTARAATIYADA
1
WAXAY TAAGEERAYSAA
HADAFA A

Horumari awooda dadka iyo ururada, oo ay ku jiraan dhisida nidaam balaadhan oo wacyigalin ah, si loo gudbiyo barnaamijyada iyo adeegyada ku saleysan fahamka sida **dhibaatooyinka maskaxeed ee taariikhiga iyo jiilalka ah** ee ay sababeen dulmiga hore ee lagula kacay Madowga, Dhaladka iyo Dadka Midabka leh oo saameynaya caafimaadka bulshooyinkan.

ISTARAATIYADA
2
WAXAY TAAGEERAYSAA
HADAFA A

Dhis nidaam balaadhan oo wacyigalinta **cabsida/caqabadaha gaaraka ah ee ay waajahayaan muhaajiriintu** (sida, xaalad sharci, helitaanka adeegyo bulsho iyo caafimaad, iwm) oo si xun u saameynaya helitaankooda adeegyada caafimaadka, iyo horumarinta nidaamka degdeg ah ee baahiyahan.

ISTARAATIYADA
3
WAXAY TAAGEERAYSAA
HADAFA B

Hubi nidaam siinaya “**qofka iyo qoyska oo dhan daryeel**” (sida, daryeel ku saleysan shakhsiga isla markaan tixgalinaya baahiyaha iyo duruufaha qoyska) isagoo meesha ka saaraya kala daadsanaanta oo isku daraya adeegyada caafimaadka, daaweynta ilkaha, caafimaadka maskaxda iyo xanuunada maskaxda. Horumari helitaanka adeegyadaasi (oo ay ku jiraan arimaha khuseeya gadiidka, adeeg la'aanta bulshooyinka miyiga, caqabadaha luuqada, iwm) oo u sahlaya qoysasku inay raadsadaan adeegyadaasi oo hal goob laga helayo (sida, xarumaha daryeelka caafimaadka).

ISTARAATIYADA
4
WAXAY TAAGEERAYSAA
HADAFA B

Aqoonso farqiga u dhaxeeya **siijiritaanka adeegyada iyo ku haboonaanshaha**, sababaha farqigan, oo horumari nidaamyo hal-abuur leh oo xor ah.

ISTARAATIYADA
5
HADAFA TAAGEERADA
A & B

Kor u qaad **caawimada caruurta yaryar caafimaadkooda iyo daryeelka uurka** si meesha looga saaro kala duwanaanshaha heerarka caruuraha yaryar iyo dhimashada wakhtiga dhalashada. U hur khayraadka la rabo badqabka iyo kahortaga xadgudubka iyo dayacaada.

ISTARAATIYADA
6
WAXAY TAAGEERAYSAA
HADAFA A

Meesha kasaar kala sooca eriska Dadka Madowga, Dhaladka iyo Caruurta aan Caddaanka ahayn ee ku jirta deegaanada waxbarashada asaasiga ah (oo ay ku jiraan dugsiga barbaarinta ilaa fasalka 3aad) oo leh caawimooyin caafimaadka maskaxda iyo hab-dhaqanka ah iyo khayraad.

ISTARAATIYADA
7
WAXAY TAAGEERAYSAA
HADAFA B

Kordhi maalgalinta loogu talagalay iyo awooda si loo siiyo **caawimooyinka caafimaadka maskaxda ah oo dheerita** caruurta yaryar, qoysaska, dugsiyada iyo adeeg-bixiyayaasha bulshada.

QEYBTA NATIJIJADA 1

QEYBTA NATIJIJADA 2

QEYBTA NATIJIJADA 3

QEYBTA NATIJIJADA 4

QEYBTA NATIJIJADA 5

GABO-GABADA

Qorshaha Isku-Xidhka Waxbarashada Asaasiga ah waa natiijada kumaankun cod, boqolaal saacadood, rabitaankeena midaysan, iyo rajooyinkeena gobolka Washington. Imika waa wakhtigii si wadajir ah loo fulin lahaa shaqada horusocodka qorshaha. Tani waxa ku jira aqoonsashada shaqada marhoreba socotay, aqoonsiga halka shaqadu u baahan tahay in laga bilaabo, iyo xoojinta codadka kuwa uu yasay nidaamku. Waxay inooga baahan doontaa inaan ku biirno xoogaga markaynu isku keeno awoodaheena gaarka ah si aan uga dhigno gobolka Washington meel cunug kastaa ka bilaabi karo nolosha seeska adag ee guusha. Sida uu Mike Browne ku yiri Baaqa Tallaabada ee bogga 6:

“Ma jirto guul bilaa fikirkaaga ah. Ma jiro qorshe waxtar leh fikirkaaga la'aantii.”

Shaqadani ma fududaan doonto, laakiin waa muhiim. Nidaamyadii horey u jiray waxay sii wadaan inay takooraan, meesha ka saaraan, ama kusoo rogaan xeerar dhaqan bulshooyinka gobolka. Haddii aan doonayno natiijooyin sidaan ka duwan, masii wadi karno inaan wax iskumid ah qabano. Asaasiyan, qorshahani wuxuu ku baaqayaa in la badelo caadooyinka, siyaasadaha, xeerarka, iyo haayadaha seeska u ah nidaam dabada ka riixaya cadaalad daro. Ku guulaysiga isbadelkani waxay u baahan doontaa qaadashada khataro, abuurida xidhiidho cusub, iyo fasixida dhaqamadii hore.

Mid ka mida awoodaha ugu waaweyn ee nidaamka waxbarashada asaasiga ah ee Washington waa in ururada, barnaamijyada, iyo caawimooyinku u kala duwan yihiin sida qoysaska iyo bulshooyinka ay u adeegaan. Xoojinta isku-xidhka dhexmara wakaaladaha iyo ururada qorsheeya ee bixiya adeegyadu waa u muhiim dhammaan qeybaha nidaamka. Tani waxa ku jira adeegyada badan ee caawiya caruurta iyo qoysaska (labadaba si guud iyo si gaara), barnaamijyada gaarka ah, iyo qeybaha kala duwan ee adeegyada caruurta iyo qoyska. Waa in aynu dib u dejinaa nidaam kuwa inta ugu badan la takooray aanay kaliya kursi ku lahayn miiska go'aamada lagu gaarayo, laakiin in miiskaasi lagu sameeyo baahiyahooda, awoodaha, iyo codadka la xasuusan yahay.

Waxaanu rajeynaynaa in qorshahani uu noqdo tilmaame qofkasta oo ku dadaalaya shaqadan ama uu saameeyey nidaamka waxbarashada asaasiga ah ee Washington – aragti inagu hagaysa horusocodka jihada saxda ah. Si wadajir ah waxaynu u jeexi karnaa wado cusub oo meesha ka saaraysa eexda soo jireenka ah iyo takoorka nidaamka iyo haayadaha si firfircoon u dulmiyey Madawga, Dhaladka, iyo Dadka Midabka leh, iyo dadka kale ee lagu takooray gobolkeena. Qaabkani waxaynu ku guulaysan karnaa qorshan – *Gobolka Washington waa goob canug kasta uu ka bilaabo nolol aasaas adag oo guul ah leh ayada oo lagu salaynayo nidaamyo waxbarashada aasaasiga ah oo loogu tala galay qoyska oo ah kuwo adag, dhaqan ahaan ku haboon, adeegyada, iyo kaalmooyinka taasoo horseedayna sinnaanta bulshada iyo badqabka dhammanan caruurta iyo qoysaska.*

“ Waxaan ahay Hawlgab ciidan oo ka tirsan Ciidanka Dabaysha Saxaraha iyo Awoowe kaasoo leh P weyn waayo waxaan korinaayey labadayda caruurta ee aan waalidka u ahay, da'aha 5-1/2 iyo 4-1/2, ilaa midka ugu yar uu jiray hal maalin. Laqabsiga daroogada ee waalidkooda ayaa saameysay nolosha. Waxaan ogaaday in aanay waxba saxsanayn, oo caruurta aan awooga u ahay aanay korayn sida qayrkood. Waxaan ogaa inay u baahnaayeen caawimo khasab ayaanay ahayd inaan helo khayraad aan ku caawiyo. Waxaan bilaabay baadhida, raadinta oo waxaan helay waakalad maxali ah.

Waxaan galay xafiiskooda kaligay, anoo qaba su'aalo badan oo bilaa hurdo ah. Waxaan kasoo baxay labo saac kadib, anoo firfircoon, xaadir ah, oo ay i dhiirigaliyeen kooxda waxqabashada barbaarinta ee garabkayga taagnayd. Mudo 45 maalmood ah, waxaan helay booqashdii gurigayga ee koobaad iyo gudbinta daaweynta jidhka, oo jadwalka gurigayaga iyo ballamuhu halkaasi ayey ka bilaabmeen. Adeegyada caawimada ee aanu helnay iyo xirfadlayaasha kalgacalka iyo aqoonta leh waxay ahaayeen runtii cajiib, farxad, iyo xaqiiqatan faa'ido weyn. Waxay gaadhsiiyeen caruurtayda iyo qayrkoodba wadada guusha!

Caruurtaydu imika waxay dhiganayaan iskudarka Dugsiga barbaarinta, Bilowga, iyo dugsiga xanaanada, oo leh mashquul badan, waxsoosaar, iyo waxbarasho tayo leh. Maan ahaadeen waalidka aan arkin, ama waalidka arkay, ee aan sameyn. Laakiin waxaan ahay waalidka ogaa wax ay tahay in la qabto kadibna sameeyey!

Waxaan ahay mid ka mida u ololeeyayaasha in lagu biiro halkaasi ee kuwa u baahan tilmaam, caawimo, iyo kiisas kale tilmaam yar oo xaga saxda ah. Kaliya waxay ii ahayd sharaftayda inaan u adeego wadankeena, waana muhiim inaan u adeego oo aan difaaco codadka inta kooban! Waad ku mahadsan tahay wakhtigaaga iyo inaad ii ogalaatid inaan kula wadaago sheekadayda.

—Awow iyo masuul

”

ERAY-BIXINTA IYO SHURUUDAHA MUHIIMKA AH

Iskudiwada Lacagaha: Ka faa'iidaydiga laba ama in ka badan oo maal-gelineed (federaal, gobolka, iyo kuwa gaarka ah) ee isuduwidada si loo taageero kharashka guud ee barnaamijka iyo horumarinta xeeladaha maalgelinta.

La-talinta Caafimaadka Daryeelka Cunuga: Waa adeeg bixiya hagitaan iyo kaalmo farsamo si loo horumariyo loona wanaajiyo hawlaha caafimaadka iyo badbaadada ee goobaha waxbarashada asaasiga ah. Xirfadlayaasha caafimaadka ee sharciga leh ee aqoonta u leh cudurrada carruurta ayaa loo tababaray inay la shaqeeyaan xarumaha daryeelka carruurta, guryaha daryeelka carruurta, dugsiyada barbaarinta, iyo fasallada Madaxa Bilawga. (Tixraaca: <https://cchp.ucsf.edu/sites/g/files/tkssra181/f/Jan-Feb10.pdf>)

Wada-Shaqayn: Habka ka qaybqaadashada ee lagu ogaanayo baahiyaha iyo dejinta xalalka, taas oo waalidiinta iyo daryeelayaasha, xubnaha bulshada, bixiyeyaasha, Dadka dhaladka ah, shaqaalaha dawladda iyo kuwa kale ee qayb ka ah nidaamka waxbarashada asaasiga ah loola dhaqmo sidii wada-shaqeyn u siman habka naqshadaynta.

Bulshada: Shakhsiyaadka, kooxaha, xaafadaha, degmooyinka, ganacsiyada iyo hay'adaha kala duwan ee maalgeliya daryeelka iyo nolosha carruurta iyo qoysaskooda. (Lagasoo minguuriyay <https://www.edglossary.org/school-community>)

Hawlaha Xog-ogaalka ah ee Bulshada: Hawlaha waxbarashada asaasiga ah ee ay abuureen xubnaha bulshadu iyagoo ku salaynaya waayo-aragnimadooda nololeed iyo aqoonta dhaqanka.

Dareemista Daalka: Daalka jidhka, maskaxda iyo dareen ee uu keeno iskubuuqa xad dhaafka ah ama daba dheeraada. Waxay keeni kartaa dareen gaagixin oo ay la kulmaan wakhti dheer kuwa ku jira xirfadaha caawinta. Waxay keeni kartaa tabasho ama kala duwanaansho la'aan ku waajahan kuwa kale ee xanuunsan. (lagasoo dheegtay: <https://www.childwelfare.gov/topics/management/workforce/workforcewellbeing/burnout>)

Caqabadaha Balaadhan ee Sinnaanta: Arrimaha jira marka aan la garanayn xalka mushkiladda oo la arki karo ama la ogaan karo kaliya inta lagu jiro ama ka dib marka falku dhaco. (Tixraaca: Mashruuca Sinnaanta Qaranka)

Baahiyaha Balaadhan: Laba baahi ama ka badan oo saameeya badqabka jidheed, maskaxeed ama bulsho ee qofka.

Iskuxidhka Qaab-dhismeedka Isla Xisaabtanka: Qaab-dhismeedka ururka oo qeexaya kooxaha kala duwan ee ku dhex jira shuraako ama iskaashi oo ay ku jiraan doorarka iyomas'uuliyadda koox kasta, sharraxaysa geeddi-socodka, dadka, iyo taageerada lagama maarmaanka u ah inay si hufan u shaqeeyaan. (Lagasoo dheegay: https://www.strivetoegether.org/wp-content/uploads/2017/03/AccountabilityStructureToolkit_Final_2015_1.pdf)

ERAY-BIXINTA IYO SHURUUDAHA MUHIIMKA AH

(SII-SOCOTA)

Qadarinta Dhaqanka (Dhaqan ahaan Waafaqsan): Marka aqoonta ku saabsan shakhsiyaadka iyo kooxaha dadka lagu daro heerarka, siyaasadaha, iyo hawlaha. Qadarinta dhaqanku waxay kobcisaa qiimaynta qoysaska iyo asalkooda gaarka ah waxaana la muujiyay inay kordhiso tayada iyo waxtarka adeegyada carruurta.

Helitaanka aan Loosinayn ee teknoolojyadda: Farqiga u dhexeeya helitaanka tignoolajiyada u dhexeeya gobollada iyo ku salaysan arrimaha tirakoobka sida dakhliga, jinsiyadda iyo da'da.

Xogta La Kala Qaybiyay: Xogta ay jebiyeen qaybo-hoosaadyo faahfaahsan, tusaale ahaan kooxda la takooro, jinsiga, isirka, gobolka ama heerka waxbarasho. (Tixraac: <https://www.right-to-education.org/monitoring/content/glossary-disaggregated-data>)

Sinnaanta: Fikradda ah in qof kasta iyo cid kasta ay heli doonto khayraadka lagama maarmaanka ah ee uu u baahan yahay shakhsi ahaan si uu u horumaro, iyada oo aan loo eegin asal ahaan halka uu kasoo jeedo, isirka, jinsi, nooca galmada, luqadda koowaad, kuwa kala duwan ama sifooyin kale oo lagu garto.

Natijjooyinka Loo Siman Yahay: Carruurta iyo qoysaska ka soo jeeda dhammaan qowmiyadaha iyo kooxo deegaameedyada kala duwan waxay la kulmaan natijjooyin isku mid ah, sida xaalad caafimaad ama diyaargarow dugsi.

Daryeelka Qoyska Udub Dhexaadka u ah: Habka bixinta adeegyada hubinaya caafimaadka iyo fayo-qabka carruurta iyo qoysaskooda iyada oo loo marayo iskaashi ixtiraam leh oo ka dhexeeya qoyska iyo kuwa bixiya adeegyada. Waxay sharfaysaa awooda, dhaqamada, caadooyinka iyo khi Bradaha uu qof kastaa u keeno xidhiidhkan. (Lagasoo dheegay: https://wihd.org/wp-content/uploads/2015/02/Definition_Family_CentCare.pdf)

Daryeelka Family, Friend and Neighbor (Qoyska, Saaxiibka iyo Jaarka) (FFN): Awooweyaasha/Ayeeyoyaasha, eedooyinka iyo adeerada, odayaasha, walaalaha ka waaweyn, saaxiibada, deriska, iyo kuwa kale ee caawiya qoysaska iyagoo siinaya daryeelka cunuga. Gudaha Washington iyo dalka gudihiisaba, daryeelka FFN waa nooca ugu badan ee daryeelka cunuga dhallaanka iyo socod baradka iyo carruurta da'da dugsiga ka hor iyo da'da iskuulka ka dib. (Tixraaca: <https://www.dcyf.wa.gov/services/earlylearning-childcare/ffn>)

Federal Poverty Level (Heerka Fakhriga Fadaraalka, FPL): Cabiraada qaddarka dakhliga ugu yar ee uu helo qoys sannadkii si ay shakhsiyaad ama qoysku u bixiyaan kharashaadka lagama maarmaanka ah iyada oo la xisaabinayao tirada dadka ee guriga, dakhligooda, iyo gobolka ay ku nool yihiin. Shakhsiyaadka iyo qoysaska heerkana ka hooseeya waxay xaq u leeyihiin inay helaan kabab iyo adeegyada gaar ah.

ERAY-BIXINTA IYO SHURUUDAHA MUHIIMKA AH

(SII-SOCOTA)

Fursadda Ugu Durugsan: Qeexidda kooxaha ugu fog in baahiyahooda si loo daboolo xaalad gaar ah oo udub dhexaad u ah shaqada iyo xalalka hubinta fursadaha. Kooxahan waxaa sida caadiga ah lagu qeexaa jinsiyadda (dadka aan caddaanka ahayn), heerka dhaqan-dhaqaale oo hooseeya, dadka loo aqoonsaday inay yihiin LGBTQIA+, dadka ku nool miyiga, dadka hoy la'aanta ah, dadka naafada ah, dadka la kulma arrimaha caafimaadka maskaxda, dadka ku hadla luqadaha marka laga reebo Ingiriisi, dadka qaxootiga ah, ama soo-galootiga. (Lagasoo dheegay: <https://fakequity.com/2019/08/30/farthest-from-justice>)

Hadafka: Wuxuu qeexayaa waxa la rajeynayo inay run u noqdaan carruurta, qoysaska iyo shaqaalaha waxbarashada asaasiga ah. Hadafyadu ma qeexayaan sida loo gaadhayo halkaas - taasi waa waxa ay istaraatiijiyadu qabato. Waxay tilmaamayaan halka uu kujiro heshiis ballaadhan oo ah in dhibaato jirto iyo inay dammaanad qaadayso siyaasad, maalgelin ama jawaab-celin barnaamij.

Daryeelka Udub Dhexaadka u ah Bogsiinta: Habka guud, hantida ku salaysan iyo nidaam dhaqan ku salaysan ee daryeelka taas oo ku lug leh ruuxda, ficilka bulshada, iyo bogsiinta wadajirka ah.

Hababka Tayada Sare ee Waxbarashada Asaasiga ah: Sifooyinka waxbarashada asaasiga iyo barnaamijyada horumarinta iyo adeegyada ay cilmi-baadhista iyo waayo-aragnimadu muujiyeen waxay la xidhiidhaan natiijooyinka wanaagsan ee cunuga.

Dhibaataada Taariikhiga ah: Xanuunka shucuureed iyo nafsiyeed ee is biirsaday ee cimriga qofka iyo jiilasha guud ahaan taasoo ka dhalatay dhibaataada kooxeed ee wayn. Dhibaataada taariikhiga ah waxaa jiilalka kala kulmaan koox dhaqameed, qoomiyad, ama isir gaar ah. Tusaalooyinka waxaa ka mid ah addoonsiga, Xasuuqa, guuritaanka qasabka ah, iyo gumeysiga rabshadaha leh ee dadka Maraykanka u dhashay. (Tixraaca: <https://geriatrics.stanford.edu/ethnomed/ashing/introduction/history.html>)

Dejinta iyo Adeegyada Loo Dhan Yahay: Bixinta daryeelka cunuga siyaabo iyo goobo hubinaya dhammaan carruurta iyo qoysaskooda, iyadoon loo eegin kartida, ay ka qaybqaadan karaan hawlo kala duwan waxaana lagu taageeraa inay xubin buuxda ka noqdaan barnaamijkooda, dugsigooda, bulshooyinkooda, iyo shacabka. (Tixraaca: <https://www.dcyf.wa.gov/services/early-learning-providers/eceap/inclusion>)

Isir-nacaybka Shakhsiyeed: Eex cad oo qarsoon oo ku salaysan hayb iyo kala duwanaansho sii wadi karta dulmiga. Tani waxay u abuurtaa faa'iido iyo khasaare qofka wata fikradaha khaldan, iyo dulmiga gudaha ah ee ka dhashay aaminsanaanta iyo ficilka qof kale. (Lagasoo dheegtay: www.nationalequityproject.org/frameworks/lens-of-systemic-oppression)

ERAY-BIXINTA IYO SHURUUDAHA MUHIIMKA AH

(SII-SOCOTA)

Cunsurinimada Hay'adaha (sidoo kale Nidaamka Cunsurinimada): Eexda jinsiyadeed ee ula kaca ah ama aan ula kaca ahayn ee ku duugan barnaamijyada, sharciyada, siyaasadaha, hawlaha, iyo dhaqanka ururka ka shaqeeya inay ka faa'iidaystaan dadka cadaanka ah iyo dadka aan faa'iido doonka ahayn ee midabka leh iyo abuurista natiijooyin aan sinnayn oo ku salaysan jinsiyadda. Waxay ku salaysan tahay taariikhdeenna iyo dhaqankeenna u oggolaaday mudnaanta la xidhiidha caddaannimada iyo dhibaatooyinka la xidhiidha midabka inay u adkaayaan oo la qabsadaan waqti ka dib. (Lagasoo dheegay: www.nationalequityproject.org/frameworks/lens-of-systemic-oppression)

Midab-kala-soocida Shakhsiyeed: Dulmi ka dhasha is-dhexgalka dadka dhexdooda iyo kuwa kala duwan. Bayaanka, isdhexgalka cunsuriyada, iyo gudbinta cadaawada waa qaar ka mid ah ifafaale ka ciyaara heerkani. (Lagasoo dheegay: www.nationalequityproject.org/frameworks/lens-of-systemic-oppression)

Nidaaminta Xoriyada: Habka wax looga qabanayo caqabadaha sinnaanta iyo isbeddelka dadaallada nidaamyada adag iyadoo la abuurayo qaab-dhismeedyo caawiya joojinta sinnaan-la'aanta, kordhinta fursadda kuwa ugu badan ee ay saameeyeen dulmiga iyo beddelka awoodda iyada oo loo beddelayo xidhiidhka ka dhexeeya kuwa awoodda u leh inay go'aanno gaadhaan iyo kuwa ay saameeyeen go'aamadaas. (Waxaa laga soo dheegtay: <http://www.nationalequityproject.org/frameworks/liberatory-design>)

Caafimaadka Guriga: Daryeelka aasaasiga ah kaas oo udub dhexaad u ah bukaanka, dhamaystiran, koox ku salaysan, isku dubaridan, la heli karo, oo diirada saaraya tayada iyo badbaadada. Waxay noqotay nooc si weyn loo aqbalay oo ku saabsan sida daryeelka aasaasiga ah loo habayn karo oo loo bixinayo inta lagu jiro nidaamka daryeelka caafimaadka, waana falsafada bixinta daryeelka caafimaadka oo ku dhiirigelisa bixiyeyaasha iyo kooxaha daryeelka inay la kulmaan bukaannada halka ay joogaan, laga bilaabo kan ugu fudud ilaa kan ugu shuruudaha adag. (Tixraaca: <https://www.pcpcc.org/about/medical-home>)

Nidaamka Bixinta Isku-dhafka ah: Nidaamka daryeelka asaasiga ah iyo waxbarashada kaas oo noocyo badan oo adeegyo iyo barnaamijyo tayo sare leh lagu heli karo laguna bixiyo meelo badan oo kala duwan.

Barnaamijyada Ballanqaadka: Barnaamijyada ay ku jiraan natiijooyin la qiyaasi karo oo ka warbixiya natiijooyinka guulaysta. Si kastaba ha ahaatee, weli ma jiraan caddayn cilmi-baadhis oo ku filan si loo caddeeyo in barnaamijkani uu waxtar u yeelan doono goobo iyo dad fara badan. (Lagasoo dheegay: <https://mnp.org/evidence>)

ERAY-BIXINTA IYO SHURUUDAHA MUHIIMKA AH

(SII-SOCOTA)

Bixiyaasha: Urur ama shaqsi bixiya daryeelka asaasiga ah iyo adeegyada waxbarashada.

Sinnaanta Jinsiga: Xaaladda la gaari karo haddii aqoonsiga jinsiyadeed uusan sii saadaalin natiijooyinka. Sinnaanta jinsiyadeed waa qayb ka mid ah caddaaladda jinsiyadda, waxayna soo jeedinaysaa in loo baahan yahay shaqo wax looga qabanayo asalka dhibaata sinnaan la'aanta, ee aan kaliya loo baahnayn in wax laga qabto saameynada ka dhasha. Tani waxa ku jira dabarjarida siyaasadaha, xeerarka, aragtiyaha, iyo fariimaha dhaqanka ee xoojinaya natiijooyinka kala duwan ee isirka ama ku guul daraysanaya inay dabarjaraan. (Lagasoo dheegay: <https://www.racialequitytools.org/glossary>)

Racial Equity Theory of Change (Aragtida Isbadelka Sinnaanta Isika, RETOC): ee la diyaariyey 2013 iyadoo la raacayo caawimada daneeyayaasha waxbarashada asaasiga ah si ay uga jawaabto fikradaha iyo khibradaha caruurta, qoysaska, iyo bulshooyinka midabka leh. Department of Children, Youth and Families (Waxda Caruurta, Dhalinyarada iyo Qoysaska, DCYF) ayaa u isticmaashay RETOC aragti isbadel oo lagu dabarjarayo naceyka isirka ee horumarka iyo guusha caruurta.

Dhibaata Maskaxda Saameysa: Waxay dhacdaa marka xirfadle waahago walaac badan ama astaamaha maskaxeed ee keena posttraumatic stress disorder (walaaca dhibaata maskaxeed) marka lala shaqeynaayo dad waajahay dhibaato maskaxeed. (Tixraaca: <https://www.childwelfare.gov/topics/management/workforce/workforcewellbeing/burnout>)

Baahiyaha Gaarka ah: Tani waa weedha baadhitaano badan, laga bilaabo kuwa degdeg wax u xaliya ilaa kuwa caqabad nololeed ku noqda iyo kuwa yara adag ilaa kuwa aadka ah. Caruurta leh baahiyaha gaarka ah waxay yeelan karaan dibu dhac korniin, xaalado caafimaad, xaalado cilmi-nafsi iyo/ama xaalado maskaxeed. Baahiyahan gaarka ah waxay u baahan yihiin xal si caruurtu u horumari karto. (Lagasoo dheegay: <https://www.verywellfamily.com/what-are-special-needs-3106002>)

Istaraatiijiyad: Qaab lagu gaadhayo hal ama dhowr hadaf. Istaraatiijiyaduhu waxay noqon karaan kuwo guud (diirada saaraya buuxinta baahiyaha dhammaan qoysaska iyo caruurta), hal-beeg leh (diirada saaraya koox ama bulshada) ama waxbarasho (loogu talagalay in si fiican loogu fahmo sida wax looga qabanayo caqabadahan).

Qaab shaqo oo Ku Saleysan Awoodo: Nidaam waxbarashada asaasiga ee barbaarinta caruurta oo diirada saaraya aqoonsiga waxa anfacaya canuga iyo qoyska halkuu diirada saari lahaa maxaa "qaldan" ama dib u dhacooga la filayo. (Lagasoo dheegay: <https://cdn.ncte.org/nctefiles/strengthsbased.pdf>)

ERAY-BIXINTA IYO SHURUUDAHA MUHIIMKA AH

(SII-SOCOTA)

Takoorka Qaabaysan: Xidhiidha waaweyn ee ka dhaxeeya haayadaha joogteeya ama xataa sii xumeeya natiiyooyinka cadaalad darada ah. Tani waxa ka dhasha taariikh bulsho oo dhaqamo dulmi ah iyo siyaasado, fursado, qaabab, iyo nidaamyo faa'ido iyo khasaare oo ku saleysan isir. (Lagasoo dheegay: www.nationalequityproject.org/frameworks/lens-of-systemic-oppression)

Nidaam: Shabakad isku xidhan oo siyaasado, barnaamijyo iyo xeerar taageeraya caruurta yaryar iyo qoysaska ah.

Caalamiyeeynta waxyaabaha la Beegsanayo: Dajinta hadafyada nidaamyada la beegsadsay si loo gaadho hadafyadaasi. Nidaamka caalamiyeenta la beegsaday, hadafyada caalamiga ah ayaa loo dejiyaa dhammaan kooxaha ay khusayso. Siyaasadaha loogu talagalay in lagu gaadho hadafyadaasi ayaa la beegsadayaa, iyagoo ku saleysan sida kooxo kala duwan loo dhigi karo qaababka, dhaqanka, iyo deegaanadaasi si loo helo hadafka caalamiga ah. (Lagasoo dheegay: <https://belonging.berkeley.edu/targeted-universalism>)

Nidaamka Labada Jiil: Hab lagu dejinaayo barnaamijyada iyo adeegyada aqoonsanaya isku xidhnaanta iyo madaxbanaaninada ka dhaxaysa qoysaska halkii uu si gaara diirada uga saari lahaa horumarka canuga ama baahiyaha qofka weyn. Ujeedada nidaamkani waa in lagu isku dhafo adeegyada iyo caawimooyinka si horu lagu wado qoyska, oo u faa'idaynaya labadaba canuga iyo qofka weyn noloshooda.

Bulshooyinka La Hagraday: Kooxo waajaha caqabado dhaqaale, dhaqan, iyo/ama luuqadeed si ay u helaan adeegyada, oo hela adeegyo iyo caawimooyin kooban, aan garaneyn sida loo helo adeegyada, ama ku nool goobaha halka adeeg-bixiyayaasha aan laga heli karin. (Lagasoo dheegay: https://www.hhs.gov/guidance/sites/default/files/hhs-guidance-documents/006_Serving_Vulnerable_and_Underserved_Populations.pdf)

Qiyamka: Aragtida caalamiga ah ee lagu isticmaalayo dhammaan horumarinta iyo hirgalinta Qorshaha Isku-Xidhka Waxbarashada Asaasiga ah.

Hiigsiga: Waxa Washington rabto inuu anfaco caruurta da'da yaryar ee dhalashada ilaa sideed jirka. Kani waa bayaan rajo ee maaha sharaxaad xaaladaha hadda ah.

Canug Gabi-ahaanba (ama Qof Gabi-ahaanba): Nidaam gabi ahaanba ahmiyad siinaya dhammaan baahiyaha horumarineed ee canuga (shucuurta bulsho, caafimaadka iyo horumarka jidhka, xirfadaha maskaxda) ahna dariiq lagu horumarinaayo sinaanta waxbarashada laguna hubinaayo in canug kastaa gaadho kartidiisa oo dhammeystiran. (Lagasoo dheegay: <https://teachingstrategies.com/whole-child>)

KAQEYB-QAATAYAASHA SHABAKADA ELCP IYO MAHADNAQA

Qorshahan Isku-Xidhka Waxbarashada Asaasiga ah muu suurtoogaleen la'aantood kumaankun qof oo dhammaan gobolka Washington oo kula wadaagay khibradahooda nololeed iyo aqooneed wareysiyo, xog-ururino, wicitaano muuqaalo ah, iyo qaar kaloo badan. Waxaanu aad ugu mahadnaqaynaa kuwa u huray wakhtigoodii, hibadoodii, iyo aqoontoodeedi dadaalkan. Ka qeybgalkaagu wuxuu sababay dhammaan isbadelkaasi.

Waxaanu sidoo kale rabnaa inaan u fidino mahadnaqayaga kal iyo laaba shaqaale badan oo caawimo leh, xubnaha bulshada, iyo qofkasta oo kale oo uga qeybqaatay nidaamkan si kooban iyo si balaadhanba. Maaha macquul in la sheego dhammaan magacyadiina, iyadoo ka qeybgalkiinu suurtoogaliyey dhukumentigan. Mahadsanid.

HADAFYADA & KOOXAHA DEJINTA ISTARAATIJIYADAAHA

Dominique Alex Bulshada Guriga Caruurta ee WA • **Susan Anderson-Newham** Maktabada Degmada Pierce, Maktabadda WA Urur • **Anne Bagg** Dugsiga Goddard School • **Amy Bender** Xarunta Caruurta ee Northwest • **Daree Blake** Waalid Safiira, WA Ururka Head Start iyo ECEAP • **Kelly Blucher** Waalid Ololeeya, Goodwill of the Olympics & Gobolka Rainier • **Samantha Bowen** Dugsiyada Dadweynaha ee Walla Walla, Xubin, Walla Walla Valley Xulufada Waxbarashada Asaasiga ah • **Mike Browne** Xarunta Caruurta Hilltop, Lataliye Ladagaa-lanka Takoorka • **John Burbank** Machadka Fursadaha Dhaqaale • **Monica Burke** Degmada Arc of Whatcom County • **Gary Burris** Child Care Aware (Kawarqabka Daryeelka Canuga) WA, Hiigsiga Xulafada Waxbarashada Asaasiga ah • **Jill Bushnell** Shaqaalaha Wadashaqeynta Daryeelka Caruurta • **Turner Cagle** Xarunta Rajada Qoyska iyo Xaruurnat kala Dhaqamada Duwan • **Charlotte Campbell** Waaxda Caruurta, Dhalinyarada, iyo Qoysaska • **Marilyn Chu** Jaamacada Western Washington • **Kristina Clark** Barnaamijka Qoysaska, Qoysaska aan Caddaanka ahayn • **Sarah Clark** Xulufada Caruurta • **Christianna Clinton** Kooxda Latalinta Waalidka ee Waaxda Caruurta, Dhalinyarada & Qoysaska, Kooxda Yareynta Faqriga • **Lisa Conley** Khayraadka Daryeelka Caruurta • **Mary Curry** Machadka Pathways Enrichment • **Rene Denman** Golaha Isku Xidhka Gobolka • **Talena Dixon** ee Puget Sound ESD 121 • **Samantha Dolan** Jimciyada Bill & Melinda Gates Foundation • **Kimberly Dunn** Koolejka Bates Technical, Waxbarashada Nololaha iyo Khayraadka Adeegyada • **Nikki Dyer** Kaqeybgalka Qoyska, Waaxda Caafimaadka • **Juliette Escobar** ee Bilowga ugu Wanaagsan Caruurta • **Rixa Evershed** Dugsiga Nature Nurtures Farm • **Natasha Fecteau** Lataliye Waalidka oo ka tirsan Waaxda Caruurta, Dhalinyarada & Qoysaska • **Mary Fickes** Dugsiyada Dadweynaha ee Seattle • **Aaron Franco-Ross** Bulshada Edmonds • **Leo Gaeta** Columbia Basin Urur Caafimaad • **Roxanne Garzon** Dhalashada – 3 Qorshe, Waaxda Caruurta, Dhalinyarada iyo Qoysaska • **Ninder Gill** Koolejka North Seattle • **Keri Glover** Waalid Ololeeya • **Tienaya Godes** WA Ururka Head Start iyo ECEAP • **Kimara Govender** Daryeelka Caruurta ee Mighty Kids • **Pam Grigsby-Jones** Adeega Waxbarashada ee Degmada 113 • **Jesse Gritton** Haayada Within Reach • **Ryan Guzman** Waxbarashada Barbaarinta Caruurta/619 Iskuduwu, Office of Superintendent of Public Instruction (Xafiiska Kormeeraha Guud ee Waxbarashada Dadweynaha) • **Enrica Hampton** Barbaarinta, DCYF Golaha Latalinta Waxbarashada Asaasiga ah • **Debbie Haney** Dugsiyada Dadweynaha Bellingham • **Amber Healy** Lataliye Waalidka oo ka tirsan Waaxda Caruurta, Dhalinyarada iyo Qoysaska • **Jennifer Helseth** Nidaamka Caafimaadka, Waaxda Caruurta, Dhalinyarada iyo Qoysaska • **Renee Hernandez-Greenfield** Kambaska Barbaarinta Caruurta, Xarunta Caruurta, Tacoma Community College • **Dee Hirsch** Dugsiga Discovery Montessori • **Brenda Hoge** Fursadaha Waxbarasho ee Caruurta & Qoysaska • **Sarah Holdener** Help Me Grow, Waaxda Caruurta, Dhalinyarada iyo Qoysaska • **Karen Howell-Clark** Istaraatiijiyadaha Waxbarasho, Degmada United Way of King • **Bevette Iris** Adeegyada Qoysaska ee Wellspring • **Drayton Jackson** District 3 Agaasime Golaha Dugsiga,, Central Kitsap Dugsiga Degmada, Gudoomiye ku Xigeen, Gudida Golaha Yareyn-

KAQEYB-QAATAYAASHA SHABAKADA ELCP IYO MAHADNAQA (SII-SOCOTA)

ta Faqriga • **Luc Jasmin** Parkview Early Xarunta Waxbarasho, Ururka Xarumaha Daryeelka Caruurta ee WA • **Susan Kavanaugh** Frontiers of Innovation, Waaxda Adeegyada Caafimaadka iyo Bulshada • **Melissa Kenney** TANF WorkFirst, Waaxda Adeegyada Caafimaadka iyo Bulshada • **Jamie Knoblauch** Waalid Safiira, WA Ururka Head Start iyo ECEAP • **Haydee Lavariega** Istaraatiijiyadaha Waxbarasho, Degmada, Degmada United Way of King • **Liliana Lengua** Xarunta Badqabka Caruurta iyo Qoyska, Jaamacada Washington • **Natalie Lente** Khayraadka Daryeelka Caruurta • **Hannah Locke** Prenatal to Five Innovations, Degmada King • **Tanya Losey** Tacoma Community College Xarunta Waxbarashada Asaasiga ah • **Devon Love** Hanaanka Vroom Integrations and Help Me Grow, Degmada King Waaxda Caafimaadka • **Lois Martin** Xarunta Bulshada ee Caruurta, WA Daryeelka Caruurta Xarumaha Ururada, DCYF Golaha Latalinta Waxbarashada Asaasiga ah • **Gaelynn Mills** Dugsiyada Dadweynaha Evergreen • **Will Moncrease Jr.** Machadka Seeds of Faith • **Kellie Morrill** Tiny Trees Outdoor Dugsiga Barbaarinta • **Carol Morris** Xarunta Waxbarasho ee Pee Wee's • **Theresa Morrison** Nidaamka Maktabada Degmada Whatcom • **Jessica Mortenson** Haayada La xiriir Oo Akhri • **Sandra Nelson** Primm ABC Daryeelka Caruurta iyo Barbaarinta • **Lisa Neumann** Ururka Waxbarashada Caruurta Yaryar ee Washington, WA • **Adrienne O'Brien** ESIT, Waaxda Caruurta, Dhalinyarada iyo Qoysaska • **Carolina Olza-Kelsh** Koolejka Whatcom Community • **Maren Ostergard** Degmada King Nidaamka Maktabada, SOAR • **Katrin Palmer** Caafimaadka Afka ee Caruurta/Daaweynta Nafaqo, Shabakada Caafimaadka Gobolka • **Lori Pittman** Siyaasadaha Iyo Ololaha Waxbarashada Asaasiga ah, Puget Sound ESD 121 • **Ryan Pricco** Child Care Aware (Kawarqabka Daryeelka Caruurta) WA • **Marisol Quezada** Barnaamijyada Qoyska, Columbia Basin Urur Caafimaad • **Shereese Rhodes** Lataliye Waalidka oo ka tirsan Waaxda Caruurta, Dhalinyarada iyo Qoysaska • **Amy Roark** Danjiraha Waalidiinta, WA Ururkaf Head Start iyo ECEAP, Gudida Yareynta Faqriga • **Becky Robertson** Nooksack Valley Dugsiga Degmada • **Anna Saradeth** Daryeelka Caruurta ee Hutch Kids • **Barb Sattler** Waxbarashada Asaasiga ah, Central Valley Dugsiga Degmada • **Maureen Sorenson** Amara • **Carol Morris** SOAR, Degmada King Xulafada Waxbarashada Asaasiga ah, WA Bulshooyinka Caruurta • **Anne Stone** Ikhtiraacyada Waxbarashada Barbaarinta, Waaxda Adeegyada Bulshada iyo Caafimaad, Golaha Aabayaa-sha • **Alina Swart** Parent Advisory Group, WA Kooxda Yareynta Faqriga • **Sandra Szambelan** Xarunta Adeegyada Barbaarinta, Northeast Washington ESD 101 • **Marie Tabanera-Herrick** Port Gamble S'Klallam Xarumaha Daryeelka Caruurta • **Jan Thoemke** Waxbarashada Asaasiga ah, Qoyska Catholic ah & Adeegyada Caruurta • **Lupita Torrez** Waxbarashada Asaasiga ah, Xarunta Kaqeybgalka Bulshada • **Esveida Uriostegui** Adeeg-bixiyaha Daryeelka Caruurta ee Guriga, Imagine Institute • **Kaisha VonNagel** Tacoma Community College Xarunta Waxbarashada Asaasiga ah • **Mary Waldron** ee Puget Sound ESD 121 • **Jan Ward-Olmsted** Komishanka Caafimaadka Hindida Mareykanka ah • **Katy Warren** WA State Gobolk Washington Ururka Madaxa Bilowga iyo ECEAP • **Candy Watkins** Talaabo Horey loo Qaaday Degmada Pierce • **Stephanie Wick** Haayada Badbaadada caruurta • **Lee Williams** Shirkadaha Bulshada

MAHADNAQ GAARA WAXA LEH: KOOXDA NASHQADA FUDUDEYSAY IYO QORAAYAASHA

Danielle Baer Shirkada Danielle Baer • **Steven Chang** Mashruuca Sinaanta Qaranka • **Robert Feldstein** Cedar River Urur • **John Howell** Ururka Cedar River • **Bea Kelleigh** Dovetailing • **Shari Campbell Kooistra** Sapwood Lataliyayaal • **Garrison Kurtz** Dovetailing • **Kasey Langley** Shirkada Kasey Langley • **Melia LaCour** Noqoshada Cadaalada • **Tom Malarkey** Mashruuca Sinaanta Qaranka • **Dawn McCarra-Bass** Shabakada Mightier • **Kristin Wiggins** Dovetailing • **Noelle Wilkins** ee Puget Sound ESD 121

KOOXDA BULSHOYINKA LAGA TIRADA BADAN YAHAY EE GEBOLKA WASHINGTON

Waylon Ballew Lummi Nation • **Angel Bean** Skokomish Tribe • **Tanya Beltz** Cowlitz Tribe • **Sally Brownfield** Squaxin Tribe • **Charlotte Campbell** Waaxda Caruurta, Dhalinyarada, iyo Qoysaska • **Sheryl Fryberg** Tulalip Tribe • **Reagan Henry** Waaxda Caruurta, Dhalinyarada, iyo Qoysaska • **Katie Hess** Midowga Hindida • **Shawna Hill** Yakima Nation • **Tleena Ives** Port Gamble S'Klallam Tribe, Waaxda Caruurta, Dhalinyarada, iyo Qoysaska • **Shelly Lacey** Tulalip Tribe • **Nigel Lawrence** Suquamish Tribe • **Cherry Meyers** Lummi Nation • **Kristopher Peters** Squaxin Tribe • **Stephen Selam** Yakima Nation • **Marie Tabanera-Herrick** Port Gamble S'Klallam • **Jasmine Yellow Owl** Yakima Nation

KAQEYB-QAATAYAASHA SHABAKADA ELCP IYO MAHADNAQA (SII-SOCOTA)

MAHADNAQ GAARA WAXA ISKA LEH FUDUDEEYAYAASHA BULSHOYINKA LAGA TIRADA BADAN YAHAY

Gordon James Skokomish Tribe, Istaraatiijiyadaha Asalka • **Pam James** Qabaaalka Isutagga Colville, Istaraatiijiyadaha Qaranka

WASHINGTON OFFICE OF SUPERINTENDENT OF PUBLIC INSTRUCTION (XAFIISKA WASHINGTON EE KORMEERKA TILMAAMTA DADWEYNAHA, OSPI)— DUGSIGA BARBAARINTA-FASALKA 3AAD

Joan Banker Xafiiska Waxbarasho • **Jon Claymore** Xafiiska Waxbarasho • **Matt Frizell** Xafiiska Horumarinta Nidaamka iyo Dugsiga • **Veronica Gallardo** Waxbarashada Muhaajiriinta iyo Luuqadaha Badan • **Karma Hugo** Waxbarashada Asaasiga ah • **Laura Lynn** Xafiiska Waxbarasho • **Jason Miller** Sharciga 1, Qeybta A & LAP • **Sylvia Reyna** Waxbarashada Muhaajiriinta iyo Luuqadaha Badan • **Gretchen Stahr-Breunig** Khabiir Kala Badelka Barbaarinta ah • **Travis Wentworth** Xafiiska Horumarinta Nidaamka iyo Dugsiga

GUDIDA HAGIDA QORSHAHA ISKU-XIDHKA WAXBARASHADA ASAASIGA AH

Nina Anderson Adeeg-bixiye Daryeelka Caruurta ee Guriga ah • **Susan Anderson-Newham** Maktabada Waxbarashada Asaasiga ah, WA Urur Maktabadeed • **E Renae Antalan** Golaha Isku Xidhka Gobolka • **Tyler Bass** Adeegyada Ururka Shaqaalaha Caalamiga ah 925 • **Susan Barbeau** ee 5Ta Tiir ee ugu Horeysa ee Lagamamaarnka ah • **Shannon Blood** WA Health Care Authority (Masuuliyiinta Daryeelka) • **Samantha Bowen** WA Golaha Gobolka ee Bulshada iyo Kuleejka Farsamada • **Alicia Brender** Bellevue Dugsiga Degmada, DCYF Golaha Latalinta Waxbarashada Asaasiga ah • **Sally Brownfield** Squaxin Tribe, DCYF Indian Siyaasada Gudida Waxbarashada Asaasiga ah • **Mike Browne** Kasbashada Waxbarashada, Jaamacada Washington • **Nimco Bulale** One America • **Jill Bushnell** Shaqaalaha Wadashaqeynta Daryeelka Caruurta • **Gary Burris** Child Care Aware of WA (Kawarqabka Daryeelka Cunuga ee WA), Bulshooyinka Caruurta ee Washington • **Sarah Clark** Xulafada Caruurta • **Christianna Clinton** Farsamo yaqaan Dhaqan • **Diana Cockrell** Xafiiska Waaxda Caafimaadka iyo Dhaqanka Carruurta, WA Health Care Authority (Masuuliyiinta Daryeelka Caafimaad) • **Christine Cole** Barnaamijka Caafimaadka Maskaxda ee Barbaarinta Caruurta, Health Care Authority (Masuuliyiinta Daryeelka Caafimaad) • **Cecil Daniels** Adeegyada Bulshada iyo Guriyeynta - Fursadaha Dhaqaalaha Bulshada, Waaxda Ganacsiga • **Julie Dean** Waxbarashada Gaarka ah ee Barbaarinta Caruurta, Xafiiska Kormeeraha Guud ee Waxbarashada Dadweynaha • **Rene Denman** Statewide Interagency Coordinating Council (Golaha Iskuxidhka Gobolka) (SICC), Xarunta Waxbarashada Socodbaradka • **Wakiil Tom Dent** Wakiilka Degmada 13aad • **Katie Eilers** Horumarinta Caafimaadka Qoyska iyo Bulshada, Waaxda Caafimaadka • **Jamie Elzea** WA Ururka Caafimaadka Maskaxda ee Dhallaanka • **Sydney Forrester** Xafiiska Badhasaabka • **Lacy Fehrenbach** Kahortaga & Caafimaadka, Waaxda Caafimaadka ee WA • **Sheryl Fryberg** Tulalip Tribe, Betty J. Taylor Akaadamiyada Waxbarashada Asaasiga ah, DCYF Siyaasadda Hindida ee Waxbarashada Asaasiga ah • **Leo Gaeta** Columbia Basin Urur Caafimaad • **Barbara Geiger** Barnaamijyada Daryeelka Carruurta, Waaxda Carruurta, Dhallinyarada, iyo Qoysaska • **Ninder Gill** Koolejka North Seattle • **Christie Glassy** Bixiyaha Qoyska, Asxaabta, & Deriska • **Becca Graves** Lacagta Perigee • **Ryan Guzman** Waxbarashada Barbaarinta Caruurta/619 Iskuduwe, Office of Superintendent of Public Instruction (Xafiiska Kormeeraha Guud ee Waxbarashada Dadweynaha) • **Rachel Hall** Ururka Danaha Caruurta Washington • **Amber Healy** Lataliye Waalidka oo ka tirsan Waaxda Caruurta, Dhallinyarada iyo Qoysaska • **Victoria Hilt** Golaha Maalgelinta Kalsoonida Waalidka ee Heer Qaran, Xoojinta Qoysaska WA • **Lauren Hipp** Lacagaha Perigee • **Karma Hugo** Office of Superintendent of Public Instruction (Xafiiska Kormeeraha Guud ee Waxbarashada Dadweynaha) • **Kevin Jacka** Xulafada Miyiga ee Bariga WA • **Byron Jackson** Golaha Aabbanimada ee u Dhexeeya Hay'adaha • **Luc Jasmin** Parkview Early Xarunta Waxbarasho, Ururka Xarumaha Daryeelka Caruurta ee WA • **Tammie Jensen-Tabor** Special Education Advisory Council (Golaha La-talinta Waxbarashada Gaarka ah, SEAC), Adeegga Waxbarashada Degmada 113 • **Cristyn Kelly** WSA Wakiilka Waalidka • **Krissy Kim** Koolaj ka Pierce • **Allison Krutsinger** Xulafada Caruurta • **Natalie Lente** Khayraadka Daryeelka Caruurta • **Vicki Lowe** Komishanka Caafimaadka Hindida Maraykanka ah • **Sandy Maldonado** Child Care Aware of WA (Kawarqabka Daryeelka Cunuga ee WA) • **Astrid Newell** Carruurta iyo Dhallinyarada Koraya, Waaxda Caafimaadka ee Gobolka WA • **Joel Odimba** Hawlgallada Goobta Daryeelka Carruurta, Waaxda Carruurta, Dhallinyarada iyo Qoysaska • **Kyle Paskewitz** Golaha Aabbanimada ee u Dhexeeya Hay'adaha

KAQEYB-QAATAYAASHA SHABAKADA ELCP IYO MAHADNAQA (SII-SOCOTA)

• **Christina Pease** WA Akademiyada Caafimaadka Carruurta • **Tara Reynon** Qabiilka Puyallup, Ururka Badbaadada Qaranka ee Carruurta Hindida • **Rio Romero-Jurado** Bilaw Xili hore • **Nicole Rose** Kabka Daryeelka Cunuga, Waaxda Carruurta, Dhallinyarada, iyo Qoysaska • **Julie Schroath** Xarunta Waxbarashada Carruurta Hal-abuurka leh, Wakiilka Ururka Xarumaha Daryeelka Carruurta WA • **Jill Sells** Akaadamiyada Washington ee Dhakhaatiirta Carruurta, Machadka Qaranka ee Tayada Caafimaadka Carruurta • **Wakiil Tana Senn** Sharci Dejinta, Degmada 41aad • **Gretchen Stahr-Breunig** Office of Superintendent of Public Instruction (Xafiiska Kormeeraha Guud ee Waxbarashada Dadweynaha) • **Paula Steinke** SOAR, Degmada King Xulafada Waxbarashada Asaasiga ah, WA Bulshooyinka Caruurta • **Anne Stone** Ikhtiraacyada Waxbarashada Barbaarinta, Waaxda Adeegyada Bulshada iyo Caafimaad, Golaha Aabayaasha • **Rekah Strong** Fursadaha Waxbarasho ee Caruurta & Qoysaska • **Emiko Tajima** Shuraakada Carruurteena, Jaamacadda Washington • **Katy Warren** WA State Gobolka Washington Ururka Madaxa Bilowga iyo ECEAP • **Senator Lisa Wellman** Sharci Dejinta, Degmada 41aad • **Senator Claire Wilson** Sharci Dejinta, Degmada 30aad • **Liv Woodstrom** Start Early Washington • **Judy Ziels** Caafimaadka Qoyska iyo Ilmaha ee Degmada Whatcom, Ururka Masuuliyiinta Caafimaadka Dadweynaha ee Deegaanka

KOOXDA MAAMULKA QORSHAHA ISKU-DUDINTA BARASHADA ASAASIGA AH

Abbey Bergquist Waaxda Carruurta, Dhallinyarada, iyo Qoysaska • **Kelli Bohanon** Waaxda Carruurta, Dhallinyarada, iyo Qoysaska • **Steven Chang** Mashruuca Sinaanta Qaranka • **Robert Feldstein** Kooxda Cedar River • **Delta Heiberg** Waaxda Carruurta, Dhallinyarada, iyo Qoysaska • **John Howell** Ururka Cedar River • **Tracie Kenney** Waaxda Carruurta, Dhallinyarada, iyo Qoysaska • **Judy King** Waaxda Carruurta, Dhallinyarada, iyo Qoysaska • **Shari Campbell Kooistra** Lataliyayaal Sapwood • **Lindsey Lasher** Waaxda Carruurta, Dhallinyarada, iyo Qoysaska • **Melia LaCour** Helista Cadaalad • **Tom Malarkey** Mashruuca Sinaanta Qaranka • **Dawn McCarra-Bass** Shabakada Mightier

Waxay ahayd ujeedadeenu inaan qorno qof kasta oo gacan ka geystay qorista iyo dib u eegista qorshahan. Haddii magacaagu maqan yahay, si khaldan loo qoray, ama haddii kale uu khaldan yahay fadlan noogu soo dir iimaylka dcyf.preschooldevelopmentgrant@dcyf.wa.gov. Wax ka beddelka waxa lagu dari doonaa nuqullada la cusboonaysiiyay ee dhukumeentiga.

TIXRAACYADA IYO XIGASHADA

HIIGSIGA, HIMILADA, IYO QIYAMKA

(1) Thrive by Five Washington Racial equity theory of change (Kobcidda Ubadka Ilaa Da'da Shan Sano ee Washington). Aragtida sinnaanta jinsiyadeed ee isbeddelka. Lagasoo dheegtay <https://www.kngraphicdesign.com/retoc>

JAANTUSKA QOYSASKA IYO CARUURTA EE WASHINGTON

(1) U.S. Census Bureau. (n.d.). *Xog ururinta bulshada Maraykanka (ACS) 5-sano qiyaasaha isticmaalka dadweynaha muunada xog-ururinta, 2013-2017* [Xog lasameeyay]. U.S. Department of Commerce (Waaxda Ganacsiga ee Maraykanka.) Laga soo celiyay <https://data.census.gov/mdat/?#/search?ads=ACS%20PUMS%205%202017>

(2) Eber ilaa Saddex (2021). *Buugga Sannadka ee Caruurta: 2021* (Caruurta Gobolka Washington) [Xog lasameeyay]. Lagasoo celiyay <https://stateofbabies.org/state/washington>

(3) U.S. Census Bureau. (n.d.). *Xog ururinta bulshada Maraykanka (ACS) 5-sano qiyaasaha isticmaalka dadweynaha muunada xog-ururinta, 2013-2017* [Xog lasameeyay]. U.S. Department of Commerce (Waaxda Ganacsiga ee Maraykanka.) Laga soo celiyay <https://data.census.gov/mdat/?#/search?ads=ACS%20PUMS%205%202017>

(4) U.S. Census Bureau. (n.d.). *Xog ururinta bulshada Maraykanka (ACS) 5-sano ayaa qiyaasaha mawduucyada shaxda* (Shaxda SO101: Da'da iyo jinsiga, 2013-2017) [Xogta dejinta]. U.S. Department of Commerce (Waaxda Ganacsiga ee Maraykanka.) Lagasoo celiyay <https://data.census.gov/cedsci/table?q=table%20SO101&tid=ACSST5Y2017.S0101>

(5) U.S. Census Bureau. (n.d.). *Xog ururinta bulshada Maraykanka (ACS) 5-sano qiyaasaha isticmaalka dadweynaha muunada xog-ururinta, 2013-2017* [Xog lasameeyay]. U.S. Department of Commerce (Waaxda Ganacsiga ee Maraykanka.) Laga soo celiyay <https://data.census.gov/mdat/?#/search?ads=ACS%20PUMS%205%202017>

(6) Xarunta Ilaha Xogta ee Caafimaadka Carruurta iyo Dhallinyarta. (n.d.) *Xog ururinta qaranka ee caafimaadka carruurta* [Xog la dejiyay]. Barnaamijka Cabbirka Caafimaadka Carruurta iyo Dhallinyarta. Lagasoo celiyay <https://www.childhealthdata.org/browse/multiple-indicators/title-v-national-outcome-measures-nsch-2019-2020>

(7) Yamashiro, A., & McLaughlin, J. (2021). *Barbaarinta Caruurta Hoy La'aanta ee Gobolka: 2018-2019*. U.S. (Maraykanka) Department of Education (Waaxda Waxbarashada Maraykanka), Office of Planning, Evaluation and Policy Development, Office of the Chief Data Officer. <https://www2.ed.gov/rschstat/eval/disadv/homeless/early-childhood-homelessness-state-profiles-2021.pdf>

(8) Xidhiidhka Hoyga Dugsiga. (2020, Febraayo 17). *Carruurta yaryar ee waajahaysa guri la'aan: Hordhac*. Lagasoo celiyay <https://schoolhouseconnection.org/young-children-experiencing-homelessness-an-overview>

NATIJADA QEYBTA 1: BULSHOYIN XOOGAN IYO NIDAAM WAXBARASHO ASAASI AH OO WAXTARLEH

(1) Gobolka Washington Department of Children, Youth, and Families (Waaxda Caruurta; Dhallinyarada; iyo Qoysaska). (2019). *Warbixinta sanadlaha ah ee Xeerka Bilowga Asaaska 2018*. https://www.dcyf.wa.gov/sites/default/files/pdf/reports/2018_Early_Start_Act_Report.pdf

(2) Washington State Department of Children, Youth, and Families. (2019). (Waaxda Caruurta; Dhallinyarada; iyo Qoysaska) *2019-20 ECEAP iyo daraasadda buuxinta Madaxa Bilawga*. https://www.dcyf.wa.gov/sites/default/files/pdf/eceap/ECEAP_HeadStart_Saturation_Study.pdf

(3) C. Garland, Maamulaha Xafiiska Wadashaqaynta Madaxa Bilawga, Department of Children, Youth, and Families (Waaxda Caruurta; Dhallinyarada; iyo Qoysaska) ee gobolka Washington. (Wadaxidhiidh shaqsi ah, 2022).

(4) S.Franck Maareeyaha Xogta, Kaalmada Xiliga Hore ee loogu tala galay Caruurta-yaryar iyo Socod-baradka ee Waaxda Caruurta, Department of Children, Youth, and Families (Dhallinyarada iyo Qoysaska ee Gobolka Washington). (Wadaxidhiidh shaqsi ah, 2017).

TIXRAACYADA IYO XUQUUQAHA

(SII SOCDA)

- (5) Patton, D., Liu, Q., Lucenko, B., Felver, B., & Sharkova, I. (2018, Maarij). *Qiyaasta gobolka iyo degmada ee ECLIPSE ee dadka xaq u leh*. Washington State Department of Social and Health Services (Waaxda Adeegyada Bulshada iyo Caafimaadka ee Gobolka Washington). <https://www.dshs.wa.gov/sites/default/files/rda/reports/research-7-112.pdf>
- (6) Washington State Department of Children; Youth; and Families (Waaxda Caruurta; Dhallinyarada; iyo Qoysaska). (n.d.). *Shabakadda FY 2018 ee Nidaamka Lacag bixinta Adeegga Bulshada (SSPS) xogta lacag bixinta ee Qoyska, Saaxiibada, iyo Daryeelka Deriska* [dejinta xogta gudaha]. Xafiiska hal-abuurka, Toosinta iyo La Xisaabtanka.
- (7) U.S. Census Bureau. (n.d.). *American community survey (Xog ururinta bulshada Maraykamka) (ACS) 5-sano qiyaasaha isticmaalka dadweynaha muunada xog-ururinta, 2013-2017* [Xog lasameeyay]. U.S. Department of Commerce (Waaxda Ganacsiga ee Maraykanka.) Laga soo celiyay <https://data.census.gov/mdat/?#/?search?ads=ACS%20PUMS%205%202017>
- (8) Washington State Department of Children; Youth; and Families (Waaxda Caruurta; Dhallinyarada; iyo Qoysaska). (2019, Diiseembar 23). *Warbixinta guud ee kooban: falanqaynta xogta xarfaha PDG ee dhammaan baahiyaha qiimaynta wacyigelinta bulshada*. <https://www.dcyf.wa.gov/sites/default/files/pdf/tribal/PDGOutreachAnalysis.pdf>
- (9) Akadamiyada Maraykanka ee Dhakhaatiirta Caruurta iyo Ururka Cisbitaalka Caruurta. (2022, Julaay 7). *Caruurta iyo COVID-19: Macluumaadka xogta gobolka*. https://downloads.aap.org/AAP/PDF/AAP%20and%20CHA%20-%20Children%20and%20COVID-19%20State%20Data%20Report%207.7.22%20FINAL.pdf?_ga=2.19356349.483631189.1657748454-1952334091.1654641940
- (10) Washington State Department of Children; Youth; and Families (Waaxda Caruurta; Dhallinyarada; iyo Qoysaska). (2019, Diiseembar 23). *Warbixinta guud ee kooban: falanqaynta xogta xarfaha PDG ee dhammaan baahiyaha qiimaynta wacyigelinta bulshada*. <https://www.dcyf.wa.gov/sites/default/files/pdf/tribal/PDGOutreachAnalysis.pdf>
- (11) Gobolka Washington Department of Children; Youth; and Families (Waaxda Caruurta; Dhallinyarada; iyo Qoysaska). (2019, Diiseembar 23). *Warbixinta guud ee kooban: falanqaynta xogta xarfaha PDG ee dhammaan baahiyaha qiimaynta wacyigelinta bulshada*. <https://www.dcyf.wa.gov/sites/default/files/pdf/tribal/PDGOutreachAnalysis.pdf>
- (12) Ururka Danaha Caruurta Washington. Laga soo celiyay <https://www.washingtoncfc.org>
- (13) Shapiro, N. (2021, Diiseembar 19). Tiro aad u badan oo dad ah oo ku nool Washington ayaa laga xidhay dunida casriga ah; maalgelinta faraha badan ee dawladdu ma xallin doontaa dhibaata? *Wargayska The Seattle Times*. <https://www.seattletimes.com/seattle-news/when-the-world-turned-digital-hundreds-of-thousands-of-washingtonians-were-shut-out-will-massive-government-funding-solve-the-problem>
- Sawirka bogga 13 iyo bogga 14: William Wright Sawirqaade/Maamulka Guryeynta Degmada King

NATIJADA QEYBTA 2: QOYSASKA XOOGAN, DEGAN, DARYEEL IYO TAAGEERO LEH

- (1) Ururka Cilmi-nafsiga Mareykanka, Kooxda Shaqada ee APA ee Iskubuuqa iyo Kala duwanaanta Caafimaadka. (2017). *Iskubuuqa iyo kala duwanaanshiyaha caafimaadka: Mawduucyada, hababka, iyo Caawinta ka dhex jirta haybta/qowmiyaadka laga tirada badan yahay iyo dadka dhaqan dhaqaale ahaan hooseeya*. Laga soo celiyay <https://www.apa.org/pi/health-equity/resources/stress-report>
- (2) Faqri Kasaarista Washington. (2021). *Samaynta mustaqbal cadaaladeed oo loo siman yahay*. <https://dismantlepovertyinwa.com/wp-content/uploads/2020/12/Final10yearPlan.pdf>
- (3) Ziol-Guest, K.M., & McKenna, C.C. (2013). Degenaansho la'aanta barbaarinta caruurta iyo u diyaarsanaanta dugsiga. *Koritaanka Cunuga*, 85(1), 103-113. Laga soo dheegtay <https://doi.org/10.1111/cdev.12105>
- (4) McCoy-Roth, M., Mackintosh, B., & Murphey, D. (2012). Marka laamuha jabaan: Saamaynta hoyle'aanta ee caruurta yaryar. *Isbeddellada Ubadka: Waxyaabaha ugu muhiimsan barbaarinta caruurta*,

TIXRAACYADA IYO XUQUUQAHA

(SII SOCDA)

3(1), 1-8. Lagasoo dheegtay <https://www.childtrends.org/publications/when-the-bough-breaks-the-effects-of-homelessness-on-young-children>

(5) Faqri Kasaarista Washington. (2021). Lagasoo dheegtay: <https://dismantlepovertyinwa.com>

(6) U.S. Census Bureau. (n.d.). American community survey (Xog ururinta bulshada Maraykanka) (ACS) 5-sano qiyaasaha isticmaalka dadweynaha muunada xog-ururinta, 2013-2017 [Xog lasameeyay]. U.S. Department of Commerce (Waaxda Ganacsiga ee Maraykanka.) Laga soo celiyay <https://data.census.gov/mdat/?#/search?ads=ACS%20PUMS%205%202017>

(7) Faqri Kasaarista Washington. (2021). *Samaynta mustaqbal cadaaladeed oo loo siman yahay*. <https://dismantlepovertyinwa.com/wp-content/uploads/2020/12/Final10yearPlan.pdf>

(8) Washington State Department of Health (Waaxda Caafimaadka ee Gobolka Washington). (n.d.) *WIC barnaamijka nafaqada*. Lagasoo dheegtay <https://doh.wa.gov/you-and-your-family/wic>

(9) Taagerada Dhalmada kahor ee Washington. (2021, Nofeembar 22). Warqad onlaayn ah oo kasoo baxday Agaasimaha Fulinta Allie Lindsay Johnson.

(10) Washington State Department of Health (Waaxda Caafimaadka ee Gobolka Washington) (2021, Sibteembar 30). *Cusboonaysiinta Agoosto: Falanqaynta saadaasha gobolka oo dhan ee saamaynta dabeecadda caafimaadka ee uu keenay COVID-19*. <https://doh.wa.gov/sites/default/files/legacy/Documents/1600/coronavirus/821-103-BHForecastSummary-20210930.pdf>

(11) Washington State Department of Health (Waaxda Caafimaadka ee Gobolka Washington) (2021, Sibteembar 30). *Cusboonaysiinta Agoosto: Falanqaynta saadaasha gobolka oo dhan ee saamaynta dabeecadda caafimaadka ee uu keenay COVID-19*. <https://doh.wa.gov/sites/default/files/legacy/Documents/1600/coronavirus/821-103-BHForecastSummary-20210930.pdf>

Sawirka bogga 30: Sadie Whitener/Squaxin Island Tribe

NATIJADA QEYBTA 3: KHIRADAH WANAAGSAN EE WAXBARASHADA ASAASIGA

(1) Centers for Disease Control and Prevention (Xarumaha Xakameynta iyo Ka-hortagga Xanuunnada) (n.d.). *Horumarinta maskaxda iyo caafimaadka*. U.S. Department of Health and Human Services (Waaxda Caafimaadka iyo Adeegyada Aadanaha ee Maraykanka). <https://www.cdc.gov/ncbddd/childdevelopment/early-brain-development.html>

(2) Washington State Department of Children, Youth, and Families (Waaxda Carruurta, Dhallinyarada, iyo Qoysaska ee Gobolka Washington). (n.d.) *Laxidhiidha ama. aan la xidhiidhin iyo dhibanayaasha child protection services (adeegyada ilaalinta carruurta) ee CA/N* [xog la dajiyay]. Gobolka Washington Department of Social and Health Services (Waaxda Adeegyada Bulshada iyo Caafimaadka). Lagasoo dheegtay Diiseembar 31, 2019 FamLink Xogta maamulka kiiska gudaha.

(3) Washington State Department of Children; Youth; and Families (Waaxda Caruurta; Dhallinyarada; iyo Qoysaska). (n.d.). *Booqashada guriga ee qoysaska*. Washington State Department of Social and Health Services (Waaxda Adeegyada Bulshada iyo Caafimaadka). Lagasoo dheegtay <https://www.dcyf.wa.gov/services/child-development-supports/home-visiting>

(4) Washington Office of Superintendent of Public Instruction (Xafiiska Washington ee Kormeerka Tilmaamta Dadweynaha). (n.d.). *Kaadhka warbixinta ee gobolka Washington, 2019-2020* [Xog la dejiyay]. Lagasoo dheegtay <https://washingtonstatereportcard.ospi.k12.wa.us>

(5) Gobolka Washington Department of Children; Youth; and Families (Waaxda Caruurta; Dhallinyarada; iyo Qoysaska). (2022, Juun 12). *Warbixinta kormeerka Barnaamijka Hagaajinta tayada*. [Shaashada xogta]. <https://www.dcyf.wa.gov/practice/oiaa/reports/early-learning-dashboards>

(6) Washington State Department of Children; Youth; and Families (Waaxda Caruurta; Dhallinyarada; iyo Qoysaska). (n.d.). *Shabakadda FY 2018 ee Nidaamka Lacag bixinta Adeegga Bulshada (SSPS) xogta lacag bixinta ee Qoyska, Saaxiibada, iyo Daryeelka Deriska* [dejinta xogta gudaha]. Xafiiska hal-abuurka, Toosinta

TIXRAACYADA IYO XUQUUQAHA

(SII SOCDA)

iyo La Xisaabtanka.

(7) Natiijooyinka Washington. (2018, Octoobar 24). *Natiijooyinka dib u eegista: Daryeel caruur la heli karo oo la awoodi karo* [Islaaydhis]. Lagasoo dheegtay <https://results.wa.gov/sites/default/files/2016LeanConference/October%20Results%20Review%20FINAL.pptx.pdf>

(8) Shaqaalaha Wadashaqaynta Daryeelka Cunuga ee Washington. (2020, Julaaq 1). *Qiimaynta nidaamka daryeelka cunuga ee gobolka Washington*. Gobolka Washington Department of Commerce (Waaxda Ganacsiga). <https://www.commerce.wa.gov/wp-content/uploads/2020/08/Child-Care-Collaborative-Task-Force-Industry-Assessment-Report.pdf>

(9) Shaqaalaha Wadashaqaynta Daryeelka Cunuga ee Washington. (2020, Julaaq 1). *Qiimaynta nidaamka daryeelka cunuga ee gobolka Washington*. Washington State Department of Commerce (Waaxda Ganacsiga ee Washington). <https://www.commerce.wa.gov/wp-content/uploads/2020/08/Child-Care-Collaborative-Task-Force-Industry-Assessment-Report.pdf>

NATIIJADA QEYBTA 4: SHAQAALA XOOGAN OO CAAWINAYA WAXBARASHADA ASAASIGAA AH

(1) Berkson, B. (2021, Noofambar). 2021 *Daraasadda heerka daryeelka carruurta ee gobolka Washington*. Xarunta Cilmi-baadhistada Shaqaalaha iyo Ganacsiga, Jaamacadda Galbeedka Washington iyo Gobolka Washington Department of Children, Youth, and Families (Waaxda Caruurta, Dhalinyarta, iyo Qoysaska). <https://www.dcyf.wa.gov/sites/default/files/pdf/reports/ChildCareMarketRateStudy2021.pdf>

(2) Kooxda Magdhawga Farsamada. (2019, Abril). *Ka warbixi Sharci Dejinta Gobolka Washington*. Washington State Department of Children, Youth, and Families (Waaxda Caruurta, Dhalinyarta, iyo Qoysaska). <https://www.dcyf.wa.gov/sites/default/files/pdf/reports/CompensationTechWrkgRprt.pdf>

(3) Shaqaalaha Wadashaqaynta Daryeelka Cunuga ee Washington. (2020, Julaaq 1). *Qiimaynta nidaamka daryeelka cunuga ee gobolka Washington*. Washington State Department of Commerce (Waaxda Ganacsiga ee Gobolka Washington). <https://www.commerce.wa.gov/wp-content/uploads/2020/08/Child-Care-Collaborative-Task-Force-Industry-Assessment-Report.pdf>

(4) Shaqaalaha Wadashaqaynta Daryeelka Cunuga ee Washington. (2020, Julaaq 1). *Qiimaynta nidaamka daryeelka cunuga ee gobolka Washington*. Washington State Department of Commerce (Waaxda Ganacsiga ee Gobolka Washington). <https://www.commerce.wa.gov/wp-content/uploads/2020/08/Child-Care-Collaborative-Task-Force-Industry-Assessment-Report.pdf>

(5) Berkson, B. (2021, November). 2021 *daraasaadka heerka suuqa daryeelka cunuga ee gobolka Washington*. Xarunta Cilmi-baadhistada Shaqaalaha iyo Ganacsiga, Jaamacadda Galbeedka Washington iyo Gobolka Washington Department of Children, Youth, and Families (Waaxda Caruurta, Dhalinyarta, iyo Qoysaska). <https://www.dcyf.wa.gov/sites/default/files/pdf/reports/ChildCareMarketRateStudy2021.pdf>

(6) Washington State Department of Children; Youth; and Families (Waaxda Caruurta; Dhalinyarada; iyo Qoysaska). (2019, Abril). *U soo warbixi Golaha Sharci-dejinta Gobolka Washington Kooxda Farsamada Magdhawga*. <https://www.dcyf.wa.gov/sites/default/files/pdf/reports/CompensationTechWrkgRprt.pdf>

(7) Bazzaz, D., & Gillespie, K. (2018, Diiseembar 14). Kala duwanaanshaha macalinka ee gobolka Washington. *The Seattle Times*. <https://projects.seattletimes.com/2018/teacher-diversity-wa>

(8) Whitebook, M., McLean, C., Austin, L.J.E., & Edwards, B. (2018). *Tilmaanta shaqaalaha barbaarinta caruurta 2018*. Xarunta Daraasaadka Shaqada Xannaanada Carruurta, Jaamacadda California, Berkeley. Lagasoo dheegtay <https://cscce.berkeley.edu/projects/early-childhood-workforce-index-2018>

NATIIJADA QEYBTA 5: CARUUR IYO QOYSAS CAAFIMAAD QABA

(1) Washington State Department of Children, Youth, and Families (Waaxda Caruurta, Dhalinyarada, iyo Qoysaska ee Gobolka Washington). (n.d.) *Laxidhiidha ama. aan la xidhiidhin iyo dhibanayaasha child protection services (adeegyada ilaalinta carruurta) ee CA/N* [xog la dajiyey]. Washington State Department of

TIXRAACYADA IYO XUQUUQAHA

(SII SOCDA)

Social and Health Services (Waaxda Adeegyada Bulshada iyo Caafimaadka). Laga soo dheegtay Diseembar 31, 2019 FamLink xogta maareynta kiisaska gudaha.(2)Gobolka Washington Department of Children, Youth, and Families (Waaxda Carruurta, Dhallinyarada, iyo Qoysaska ee Gobolka Washington). (n.d.) *Laxidhiidha ama. aan la xidhiidhin iyo dhibanayaasha child protection services (adeegyada ilaalinta carruurta) ee CA/N* [xog la dajiyay]. Washington State Department of Social and Health Services (Waaxda Adeegyada Bulshada iyo Caafimaadka). Laga soo dheegtay Diseembar 31, 2019 FamLink xogta maareynta kiisaska gudaha.

(3) Yamashiro, A., & McLaughlin, J. (2021). *Barbaarinta Caruurta Hoy La'aanta ee Gobolka: 2018-2019*. U.S. Department of Education (Waaxda Waxbarashada Maraykanka), Xafiiska Qorshaynta, Qiimaynta iyo Horumarinta Siyaasadda, Xafiiska Madaxa Xog-hayaha. <https://www2.ed.gov/rschstat/eval/disadv/homeless/early-childhood-homelessness-state-profiles-2021.pdf>

(4) U.S. Census Bureau. (n.d.). *American community survey (Xog ururinta bulshada Maraykanka) (ACS) 5-sano qiyaasaha isticmaalka dadweynaha muunada xog-ururinta, 2013-2017* [Xog lasameeyay]. U.S. Department of Commerce (Waaxda Ganacsiga ee Maraykanka.) Laga soo dheegtay <https://data.census.gov/mdat/?#search?ads=ACS%20PUMS%205%202017>

(5) Washington State Department of Health (Waaxda Caafimaadka ee Gobolka Washington). (n.d.). *Jadwalka tirakoobka, 1980-2016* (Shaxda A10) [Xogta la dajiyay hadda lama heli karo]. Lagasoo dheegtay <https://www.doh.wa.gov/DataandStatisticalReports/HealthStatistics/Birth/BirthTablesbyTopic>

(6) Washington State Department of Social and Health Services (Waaxda Adeegyada Bulshada iyo Caafimaadka), Xarumaha, Maaliyadda iyo Maamulka Falanqaynta - Qeybta Cilmi-baadhista iyo Falanqaynta Xogta. (Xogta waxa la helay Feebarwari 2020).

(7) Washington State Department of Health (Waaxda Caafimaadka ee Gobolka Washington). (2019, Nofeembar). *Qiimaynta baahiyaha booqashada guriga ee gobolka Washington: warbixinta 2017*. https://www.dcyf.wa.gov/sites/default/files/pdf/OFCHI_HVNA_report.pdf

(8) Xafiiska Horumarinta Qoyska iyo Bulshada, Ilaalinta iyo Qaybta Qiimaynta (n.d.). *Gobolka Washington xogta shahaadada dhalashada - nidaamka diiwaangelinta muhiimka ah faylasha tirakoobka sanadlaha ah: Dhalashada 2016-2018*. [Xogta la dejiyay]. Washington State Department of Health (Waaxda Caafimaadka ee Gobolka Washington,), Kahortagga iyo Qaybta Caafimaadka Bulshada. Lagasoo dheegtay 2020.

(9) Xafiiska Horumarinta Qoyska iyo Bulshada, Ilaalinta iyo Qaybta Qiimaynta (n.d.). *Gobolka Washington xogta shahaadada dhalashada - nidaamka diiwaangelinta muhiimka ah faylasha tirakoobka sanadlaha ah: Dhalashada 2016-2018*. [Xogta la dejiyay]. Washington State Department of Health (Waaxda Caafimaadka ee Gobolka Washington,), Kahortagga iyo Qaybta Caafimaadka Bulshada. Lagasoo dheegtay 2020.

(10) Xarunta Ilaha Xogta ee Caafimaadka Carruurta iyo Dhallinyarta. (2018, Abriil). *Xog ururinta qaranka 2016 ee caafimaadka carruurta: Cabbiraadda caafimaadka cunuga iyo qoyska iyo kooxo-hoosaadyada, SPSS Codebook Version 2.0* [Xogta la dejiyay]. Child and Adolescent Health Measurement Initiative (Barnaamijka Cabbirka Caafimaadka Carruurta iyo Dhallinyarta)(CAHMI). Lagasoo dheegtay <https://www.childhealthdata.org>

(11) Washington State Department of Children; Youth; and Families (Waaxda Caruurta; Dhallinyarada; iyo Qoysaska). (2019, Maarij). *Balaadhinta daryeelka cunuga laga warhelay dhibaatooyinkiisa ee gobolka Washington: Talooyinka ka soo baxay Kooxda La-talinta Daryeelka ee Xog-ogaalka ah*. <https://www.dcyf.wa.gov/sites/default/files/pdf/reports/TICAG.pdf>

XUQUUQDA SAWIRKA

Sawirka bogga hore: William Wright Sawirqaade/Maamulka Guryeynta Degmada King
Dhammaan sawirada aan la aqoonsan waxay ka sharciyaysan yihiin khayraadka sawir qaadis oo kala duwan oo ay ku jiraan Adobe Stock, iStock, Shutterstock iyo Stocksy

Qiimaynaha Baahiyaha Guud ahaan Gobolka

- 1 Guddiga hagidda waxay dejiyaan aragtida, qiyamka, iyo mabaadiida hagi doonta shaqada waxayna qeexdaa shan goobood oo natiijooyin ah si loo qaabeeyo labadaba qiimaynta baahiyaha iyo yoolalka iyo xeeladaha Iskudubaridada Qorshaha.
- 2 Department of Children, Youth and Families (Waaxda Carruurta, Dhallinyarada iyo Qoyska, DCYF) buuxiyeen ilaa sodon iyo shan kooxood oo waxbarashada asaasiga ah, ururo, iyo shirkado, oo ay ku jiraan Guddiga Waxbarashada Asaasiga ah ee Siyaasadda Hindida, Golaha La-talinta Waxbarashada Asaasiga ah, Ururka Kormeerayaasha Miyiga ee Dugsiyada, Shabakadda Kormeerayaasha Gobolka Washington, iyo kuwo kale oo badan. Ka qaybgalayaashu waxay ka jawaabeen su'aalaha ku saabsan nidaamka waxbarashada asaasiga ah ee hadda jira, meelaha bannaan iyo baahiyaha. Ku dhawaad 530 qof ayaa ka qayb qaatay.
- 3 Washington Communities for Children (Ururada Caruurta ee Washington, WCFC) waxay taageertaa iskaashiga arrimaha waxbarashada asaasiga ah ee dhammaan qaybaha gobolka. Sagaal ka mid ah 10 ka gobol ayaa sameeyay kulamo wacyigelin ah oo lala yeeshay kooxo ay ku jiraan waalidiinta, daryeelayaasha, xirfadlayaasha waxbarashada asaasiga ah, iyo kuwa kale ee la shaqeeya carruurta. Kooxaha ayaa la waydiiyay adeegyada ay helaan, waxa u fududayn kara in ay taageeraan horumarka iyo caafimaadka ubadkooda, iyo rajada iyooriyada ay ka qabaan nidaamka waxbarashada asaasiga ah. Saddex iyo toban ka mid ah shirarka ayaa diiradda lagu saaray khibradaha xubnaha bulshada Hisbaaniga. In ka badan 100 shirar ayaa la qabtay, oo ay ka qaybqaateen ku dhawaad 1,000 ka qaybgalayaal ah. Marxaladdan waxa kale oo ka mid ahaa dib-u-eegis lagu sameeyay nidaamka waxbarashada asaasiga ah ee Degmada King, oo ay ku jiraan dhawr xog ururin iyo warbixinno diiradda lagu saaray bulshooyinka midabka leh, gaar ahaan Afrikaanka Maraykanka ah iyo bulshooyinka Ameerikaanka ah.
- 4 Xog ururin onleen ah (dadweynaha u furan) ayaa lasoo galiyay shabakada DCYF iyada oo la waydiinayo su'aalo la mid ah kuwa lagu soo bandhigay shirarka bulshada. In ka badan 700 oo qof ayaa ka jawaabay ra'yi ururinta (iyado jawaabaha ay bixiyeen ay ku qoreen Isbaanish oo ay turjumeen DCYF). Xog ururin gaar ah ayaa la qorsheeyay oo ay maamuleen Guddiga Waxbarashada Asaasiga ah ee Siyaasadda Hindida si ay fikrad uga codsadaan xubnaha bulshada Dhaladka ah.
- 5 Macluumaadka Tallaabooyinka 2-4 waxa lagu soo ururiyey Statewide Needs Assessment (Qiimaynta Baahiyaha Gobolka oo dhan, SNA). Tani waxay ururinaysaa, markii ugu horeysay, xog ururin dhamaystiran oo gobolka oo dhan ah oo khuseeya carruurta iyo qoysaska Washington iyo nidaamka waxbarashada asaasig ah ee gobolka. XDS waxa uu bixiyaa xog xuruurf ah (sheeko ku salaysan) oo ay wadaagaan xubnaha bulshada iyo xogta tirada (tirooyinka) ee laga soo ururiyay khayraadka gobolka iyo bulshada. XDS waxay xogta ku habeeyaan shanta qaybood ee natijada ay qeexeen guddiga hagidda.

LIFAAQA (SII SOCDA)

Gaadhista Horumarinta ee Yoolalka iyo Xeeladaha

- 6 Xubnaha kala duwan ee goobta waxbarashada asaasig ah ee gobolka waxay adeegsadeen habka Nidaaminta Xoraynta si ay u abuuraan yoolal qabyo qoraal ah iyo xeelado goob kasta oo natiijo laga helayo. In ka badan 120 ka qaybgalayaal ayaa la isugu yeedhay laba aqoon-is-weydaarsi (laba maalmood midkiiba). Ka qaybqaatayaasha waxa ay metelayeen kooxo qani ah oo kala duwan oo u heellan carruurta dhalmada ka hor ilaa da'da 8 iyo dadka waaweyn ee daryeela. Iyada oo ku saleysan sinnaanta jinsiyadda iyo khibradaha kala duwan, kooxahani waxay ka koobnaayeen qoysas, dad si toos ah ula shaqeeya carruurta yar-yar iyo qoysaskooda, iyo kuwa ka shaqeeya ururada iyo hay'adaha u xilsaaran taageeridda carruurta iyo qoysaskooda. Waxay adeegsadeen Racial Equity Theory of Change (Aragtida Isbeddelka Sinnaanta Jinsiyadaha, RETOC) ee Gobolka WA si ay u baadhaan arrimaha kala duwanaanshaha, sinnaanta jinsiyadda, iyo ka mid noqoshada qoysaska. Waxay baadheen oo isticmaaleen xogta SNA, iyadoo qayb ka ah kooxaha shaqada qaabaynta, waxay dejiyeen yoolal iyo xeelado qabyo qoraal ah oo loogu talagalay goob kasta oo natiijo ah iyadoo la adeegsanayo Bartilmaameedka caalamiga ah, kaas oo tilmaamaya waxa loo baahan yahay dhammaan iyadoo sidoo kale loo abuurayo xeelado gaar ah qaarkood.
- 7 Hawsha tallaabada 6 waxa loo isticmaalay in lagu diyaariyo dukumiinti lagu wadaagayo ka-qaybgal bulsho oo ballaadhan gaar ahaan si loo raadiyo fal-celino yoolalka qabyo qoraalk ah iyo istaraatiijiyadaha ay curiyeen kooxihii shaqada qaabaynta.
- 8 Xanuunka safmarka ah ee COVID dartiis, wada sheekeysigii xoogganaa ee shaqsi ahaan laga helay wacyigelinta SNA lama soo celin karo. Taa beddelkeeda, lix fiidiyow ayaa xubnaha bulshadu ku duubeen saddex luqadood oo sharraxaya geeddi socodka iyo muhiimadda ay leedahay ururinta jawaab-celinta si loo hubiyo in arrimaha lagu aqoonsaday yoolalka iyo xeeladaha ay ka tarjumayaan nolol maalmeedkooda. Xog ururin onlayn ah (dadweynaha u furan) ayaa lasoo galiyay websaytka DCYF si loo ururiyo jawaab celinta hadafyada iyo xeeladaha dib loo eegay. Jawaabahaas waxay ku wargeliyeen wareegga xiga ee dib u eegista. Qabyo-qoraalka kama dambaysta ah ee hadafyada iyo xeeladaha waxaa dib u eegis ku sameeyay guddiga hagidda.

Guulaha Dejinta Qorshaha Isku-Xidhka

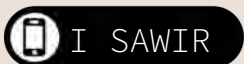
- 9 Iyadoo ay hogaaminayso gudida hagidu, macluumaadka kasoo baxay heerarkii hore waxa loo isticmaalay in lagu abuurto Qorshahan Iskuxidhkan, oo loogu talagalay in loogu adeego iyadoo lala wadaagayo agabka ku salaysan agabka lacagaha, siyaasadaha, iyo go'aamada nidaamyada waxbarashada asaasiga ah ee gobolka Washington.
- 10 Koox hoosaad ka tirsan gudida hagida ayaa kulmay si ay ugu dhiirigaliyaan istaraatiijiyadaha qaybinta Qorshaha Iskuxidhka, oo ay kujiraan horumarinta wabsaaytka kuwa danaynaya shaqadan ay ka helayaan khayraadka iskulana wadaagayaan macluumaadka.
- 11 Dhamaadka sannadkii 2021, gudida hagidu dib ayay u kulmeen si ay u xoojiyaan talaabooyinka hirgalinta Qorshaha Iskuxidhka, oo ay kujiraan qaababka qaybinta hogaanka iyo isla xisaabtanka.

Waxa nasqadeeyay Causality

©2022

QORSHAHA ISKU XIDHKA WAXBARASHADA ASAASIGA
AH EE GOBOKA WASHINGTON | **ARAGTI LA WADAAGO**

Fadlan booqo www.elcpwa.org si aad u heshid qeybta
dhijitaalka ah ee dhukumentigan iyo
macluumaad badan.